

ŽELEZAR

JESENICE, DNE 23. FEBRUARJA 1984

ŠTEVILKA 7 • LETO XXXIII

Nas kovinar, svobodni glasilo delavcev TOZD, je kot predhodnik Železarja začel izhajati 20. januarja 1937. Železar izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija od 15. aprila 1959 kot štirinajstodnevnik in od 7. januarja 1962 kot tednik. Glasilo je ob 25-letnici predsednik Tito oblikoval z rednim zaslug za narod s srebrno zvezdo. Glavni in odgovorni urednik Joža Van - Naslov: Uredništvo Železarja, SŽ - Železarna Jesenice. Številke internih telefonov: urednik 2618, administracija 2619 in 2621. Tisk: TK Gorenjski tisk, Kranj. Opremljen prometnega danka po pristojnem mnenju štev.: 421/84.

POGOJI IN REZULTATI POSLOVANJA V LETU 1983

Poslovni rezultati Železarne, doseženi v letu 1983, so znani in po posameznih področjih že tudi opisani in objavljeni v glasilu Železar, kar je stalna oblika obveščanja delavcev TOZD in delovnih skupnosti Železarne po preteku leta. Z današnjo informacijo pa bi radi prispevali k celovitosti pregleda in osvetlili rezultate poslovanja z vseh zornih kotov.

Poglobljena analiza doseženih rezultatov, uspehov in neuspehov v preteklem letu nam služi kot opozorilo na ključne probleme v našem poslovanju, katerim moramo tudi v letošnjem letu posvetiti kar največ pozornosti. Doseganje dobrih poslovnih rezultatov je odvisno od uspešnosti delovanja na posameznih po-

dročjih, saj vemo, da je povezava med njimi izredno močna. Izpad enega izmed ciljev s posameznega področja bi imel tudi neposreden vpliv na izpad ostalih predvidenih rezultatov.

Otežkočeni pogoji gospodarjenja, ki so značilni za to srednjeročno obdobje, so se v letu 1983 še zaostrova-

li. Tako je že za začetek tega srednjeročnega planskega obdobja značilno izredno poslabšanje devizno-bilanca in plačilno-bilanca položaja, kar je odločilno vplivalo na družbeno reprodukcijo. Prišlo je do močno zmanjšanih možnosti uvoza in s tem do slabše oskrbljenosti tudi z domačega trga kot posledice pospeševanja izvoza, kar se je neposredno odražalo kot odločilna omejitev za možnost proizvodnje, pogosto pa celo kot vzrok zastojev. Preusmerjanje blagovnih tokov v izvoz je ob relativno umirjeni rasti proizvodnje zahtevalo omejitev vseh oblik domače porabe.

V letu 1983 so se pogoji gospodarjenja še zaostri, saj so se možnosti še zožile (praktično imamo na vseh področjih ekonomske politike opravka z restrikcijami).

(Nadaljevanje na 6. strani)

Sodelavca v vzorčni delavnici TOZD Vratni podboji (foto S. Kokalj)

SVOBODNA MENJAVA DELA, DELEGATSKI SISTEM, POTREBE IN INTERESI

V razpravah o svobodni menjavi dela in delovanju delegatskega sistema se vrtimo v nekakšnem začaranem krogu, ki ga nikakor ne moremo prerezati, ker je še vedno zavarjen z nekaterimi pojavi in stanji, s katerimi se premalo soočamo in spopadamo. Nasplošno kaj radi ugotavljamo, da s sedanji razmerami pri svobodni menjavi dela in v zvezi s tem z delovanjem delegatskega sistema ne moremo biti zadovoljni. To že dalj časa ugotavljamo tudi v naši železarni. Delegacije v temeljnih organizacijah združenega dela in delovnih skupnostih se poredko ali sploh ne sestajajo, konference delegacij na nivoju Železarne so nesklepčne, delegacije in delegati ne kažejo posebnega zanimanja za dogovarjanje in odločanje o programih in razvoju družbenih dejavnosti, o kakršnikoli povezanosti z delavci, v imenu katerih se delegacije opredeljujejo in delegati odločajo, pa skoraj ne bi mogli govoriti.

Pri takih posplošenih ocenah pa kaj radi zanemarimo dejstvo, da samoupravne interesne skupnosti zagotavljajo posamezne interese in potrebe — vzgojo in izobraževanje, znanost, kulturo in umetnost, zdravstvo, otroško varstvo itd. — da pa so potrebe in interesi pri delavcih in občanah pa tudi pri delegacijah in delegatih zelo različno razviti, nemalokrat celo nerazviti ali zelo ozki in parcialni. To pa bolj ali manj velja tudi za družbenopolitične organizacije, ki ne le, da bi morale ustvarjati možnosti za delovanje delegatskega sistema, temveč bi morale tudi bolj organizirano in prodorno delovati pri razvijanju potreb in interesov delavcev za zadovoljevanje njihovih osnovnih gmotnih in duhovnih interesov.

Ta sklop vprašanj je najtesneje povezan s tem, da se v temeljnih organizacijah združenega dela sedaj ne, ali pa zelo malo ukvarjajo s problemi, ki zadevajo zadovoljevanje interesov in potreb svojih delavcev na navedenih pa tudi drugih področjih, družbenih dejavnosti. S tem se danes bolj ali manj, glede na razvitost lastnih potreb in interesov, ukvarjajo v skupnih službah, namesto, da bi temeljne organizacije in delovne skupnosti v svojih razvojnih programih načrtovale zadovoljevanje potreb in interesov delavcev, predvsem na tistih področjih družbenih dejavnosti, ki delujejo kot faktor gospodarske stabilizacije (znanost in izobraževanje, zdravstvo, otroško in socialno zavarovanje in kultura), službe pa bi jim pri tem le pomagale.

V tem pogledu veliko ogroženost nosijo organizacije zveze komunistov, zveze sindikatov in zveza socialistične mladine, kakor tudi ostale socialistične sile, ki niso dovolj uveljavljale celovite podobe temeljnih organizacij združenega dela in delovnih skupnosti, v katerih naj delovni človek uresničuje svoje osnovne gmotne in duhovne interese, svoje bogatejše proizvodne in druge ustvarjalne možnosti, kakor to opredeljuje naša ustava.

Drugi vzrok za nezadovoljivo delovanje delegatskega sistema pa je prav gotovo v tem, da smo delavce popolnoma izločili iz svobodne menjave dela med materialno proizvodnjo in družbenimi dejavnostmi, oziroma iz dogovarjanja, kolikšen del ustvarjenega dohodka v temeljni organizaciji oziroma kolikšen del svojega osebnega dohodka bo dal za zadovoljevanje skupnih potreb, ker že vnaprej bolj ali manj administrativno postavljamo mejne vrednosti za posamezne družbene dejavnosti. S tem pa seveda tudi hromimo interes delavcev in njihovih delegacij in delegatov, da bi se odgovorno in ustvarjalno vključevali v razprave o programih posameznih družbenih dejavnosti, kolikor pa se, pa ponavadi prevladujejo ozki interesi, ne pa celovitost gmotnih in duhovnih interesov.

Ne le, da se je pri zadovoljevanju skupnih potreb delavcev in občanov ohranilo največ proračunske miselnosti in logike, temveč se odražajo tudi še proračunske posledice izpred desetih in več let. Na takrat zatečeno proračunsko stanje, ki so ga z različnimi interesi in nagnjenji oblikovali upravni organi, smo do danes dodajali le »dovoljene« odstopke povečanja in kdor je takrat, zaradi dobrih zagovornikov startal z debelejšim kosom kruha, kakor pravimo, ima debelega še danes. Temu je sledil premalo selektiven in strokovno preudaren ter preveč politično obarvan razvoj nekaterih družbenih dejavnosti, ki ni upošteval možnosti in najaktualnejših potreb združenega dela, ker delavci kot nosilci planiranja in dogovarjanja niso imeli vpliva na to, in tako je tudi v naši občini prišlo do neusklajenega razvoja družbenih dejavnosti, predvsem tistih, ki vplivajo na večjo produktivnost, razvoj ustvarjalnih sil, vsestranski razvoj osebnosti, humanizacijo socialističnih samoupravnih odnosov in splošnega napredka družbe. Tako imamo nekatere dejavnosti v občini razvite močno nad republiškim povprečjem, druge pa daleč pod povprečjem in nam predstavljajo že republiške bele lise.

Delavci v TOZD in delovnih skupnosti ta čas, v okviru obsežnega programa samoupravnih aktivnosti, razpravljajo tudi o poročilih SIS o njihovem delu v preteklem letu in o programih za leto 1984, katerih vrednost je že vnaprej izračunana oziroma opredeljena in tako se ponavljajo stare napake, ko delavce brez kakršnikoli kazalcev uspešnosti, variantnih predlogov ali možnosti postavljamo že pred izvršeno dejstvo, koliko ustvarjenega dohodka oziroma osebnega dohodka bodo dali za družbene dejavnosti. Niti strokovne službe SIS, kot predlagateljice omenjenih gradiv, niti skupščina občine, katere skrb je usklajen razvoj občine, niso upoštevali v teh gradivih dokumenta o politiki razvoja družbenih dejavnosti kot faktorja gospodarske stabilizacije. Ali se ob vsem tem ne bi morali bolj poglobiti v vzroke za nezainteresiranost delavcev in njihovih delegacij in delegatov za dogovarjanje in odločanje o programih posameznih SIS in njihovi ceni!

PRORAČUN OBČINE ZA LETO 1984 NA SEJAH VSEH TREH ZBOROV SKUPŠČINE OBČINE JESENICE

Predsedniki Marjan Drolc, Rina Klinar in Dante Jasnič sklicujejo v torek, 28. februarja, ločene seje zbora združenega dela, zbora krajevnih skupnosti in družbenopolitičnega zbora Skupščine občine Jesenice. Delegatom v razpravo in opredeljevanje predlagajo, poleg običajnih točk dnevnega reda, še:

PRORAČUN OBČINE

Osnutek odloka o proračunu občine Jesenice so delegati obravnavali na sejah 31. januarja in ga z dodatno obrazložitvijo tudi sprejeli in posredovali porabnikom proračunskih sredstev v obravnavo, katerih pripombe so se pri oblikovanju predloga tudi upoštevale, razen tega pa je

bilo v tem času razčiščenih še nekaj drugih dilem in opredeljena nekatere nova merila tako, da je v predlogu proračuna občine za leto 1984 prihodek predviden v višini 183.029.000 din, medtem ko je bil v osnutku 177.351.000 din. Enaka razlika je tudi pri razporeditvi dohodka med predlogom in osnutkom.

RAZPRAVAM O ZAKLJUČNIH RAČUNIH DATI VSEBINSKI POUKAREK

Marjan Orožen, predsednik republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije, je v petek, 17. februarja, obiskal našo železarno. S člani poslovodnega odbora in predstavniki družbenopolitičnih organizacij Železarne in občine se je pogovarjal o pripravah na razprave o zaključnih računih.

Štefan Ščerbič, predsednik izvršnega odbora konference osnovnih organizacij sindikata Železarne, je gosta seznanil z akcijami, ki jih je sindikat vodil za reševanje problema z oskrbo proizvodnje. Seznanil ga je, da bo v kratkem sklican političen aktiv, kjer bodo obravnavali smernice za razprave o zaključnih računih. Poslovodni odbor pa je sin-

dikat zadovoljil, da pripravi predloge za ukrepanje v letošnjem letu.

Marjan Orožen je poudaril, da so pri obravnavi zaključnih računov potrebni primerljivi podatki, da bomo lahko videli, kakšen je naš položaj v primerjavi s preteklostjo in ostalim gospodarstvom Slovenije.

(Nadaljevanje na 2. strani)

POSLOVNI REZULTAT V LETU 1983

V gospodarskem načrtu smo za leto 1983 načrtovali, da bomo realizirali 25.996 milijonov dinarjev celotnega prihodka, in sicer s prodajo 413.820 ton naših osnovnih proizvodov, s prodajo stranskih proizvodov, opravljanjem storitev prevajanja ter interno realizacijo.

Načrtovano prodajo proizvodov osnovne dejavnosti smo uresničili s 85 %, prodali smo 350.316 ton proizvodov, za kar smo iztržili 18.705 milijonov dinarjev. Zaostanek za planiranim iztržkom iz tega naslova znaša 3 %. Vzrok je v 3 % slabšem asortimentu, nižji količini prodaje, višja kot smo planirali, pa je bila prodajna cena. V primerjavi z letom 1982 pa smo iztržili za 36 % več. Struktura prodaje je bila boljša za 4,3 %, višje pa so bile tudi prodajne cene. Ostali

prihodki so znašali 8.022 milijonov dinarjev. Načrtovane so presegle za 20 %, dosežene v lanskem letu pa za 45 %, saj smo močno presegle tako načrtovane storitve prevajanja, kot tudi dosežene v lanskem letu.

Celotni prihodek, dosežen v letu 1983, je torej znašal 26.727 milijonov dinarjev, kar je za 3 % več od načrtovanega celotnega prihodka ter 39 % več od doseženega v predhodnem letu.

(Nadaljevanje na 6. strani)

PRIČAKUJEMO, DA BO OSKRBA S SUROVINAMI NORMALNA

V razgovoru z Ernestom Pušnikom, vodjo komercialnega sektorja, smo razgrnili problematiko oskrbe s surovinami, predvsem koksa, grodlja, nekaterih legur in ognjevzdržnega materiala.

Problemi z oskrbo iz uvoza nastajajo najpogosteje zato, ker na začetku leta še ne poznamo pogojev gospodarjenja ali pa se ti zaostrojujejo. Tako nam povzročajo težave zamrzitve cen in spremembe v deviznem poslovanju. Težave imajo tudi naši dobavitelji, ki morajo surovine uvažati, za to pa so potrebna devizna sredstva.

Lani smo uvozili kar za 6,2 milijona dolarjev takega materiala, ki ga izdelujemo sicer tudi v Jugoslaviji in za katerega smo imeli sklenjene pogodbe, vendar ga nismo dobili. Tako smo porabili del deviz za dodatni uvoz teh surovin in za redni uvoz jih je ostalo precej manj.

(Nadaljevanje na 2. strani)

VSI IZGLEDI, DA FEBRUAR ZAKLJUČIMO USPEŠNO

Po podatkih statistične službe sektorja za ekonomiko in organizacijo je do 20. februarja skupna proizvodnja nekoliko pod planom. Z 81.922,6 tone smo dosegli 97,8 % družbenega plana, kar sicer ne zadovoljuje planirane cilja, vendar upamo, da bomo ob ugodni preskrbi z vložkom mesec zaključili s planirano količino skupne proizvodnje.

V TOZD Plavž so plavzarji izdelali 10.145 ton grodlja, kar je 105 % družbenega plana, prav tako so presegle plan je-klarji, saj so v TOZD Jeklarna vili 28.357 ton jekla, kar je 4,7 % nad družbenim planom.

Planirano skupno proizvodnjo so presegle še v TOZD Li-varna in v TOZD Valjarna žice in profilov. Ostale temeljne organizacije so nekoliko pod planom, predvsem zaradi manjših zastojev in pomanjkanja vložka.

Do 20. februarja je bila odprema končnih izdelkov in storitev ugodna saj smo z 22.729,2 tone družbeni plan presegle za 3,8 %.

(Nadaljevanje na 7. strani)

TOZD VRATNI PODBOJI: VEČ POUDARKA PONUDBI NAŠIH IZDELKOV NA TRŽIŠČU

Tokrat predstavljamo TOZD Vratni podboji. S 56 zaposlenimi je to najmanjša temeljna organizacija v Železarni, zaradi česar pa nima nič manj težav kot tiste večje. Pesti jih predvsem pomanjkanje naročil. S svojimi izdelki ne morejo prodreti na tržišče, kar je najbrž posledica premajhne zavzetosti prodajne službe.

Proizvodnja te temeljne organizacije je zelo odvisna od zahtev tržišča. Vratne podboje gradbinci najbolj potrebujejo v gradbeni sezoni, zato sedaj v TOZD nimajo veliko dela. Vsa naročila lahko sproti izpolnijo. V polletnih mesecih pa je drugače. Naročil je veliko in ker kupci zahtevajo vedno krajše dobavne roke, je včasih nemogoče izpolnjevati njihove zahteve, zaradi česar večkrat pride do negotovanja. O tem, pa tudi o drugih težavah, ki jih pestijo, smo vprašali Tomaža Kavčiča, vodjo TOZD Vratni podboji, ki je v temeljno organizacijo prišel z novim letom po 31 letih dela v vročih valjarnah, največ v TOZD Valjarna bluming štel. Kot pravi, je bil to prehod na čisto novo področje dela: iz velike temeljne organizacije, ki z vložkom zalaga vse valjarne v nadaljni proiz-

vodni verigi, v majhno TOZD, ki se ukvarja s proizvodnjo finalnih izdelkov.

»Lani je naša temeljna organizacija ustvarila le 87,9 % s planom predvidene proizvodnje. Poleg velikega nihanja obsega naročil skozi vse leto je eden glavnih vzrokov za tako nizko proizvodnjo tudi razdrobljenost naročil. Zahteve kupcev so zelo različne, tako da izdelujemo podboje v majhnih serijah, zaradi česar proizvodna linija, ki je visoko produktivna, ni zadosti izkoriščena. V nasprotju s to pa je vzročna delavnica zaradi dodatnih zahtev kupcev preveč zasedena. Zaradi pomanjkanja naročil smo namreč prisiljeni izdelovati vse, kar si kdo zaželi.

Dobave vložka včasih kasnijo, pogosto zaradi obveznosti predhodnih

temeljnih organizacij, pa tudi zaradi manjših količin posameznih profilov, ki jih naročamo. Z nabavo novega oblikovalnega stroja v TOZD Profilarna pa se je kvaliteta vložka izboljšala.

Imamo dobro utečeno tehnologijo, ki pa jo bo potrebno dopolnjevati, da bodo naši izdelki vedno na visoki kvalitetni ravni. Tudi delo vzdrževalcev pri nas lahko le pohvalimo. Vse okvare sproti odpravljajo, tako da nimamo nepotrebnih zastojev. Le pri posameznih orodjih za stiskalnice se zatika zaradi predolgi dobavnih rokov. Brez teh orodij pri nas ne gre, zato smo se prisiljeni zatekati k improvizaciji, kar nam zmanjšuje učinkovitost dela in kvaliteto izdelkov.

Po višini osebnega dohodka je naša temeljna organizacija na dnu lestvice v Železarni. Kljub temu, da se ne želimo primerjati s temeljnimi organizacijami kot sta Jeklarna ali Plavž, menim da za njima preveč zastajamo. Naše delo zahteva dobro usposobljene delavce, predvsem varilce, pa tudi delo na proizvodni liniji zahteva veliko napora.

Osnovni problem v TOZD Vratni podboji je preskromna ponudba naših izdelkov na tržišču. Žal smo v Železarni resno organizirani le za prodajo čistih metalurških proizvodov, po katere kupci prihajajo k nam, medtem ko pri ponudbi in prodaji proizvodov za tržišče prodajni sektor ne opravi svoje naloge. Nismo še tako organizirani, pa tudi navajeni nismo tega, da bi ponujali svoje proizvode. Na tem področju bi morali veliko več narediti, saj je od tega odvisna zaposlitev ne tako majhnega števila delavcev.

Delo v tej temeljni organizaciji je zaradi pomanjkanja naročil organizirano le v eni izmeni, čeprav sta bili v začetku predvideni dve. Tako je tudi normativ zaposlenih glede na obseg proizvodnje zelo visok. Večina je priučenih delavcev, razen vodilnega kadra in vzdrževalcev. Med zaposlenimi je več kot polovica žensk, zato je tudi odsotnost z dela velika, čeprav bi bila glede na delovne pogoje lahko manjša.

»Ob prihodu v to temeljno organizacijo sem imel občutek, da je ta sicer majhen kolektiv izredno razdrojen,« pravi Tomaž Kavčič. »Vsi sestanki samoupravnih organov in družbenopolitičnih organizacij, ki smo jih imeli, so vodili k večji enotnosti in izboljšanju razmer v TOZD. Prav zaradi tega smo zopet prišli na delo po samoupravnih delovnih skupinah in nismo več sklicevali zborov delavcev, kot se je to delalo doslej. Ugotovili smo, da so se rezultati takega načina dela že pokazali, saj se manjša skupina ljudi lahko bolj posveti reševanju kake problematike kot večja.

Delavski svet se sestaja redno, ostali samoupravni organi pa kadar se za to pokaže potreba. Ravno tako se po potrebi oziroma na osnovi svojih programov dela sestajajo družbenopolitične organizacije. V temeljni organizaciji imamo le eno skupno delegacijo za SIS in vsako področje v njej pokriva en delegat. Ugotovili smo, da se ti ne udeležujejo sej delegacij Železarn. Kljub temu smo sklenili, da jih sredi mandata ne bomo zamenjali, le vplivati moramo nanje, da bodo svoje zadolžitve v redu opravljali.

Osnovna naloga vodstvenih delavcev je, da pomagajo pri delu samoupravnih organov in družbenopolitičnih organizacij ter SDS s tem, da tolmačijo gradiva, ki jih obravnavajo. S takim načinom dela je informiranost kolektiva večja in delavci se lažje odločajo.

Pred nami je še veliko nalog,« je svojo razlago zaključil Tomaž Kavčič. »Predvsem se moramo z našimi izdelki bolje predstaviti na tržišču in organizirati našo ponudbo. Izdelati moramo nov prospekt, s katerim bomo predstavili naše izdelke, predvsem nov sestavljivi vratni podboj, ki ima to prednost, da pri skladiščenju in transportu zavzema manj prostora kot navadni, zato bo za kupce bolj zanimiv. Z novim sestavljivim vratnim podbojem se bomo predstavili tudi na sejmu gradbeništva v Zagrebu.

Spremeniti bomo morali tudi proizvodno linijo in jo prilagoditi izdelavi sestavljivih vratnih podbojev in podbojev za garaže, ki so znatno širši od ostalih. Zaradi tega bo potrebno spremeniti tudi dimenzijsko omotičje na proizvodni liniji. Asortiment proizvodov bomo morali omejiti, tako glede širine kot višine. Vsa naročila izven teh dimenzij pa bomo izdelovali le na zahtevo kupcev. Poleg tega bomo morali poiskati možnosti za uvedbo novih izdelkov v proizvodni program, seveda v sodelovanju z ostalimi temeljnimi organizacijami Železarn.

Obisk predsednika republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije Marjana Orožna v Železarni (foto S. Kokalj)

RAZPRAVAM O ZAKLJUČNIH RAČUNIH DATI VSEBINSKI POUDAREK

(Nadaljevanje s 1. strani)

O tem ga je seznanila Jelka Vidali, članica poslovnega odbora Železarn za ekonomsko področje, ki je orisala pogoje gospodarjenja in proizvodne rezultate v lanskem letu. Omenila je, da smo kljub težavam z oskrbo in redukcijami električnega toka naredili toliko jekla kot v letu 1982. Ob manjšem številu zaposlenih smo za 2 odstotka povečali produktivnost in tako uspeli zadržati nivo proizvodnje jekla.

Več težav smo imeli pri izvozu, ki je bil zaradi manjše gotove proizvodnje manjši kot v letu 1982. Cene naših izdelkov visoke inflacije niso dohajale, pa tudi stroški so bili večji od predvidenih.

Njeno razlago je dopolnil Boris Bregant, predsednik poslovnega odbora Železarn, ki je poudaril, da celotna razprava zaključnih računov sloni na zmanjševanju stroškov. Pri tem pa so trije osnovni problemi: veliki materialni stroški, razmerje med prihodkom in dohodkom in devizna problematika.

Materialni stroški Železarn so tako visoki, da jih s polno racionalizacijo proizvodnje ne moremo doseči. Vzrok za to je zastarela tehnologija v TOZD Jeklarna. Materialni stroški so že večji kot osebni dohodek za zaposlene v Železarni.

Drug problem je razmerje med prihodkom in dohodkom, saj je manjše od 20 odstotkov. To pomeni, da za en odstotek večji stroški zmanjšajo dohodek za pet odstotkov. Ta problem rešujemo z amortizacijskimi sredstvi, posledica takega reševanja problema pa je zapiranje možnosti za modernizacijo proizvodnje.

Rešitev za zmanjšanje stroškov in s tem večji dohodek so boljši izplen,

racionalizacija proizvodnje in manjši stroški.

Pri devizni problematiki je najbolj pereča devizna plačilna sposobnost in združevanje deviz z našimi kupci. O tem, kako voditi razpravo o tej problematiki, še nimamo jasnih usmeritev. Za rešitev tega problema smo predlagali strogo disciplino v tem smislu, da moramo do podrobnosti izpolniti svoje obveze do tistih kupcev oziroma naročnikov, ki v celoti izpolnjujejo svoje obveznosti glede združevanja deviz. Ostalim pa moramo dati vedeti, da je to edini način, da se izkopljemo iz težav.

Albina Tušar, članica poslovnega odbora za kadrovske, pravno in socialno področje, je gosta seznanila z delitvijo osebnih dohodkov v lanskem letu. Povprečni osebni dohodek je bil lani 19.200 dinarjev, kar je za osem odstotkov več, kot je bil povprečni osebni dohodek v gospodarstvu občine. Vendar je pri tem treba upoštevati, da predstavlja Železarna v gospodarstvu občine več kot polovico dohodka in tako sama sebi dviguje povprečje.

V primerjavi z osebnim dohodkom v gospodarstvu Slovenije smo imeli Jeseničani v devetih mesecih te dokaj ugodne, sedaj pa so osebni dohodki železarjev že pod slovenskim povprečjem.

Marjan Orožen je ob koncu razgovora dodal, da moramo pri obravnavi zaključnih računov oceniti tudi dinamiko in zavzetost delavcev s posebnimi pooblastili. Njihovo delo je treba podrobno oceniti in če je delo poslovnih delavcev dobro, jim je treba dati tudi vso podporo in priznanje, če pa njihovo delo ni dobro in so za to osebno odgovorni, pa je treba nastopiti ostreje.

Lilijana Kos

PRIČAKUJEMO, DA BO OSKRBA S SUROVINAMI NORMALNA

(Nadaljevanje s 1. strani)

Tudi letos bo oskrba odvisna predvsem od deviz. Problem pa je naša dinarska in devizna plačilna sposobnost (likvidnost), saj domači dobavitelji zahtevajo za svoje izdelke gotovinsko plačilo ali celo predplačilo za dobave, denarja pa je vedno manj, tudi zaradi večje inflacije. Že lani smo imeli težave z devizno likvidnostjo, letos pa se ji je pridružila še dinarska. Zato se bomo morali še bolj pazljivo odločati o nakupu najnujnejših materialov. Poleg že ustaljenih surovin, ki jih potrebujemo za našo proizvodnjo, bomo letos potrebovali še kakatere nove, ker smo v TOZD Jeklarna uvedli novo, vakuumsko tehnologijo. Ker v Jugoslaviji še ni dobaviteljev za vse materiale, ki jih za to tehnologijo potrebujemo, bomo nekaj asortimenta morali privariti tudi sami (granulirali) ali celo uvoziti.

Poslovna politika za leto 1984 nam kot osnovno nalogo nalaga preskrbo najnujnejših surovin za osnovno proizvodnjo v plavžih in jeklarni. Tako bodo tudi v valjarnah in predelovalnih obratih imeli čim več lastnega jekla v ustreznem asortimentu. Zato bo potrebno zagotoviti zadostne količine koksa in kvalitetne rude za TOZD Plavž. Pričakujemo, da bo oskrba nemotena, saj nam je v okviru energetske bilance uspelo zagotoviti ustrezne količine koksa, rudo pa bomo dobili iz uvoza in iz domačih virov. Za uvoz rude imamo z našimi kupci v okviru združevanja deviz že začrtane finančne konstrukcije.

Tudi za temeljno organizacijo Jeklarna bomo skušali zagotoviti ustrezne količine jeklene odpadka in legur, težave pa bodo pri preskrbi z ognjevzdržnimi materiali, čeprav se trudimo rešiti tudi ta problem. Ta-

ko bomo zagotovili normalno preskrbo z domačega trga, v skrajnem primeru pa bo potreben dodaten uvoz.

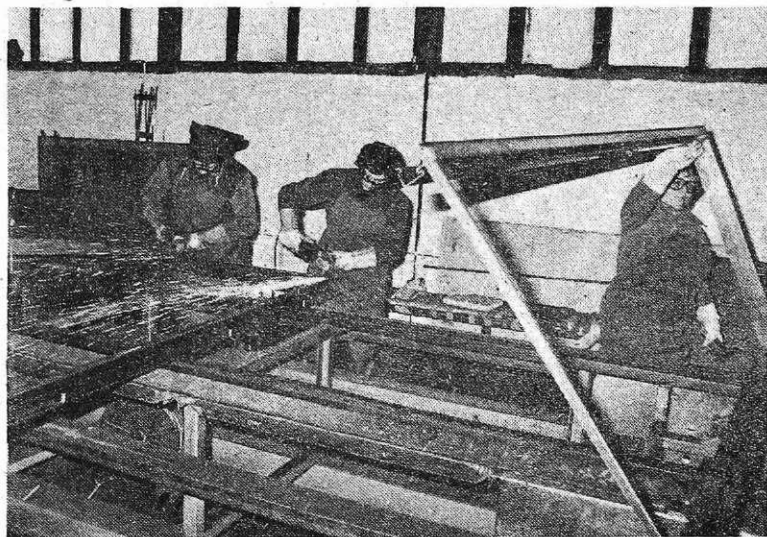
Za valjarne je večina pogodb za dobave polizdelkov za prvo polletje že sklenjena v okviru metalurške menjave z vzhodnoevropskimi državami. Del valjarnskih kapacitet bomo zaposlili s storitvami, predvsem s prevajanjem.

V finalnih obratih naj bi tako imeli dovolj ustreznega vložka, vendar se tu pojavlja tudi problem tržišča. Ne gre toliko za pomanjkanje povpraševanja po jeklu, ampak za obveznosti plačevanja naših kupcev. Tu mislimo predvsem na devizno združevanje, združevanje sredstev za razvoj in redno plačevanje naših dobav.

Kljub nekaterim problemom pri združevanju deviz se stvari izboljšujejo, saj so naši kupci spoznali, da je tudi zanje združevanje deviz ugodnejše od uvoza jekla. V letu 1983 smo namreč združili enkrat več deviz kot v letu 1982. Da je združevanje deviz za naše kupce bolj ugodno kot uvoz jekla, povejo naslednji podatki: ena tona jekla iz uvoza stane poprečno 600 dolarjev, naše poprečno devizno združevanje za tono jekla pa je 150 dolarjev. Mislim, da komentar ni potreben.

V Železarni menimo, da združevanje deviz z našimi kupci še ni dovolj za večjo devizno likvidnost, zato si želimo čim več skupnega izvoza. Pri takem izvozu namreč naši izdelki lahko dosežejo večjo ceno, s tem pa je večja tudi naša devizna udeležba. Pri skupnem izvozu pa je osnovni problem dolg plačilni rok. Za naše jeklo je namreč plačilni rok 30 dni, za izdelke naših kupcev kar šest mesecev in več ali celo plačilo s posojili.

Lilijana Kos

Sodelavke v TOZD Vratni podboji (foto S. Kokalj)

SAMOUPRAVNI SPORAZUM O POGOJIH IN MERILIH ZA OBLIKOVANJE CEN

Na področju cen je več sporazumov, ki se žal večkrat ne izpolnjujejo, ali pa se v njih prikrivajo formalne podražitve. Politika in izvajanje cen sta stvari, ki zanimata in prizadeneata slehernega občana. Priča smo stalnim podražitvam in nesorazmerju cen. Sedaj smo v dobi zamrznjenih cen, nesorazmerja pa so ostala. Povečan dohodek naj ne bi slonel na povečanju cen, ampak na osnovi večje produktivnosti, zmanjševanju stroškov in doseganju ostalih kvalitativnih kazalcev.

Tudi novoustanovljena energetska skupnost za območje gorenjskih občin je poslala delegatom v obravnavo in sprejem samoupravni sporazum o pogojih in merilih za oblikovanje cen proizvodov in storitev, ki so neposredno vezane na izvajanje distribucijske dejavnosti. Predloženi sporazum naj bi urejeval politiko cen le med TOZD Elektro Gorenjske in koristniki njihovih uslug. Torej le na enem delu energetske dejavnosti. Manjka pa predvsem storitev v distribuciji toplote za ogrevanje, plina itd. Pri tem pa cena električne energije ni predmet tega sporazuma, ker se to ureja na drug način.

Sporazum je narejen z namenom (tako piše v 4. členu), da se uskladijo odnosi na trgu za stabilizacijo trga ter zagotovi enakopraven položaj uporabnikov električne energije in enakopravne pogoje gospodarjenja izvajalcev storitev. Mislim, da temu namenu predlagani sporazum ne ustreza. Skoraj bi lahko trdil, da je pisan le za izvajalce, saj uporabnikom ne dopušča kakšnega posebnega vpogleda ali sodelovanja pri formiranju neposrednih cen. Res so v sporazumu navedeni nekateri normativi časa za razne prikllope in odklope in za izdelavo energetskega soglasja. Žal pa je to edina jasno opredeljena zadeva pri formiranju cene. V vseh ostalih členih se dopušča dosti neomejeno povečevanje cen, bolj na osnovi potreb kot na osnovi elementov stabilizacije.

V 7. členu je navedeno, da je osnova za ugotavljanje cen plan storitev in proizvodov. To bi lahko bila dobra osnova za formiranje cen. Vendar je skozi druge člene bolj izpostavljena potreba izvajalca po dohodku, saj piše, da mora cena storitev zagotoviti prihodek, dohodek, čisti dohodek za pokritje vseh potreb od materialnih stroškov, zadovoljevanja splošnih in

družbenih potreb, osebne in skupne porabe, izboljšanja in razširitve materialne osnove itd. Poleg tega posebne določbe dopuščajo posebne cene, kjer so posebni pogoji kot, če je več porabljenega časa pri izdelavi in drugi neobičajni pogoji glede uporabe orodja in opreme.

Kje so stimulacije in garancije za boljše delo, za racionalno porabo materiala, večji interes za zmanjševanje stroškov, več opravljenih del in na osnovi tega večji dohodek? Le iz tega je možno več deliti za skupno in osebno porabo, pa tudi za razvoj. V tem sporazumu pa je bolj poudarjena potreba po pravilu toliko rabi- mo in zato bo taka cena.

Kontrola s strani uporabnika skoraj ni mogoča. Verjetno bi sestavljali imeli odgovor: s planom se določa obseg dela, upoštevani morajo biti normativi (v sporazumu piše upoštevane bodo tehnične in izkustvene norme). Amortizacija bo po predvideni stopnji. Obveznosti, osebni dohodek in skupna poraba so določeni z družbenim dogovorom. To je že res, če je samo to, potem se sprašujem, zakaj sporazum, ali ni to gola formalnost, saj ne prinaša ne za izvajalca ne za uporabnika nič novega. Dopušča vse, ne izpolnjuje pa glavnega namena stabilizacije.

Nimam namena, da bi hotel kar koli oporekati glede slabega ali neracionalnega dela izvajalcev TOZD Elektro Gorenjske, nasprotno, z boljšim delom in nagrajevanjem po učinku bi morala biti stimulacija boljša. Ta sporazum take garancije ne daje.

Mislim, da bi bilo potrebno predlog samoupravnega sporazuma dopolniti oziroma popraviti, če hočemo, da bo služil pravemu namenu. Z nekaj dobre volje in sodelovanjem izvajalcev in uporabnikov bi bilo to mogoče. Žal je predlog samoupravnega sporazuma na dnevnem redu že jutri, 24. februarja.

N. Š.

ČRNA METALURGIJA LAHKO VEČ IN BOLJE DELA, ALI ...

V razpravi o načrtu resolucije o razvoju in ekonomski politiki SFR Jugoslavije za leto 1984, ki je potekala pred novim letom na seji predsedstva Gospodarske zbornice Jugoslavije, je sodeloval tudi predsednik poslovnega odbora železarne Boris Kidrič iz Nikšića. Zaradi aktualnosti razprave in jasnosti njegovega gledanja na izpostavljene probleme smo njegovo avtorizirano razpravo prevedli iz Čelika, časopisa Splošnega združenja črne metalurgije Jugoslavije.

Črna metalurgija lahko več in bolje dela. Ko to trdim mislim, da to lahko črna metalurgija naredi z obstoječimi zmogljivostmi, z obstoječo tehnologijo in obstoječim človeškim potencialom. Resnica je, da imamo tako mi, kakor druge gospodarske panoge in gospodarski subjekti še dosti notranjih slabosti in rezerv, ki bi jih morali hitro odpraviti oziroma aktivirati. To pa ne moremo narediti sami z lastnimi silami. Na to očitno kaže tudi razprava na tej seji.

Vendar črna metalurgija v prvih devetih mesecih tega leta (1983) ni dosegla tako slabih rezultatov. Naj v zvezi s tem navedem nekaj podatkov: od dogovorjenih 2,5 milij. ton jekla, je bilo za domače tržišče izdelanega prek dva milijona ton, ali 82 %. Na drugi strani pa smo združili od predvidenih 150 samo 59 milij. dolarjev ali 40 %. Ne bi bilo niti teh 40 %, če ne bi osvojili regionalno prodajo nekaterih jugoslovanskih izdelkov na domačem tržišču za tako imenovane dinarje deviznega pokla. Več kot 50 % vseh združenih deviz je zagotovljenih iz teh virov. Vse to kaže, da smo v preteklem obdobju dosti dosegli, morda celo več kot smo lahko pričakovali. Razumljivo, glede na visoki devizni deficit, črna metalurgija ne more shajati s 60 milijoni dolarjev za svoje reprodukcijske potrebe in je zato morala iskati izhod na drugi strani: z zamenjavo proizvodov, kompenzacijskimi posli in z direktnim izvozom. Na ta način smo si zagotovili nekoliko več reprodukcijskega materiala in surovin ter tako povečali proizvodnjo v primerjavi z istim obdobjem leta 1982 za 10 %.

Tudi druge gospodarske panoge in porabniki jekla imajo težave in lastne slabosti, kakor tudi črna metalurgija. Vendar je treba zavrniti tezo, da samo kvaliteta proizvodov črne metalurgije ni zadovoljiva. Tudi mi nismo zadovoljni z elektroopremo iz tovarne Rade Končar ali z opremo iz tovarne Džuro Džaković, ali z avtomobili iz Crvene Zastave, boljši so motorji »General motors« ali kotli »Babkoka« ali avtomobili »Mercedes«. Vprašanje je, ali je kovinsko predelovalna industrija dosti boljša od nas. Težko je izmeriti kdo je boljši. Morda smo tudi mi delno krivi, da kvaliteta nekaterih izdelkov kovinsko predelovalne industrije ni na zavidljivi višini, vendar ne toliko, kolikor se to potencira.

Danes na svetovnem tržišču jekla vlada velika zmešnjava. Po podatkih komiteja za jeklo evropske komisije, je stanje v industriji jekla najtežje v zadnjih petdesetih letih, celo težje, kot v času krize leta 1929 in 1930. Na tržišču jekla vlada kaos, recesija, inflacija, nezaposlenost, visoke obrestne mere, trgovski protekcionizem. V takih pogojih je težko pričakovati od naše črne metalurgije, da bi povečala izvoz svojih izdelkov in si tako zagotovila surovine in repromaterial za povečano proizvodnjo. Znano je, da je celo Japonska morala leta 1982 in 1983 zmanjšati izvoz jekla po dva odstotka letno in da Združene države Amerike koristijo svoje instalirane zmogljivosti le 57 %.

Tudi naša črna metalurgija ni v boljšem položaju, edino kar nas sedaj ohrabljuje, je dobro povpraševanje po jeklu na domačem tržišču. Medtem pa se že občuti dekonjunktura. Že so zaznavni pojavi prenasitnosti z nekaterimi profili in asortimenti jekla. Na drugi strani pa imamo povečan uvoz jekla, še posebno na račun kompenzacijskih poslov. Po podatkih zveznega zavoda za statistiko je bilo v prvih devetih mesecih letošnjega leta (1983) uvoženih 626 tisoč ton jekla in od tega 76 tisoč ton finih, srednjih in lahkih profilov, kakršne bi tudi mi lahko izdelali v naših železarnah. V Nikšiću se, na primer, občuti manjko specifikacij za takšen asortiment.

Razprava o spremembah in dopolnitvah zakona o deviznem poslovanju oziroma o enotnih kriterijih je v teku. To nas posebno zanima, ker smo devizno zelo pasivni. Po teh kriterijih mi ne moremo zadovoljiti svojih potreb. V Samoupravnih interesni skupnosti Jugoslavije za ekonomske odnose s tujino se ta čas usklajujejo enotni kriteriji. Nikakršnih izgledeov ni, da se ti enotni kriteriji uskladijo. Verjetno se bo zahtevalo od zveznega izvršnega sveta da intervenira, kakor doslej. Pri tem sta predvsem sporna dva člena, in sicer 68 in 70, ki govorita o omejevanju pri razpolaganju z devizami in o definiranju dejavnosti. Člen 68 obravnava priorite-

te pri razpolaganju z devizami, ki jih zadržijo delovne organizacije. Po tem, ko pokrijejo svoje fiksne in z jamčene obveze in po tem, ko zagotovijo repromaterial za lastne potrebe, izvozniki istočasno morajo izdvojiti devize za energetiko, za repromaterial za tiste delovne organizacije, ki ne izvažajo dovolj in ostale potrebe. To je ista prioriteta — istočasno izdvojiti devize za energetiko, tako smo, na primer rešili problem energetike na en način, zato pa smo pustili drugi del problema neresen. Kako naj si črna metalurgija zagotovi devize za svojo reprodukcijo? Edina možnost je, združevanje s porabniki, ki pa ne funkcionira. To pomeni, da je potrebno nekaj spremeniti v tako imenovanih sistemskih zakonih. Tu si vsakdo razlaga zakon kakor mu najbolj ustreza. Še težje pa je pri definiranju dejavnosti. Vsi imajo svoja mišljenja. Dogovorov ni. Kako bi morali reševati probleme uvoza surovin za potrebe črne metalurgije?

Zelo različna mišljenja prevladujejo tudi pri politiki realnega kurza dinarja. Po podatkih, ki so bili posredovani v Skupščini SFR Jugoslavije, smo tukaj pretirali. Izvedli smo več devalvacij dinarja in stalno depresiramo njegovo vrednost od tedna do tedna. V tem letu (1983) smo dnevno depresirali dinar 0,2 %, ali skupaj v osmih mesecih 95 %, kar je okrog 2,5 krat več od resničnega padca vrednosti dinarja v državi. To pomembno spodbuja inflacijo, za okrog 0,25 % na vsak odstotek depresiacije je okrog 35 %. Na ta način imamo zaradi takšne politike realnega kurza dinarja stalno in visoko povečane stroške poslovanja, ki jih ne moremo pokriti povečana produktivnost, niti povečanje cen. To povečanje stroškov poslovanja se giblje od 0,25 do 0,90 % za vsaki odstotek depresiacije dinarja.

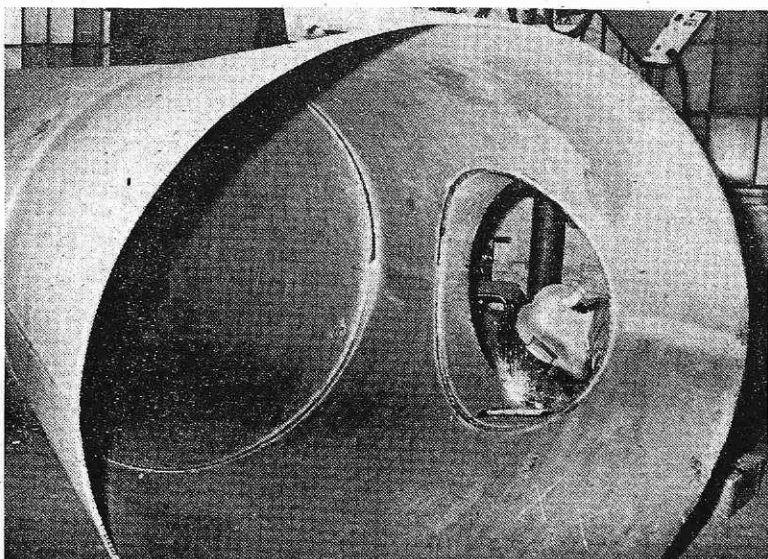
Dejstvo je tudi, da politika realnega kurza dinarja prinaša prelivanje in preporazdelitev dohodka, da prinaša velike, kurzne razlike, katerih

posamezni gospodarski subjekti ne morejo vzdržati, niti njihova ekonomika. So primeri, da kurzne razlike v posameznih delovnih organizacijah dosega večjo številko, kot je njihov skupni prihodek, niso pa redki primeri, da te razlike presega višino ustvarjenega dohodka. V takih pogojih je težko poslovati, še težje pa je voditi uspešno poslovno politiko. Kurzne razlike niso redko samo obračunska kategorija, temveč imajo tudi zelo veliko ekonomsko težo in je o tem potrebno spregovoriti tudi s te druge strani. Mnogi se sprašujejo, komu koristi tolikšno razvrednotenje jugoslovanske narodne valute? Ali depresiacija koristi jugoslovanski izvozni politiki, ali jugoslovanskim bankam? Kolikšne so koristi od obstoječe stopnje depresiacije za plačilno bilanco države? Vse to povzroča razprave: Ob vsem tem pa je prav gotovo neizpodbitno dejstvo, da trajnega povečanja izvoza ni, brez povečane produktivnosti, niti brez dobre kvalitete proizvodov.

Ni redek primer, da namesto odstranjevanja nesorazmerij v cenah posameznih izdelkov, mi poglabljamo razlike v primarni delitvi. Tako je bilo, na primer, z analizo zvezne skupnosti za cene predvideno, da se v sredini tega leta (1983) cene izdelkov črne metalurgije povečajo za 61 %, cene industrijskih proizvodov pa za 20 % v poprečju. To pa ni bilo izvršeno, cene proizvodov črne metalurgije so se povečale za vsega 34,5 %, cene industrijskih izdelkov pa v poprečju 36 % (8. novembra 1983). Kdo je odgovoren za takšno »uresničevanje« politike? Kakšne so posledice?

Visokih obrestnih stopenj ne more vzdržati tako zadolženo in nelikvidno gospodarstvo. Ni redek primer, da obrestni »pojed« dober del dohodka in spravijo osebnih dohodkov na nedovoljen nizki nivo. V nekaterih delovnih organizacijah črne metalurgije obrestni predstavljajo čez 70 % dohodka, kar praktično onemogoča normalno in racionalno poslovanje. Kaj je s selektivnimi krediti za trajna obratna sredstva? Predlogi so bili napovedani pred letom dni. Še vedno ni odgovora. Torej, v resoluciji in spremljajočih dokumentih je potrebno, poleg drugega, voditi računa o naših specifičnih problemih in specifičnih posameznih gospodarskih vej, subjektov in področij. To pomeni, da okrepi ekonomske politike morajo biti selektivni, če hočemo uspešno premagati nagrmadene težave in zagotovimo skladen družbeno-ekonomski razvoj naše skupnosti v naslednjem obdobju.

(Pripis: Čeprav so bili dokumenti o katerih je razmišljal govornik v tem času že sprejeti, vendar mnoge stvari niso rešene in ostajajo takšne, kot jih je opisal govornik, 8. novembra lani. Zato smo se tudi odločili v celoti v prevodu objaviti njegovo razmišljanje.)

Izdelava cevi za remont Plavža 2 v konstrukcijski delavnici TOZD Strojne delavnice (foto S. Kokalj)

PREDAVANJE ZA DELAVKE ŽELEZARNE

Vse zaposlene žene v Železarni obveščamo, da komisija za družbeno aktivnost žensk pri izvršnem odboru konference osnovnih organizacij sindikata Železarne organizira STROKOVNO PREDAVANJE na temi:

- Odkrivanje in preprečevanje raka in
- Higiena žene.

Predavala bosta dr. Branimir Vladiković in Vasja Kokalj.

Predavanje bo v ponedeljek, 5. marca, ob 12. uri v dvorani samoupravljalcev Železarne (stari IBM).

OBVESTILA KOLEKTIVU – OBVESTILA KOLEK

RAZPORED DEŽURNIH ŽELEZARNE OD 27. FEBRUARJA DO 4. MARCA

27. februar, Avgust KARBA, vodja OPP, Jesenice, Svetinova št. 10, tel. št. 83-248.

28. februar, Srečo MEŽNAR, vodja TOZD Jeklovlek, Mojstrana, Dovje št. 107.

29. februar, Sašo KAVČIČ, vodja TOZD HV Jesenice, Jesenice, Titova št. 85, tel. št. 81-413.

1. marec, Janez KOMEL, vodja marketinga, Jesenice, Janševa št. 6, tel. št. 81-026.

2. marec, Jože KRAMAR, vodja TOZD Energetika, Mojstrana, Dovje št. 112.

3. marec, Oskar KÜRNER, vodja raziskovalnega oddelka, Jesenice, Tavčarjeva 9, tel. št. 81-214.

4. marec, Sašo MANDELJC, vodja TOZD Valjarna bluming-štel, Jesenice, Tomšičeva 88, tel. št. 82-054.

Dežurstvo je vsak delovni dan od 14. ure do 6. ure naslednjega dne, in sicer tako, da je dežurni v tem času dosegljiv doma. Ob sobotah, nedeljah in praznikih traja dežurstvo od 6. ure do 6. ure naslednjega dne.

V času dežurstva mora dežurni opraviti en obhod po železarni, svoje ugotovitve vpisati v dežurno knjigo ter o tem poročati ob predaji dežurstva podpredsedniku poslovnega odbora.

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

DATUM:	DNEVNI:	NOČNI:
PONEDELJEK – 27. 2.	MITJA KERSNIK	JOŽE RAVNIK
TOREK – 28. 2.	PRIMOŽ ŽVAB	SVETINA BOGOMIR
SREDA – 29. 2.	MITJA BENEDIČIČ	BOŽO INTIHAR
ČETRTEK – 1. 3.	IVAN MEŽIK	JANEZ VEHR
PETEK – 2. 3.	JANEZ ARH	BERTI KRAPEŽ
SOBOTA – 3. 3.	MIRKO ZUPAN	ALOJZ SLIVNIK
NEDELJA – 4. 3.	IVAN ŠENVETER	IVAN SLAMNIK

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

Od 27. februarja do 3. marca bodo delale naslednje obratne ambulante: DOPOLDNE: II. obratna ambulanta — dr. Janez Zaletel in III. obratna ambulanta — dr. Branimir Čeh.

POPOLDNE: I. obratna ambulanta — dr. Metod Rešek in IV. obratna ambulanta — dr. Marija Može-Kovačič.

DISPANZER ZA BORCE: dr. Marija Može-Kovačič.

V soboto, 3. marca, samo dopoldne: I. obratna ambulanta — dr. Metod Rešek in IV. obratna ambulanta — dr. Marija Može-Kovačič.

ZOBNE AMBULANTE:

DOPOLDNE: I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražišar in II. zobna ambulanta — dr. Alojz Smolej.

Za borce vsak dan od 11. do 12. ure.

POPOLDNE: III. zobna ambulanta — dr. Bela Gazafi.

Po SS za Vatrostalno vsak dan od 15.30 do 16.30.

V soboto, 3. marca, samo dopoldne: III. zobna ambulanta — dr. Bela Gazafi.

DEŽURSTVO V VATROSTALNI

3., 18. in 19. februarja — Branko MARKIZETI, Jesenice, Titova 4/a, tel. 83-596.

4., 25. in 26. februarja — Ivan KLOKOČOVNIK, Jesenice, Kurirska 1/a, tel. 83-830.

Dežurni Vatrostalne je v soboto in nedeljo od 6. do 12. ure dosegljiv v Vatrostalni, tel. 81-743, oziroma telefon Železarne 34-65, v preostalem času do ponedeljka do 6. ure zjutraj pa na domu.

Po sklepu odbora za delovna razmerja TOZD DRUŽBENA PREHRANA z dne 17. februarja 1984 in v skladu s pravilnikom o delovnih razmerjih

OBJAVLJAMO

prosta dela in naloge za določen čas šestih mesecev

1. II. kuharica, šifra 9519 D-2 6. kategorija 1 oseba

2. kuhinjska pomočnica šifra D-2 3. kategorija 1 oseba

POGOJI:

ad. 1. — triletna gostinska šola — smer kuhar

ad. 2. — 8. razredov osnovne šole

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev v osmih dneh po objavi na kadrovski sektor železarne Jesenice z oznako »za TOZD Družbena prehrana«.

OSMO DELOVNO TEKMOVANJE KOVINARJEV OBČINE JESENICE

Na osnovi republiškega razpisa za osmo delovno srečanje kovinarjev Slovenije, sklepa Občinskega sveta ZSS Jesenice in konference osnovnih organizacij ZSS Železarne Jesenice

RAZPISUJEMO

8. DELOVNO TEKMOVANJE KOVINARJEV OBČINE JESENICE v trinajstih poklicih: STRUGAR, BRUSILEC, REZKALEC, ORODJAR, KONSTRUKCIJSKI KLJUČAVNIČAR, STROJNI KOVAČ, PLAMENSKI VARILEC, VARILEC REO, VARILEC MAG, VARILEC TIG, AVTOMEHANIČ — DIESEL, AVTOMEHANIČ — OTTO in LIVAR.

Občinsko tekmovanje kovinarjev bo potekalo od 22. do 24. marca na Jesenicah. Sodelujejo lahko vsi delavci — kovinarji, zaposleni v OZD občine Jesenice.

Število tekmovalcev v posameznih poklicih je neomejeno. Organizacijski odbor bo zagotovil vsem tekmovalcem enake tekmovalne pogoje in enotne kriterije za ocenjevanje izdelkov in preverjanje teoretičnega znanja. Tekmovalci bodo pravočasno seznanjeni s praktičnim in teoretičnim delom tekmovalnega programa.

Prijavo, ki naj vsebuje: priimek, ime, rojstne podatke in naslov tekmovalca, OZD in poklic, za katerega se prijavljate, pošljite čimprej, NAJKASNEJE PA DO 5. marca, na naslov: OBČINSKI SINDIKALNI SVET JESENICE, kjer lahko dobite tudi podrobnejše informacije (tel. št. 81-585).

Vsi tekmovalci prejmejo za sodelovanje posebno priznanje, najboljši trije v vsakem poklicu pa tudi praktične nagrade.

Osmo delovno tekmovanje kovinarjev občine Jesenice je izbirno za regijsko tekmovanje, oziroma za osmo DELOVNO SREČANJE KOVINARJEV SLOVENIJE, ki bo od 24. do 26. maja letos v Kamniku in Domžalah.

ORGANIZACIJSKI ODBOR

5. SEJA DELAVSKEGA SVETA

V torek, 14. februarja je v sejni dvorani samoupravljalcev potekala peta redna seja delavskega sveta Železarne. Poleg stalnih točk dnevnega reda (pregled oziroma prejšnje seje, imenovanja in delegatska vprašanja) so obravnavali še: poročilo o nesrečah v TOZD Jeklarna, priprave na izgradnjo jeklarne 2, samoupravno informiranje in komuniciranje v Železarni, potrditev elaborata inventurne komisije, usklajevanje izplačil osebnega dohodka v letu 1984 z družbenimi usmeritvami in samoupravne aktivnosti.

Sklepi prejšnje seje so bili izvršeni oziroma so v izvajanju. Komercialni sektor mora do prihodnje seje pripraviti oziroma predložiti plan nabave repromateriala in pomožnih sredstev ter plan materiala iz uvoza. Tak sklep so delegati sprejeli že na prejšnji seji ob obravnavanju gospodarskega načrta delovne organizacije, vendar še ni bil izvršen.

Vodja oddelka za varstvo pri delu in varstvo okolja je delegatom in ostalim prisotnim posredoval poročilo o smrtni nesreči ki se je pripetila 9. januarja in v kateri se je smrtno ponesrečil Mile Petrovski ter o nesreči s hujšimi poškodbami, ki se je pripetila 20. januarja sodelavcu Jožetu Šolarju. Obe nesreči sta bili v TOZD Jeklarna. Iz poročila je bilo razvidno, da se največ nesreč zgodi pri neposrednem ali posrednem delu z žerjavi; delegati so zato v celoti podprli vse akcije v zvezi z natančnim komisijskim pregledom žerjavov, ki jih je služba začela izvajati po teh nesrečah. Do naslednje seje delavskega sveta Železarne bo oddelka za varstvo pri delu in varstvo okolja pripravil poročilo o nesrečah pri delu v TOZD Jeklarna nasploh.

V nadaljevanju so obravnavali informacije v zvezi s pripravami na izgradnjo jeklarne 2.

Predsednik poslovnega odbora je delavski svet najprej seznanil z redno informacijo o poteku priprav, v nadaljevanju pa še o pripravi pogodb o uvozu in okvirne pogodbe o protidobavah. Delavski svet je razpravljal tudi o mnenju republiške komisije za oceno investicij o investicijskem programu jeklarne 2 — prva faza. Hkrati so pregledali tudi stališča projektnega sveta jeklarne 2 do navedenega mnenja (gradiva so bila objavljena tudi v Železarni).

Z obema mnenjema je delavski svet soglasal in potrdil ukrepe za realizacijo investicije.

Ugotovili so, da so samoupravni sporazum o združevanju dela in sredstev za izgradnjo jeklarne 2 sprejele vse temeljne organizacije. V skladu s tem sporazumom delavski svet namenja združena sredstva akumulacije TOZD kot lasten prispevek pri izgradnji investicije. Soglašali so tudi z najetjem garancij za zagotovitev sredstev pri izgradnji jeklarne 2 — prva faza, najetjem investicijskega kredita pri Ljubljanski banki, najetjem inozemskega kredita pri Kreditanstalt für Wiederaufbau ter s tem, da Železarna zaprosi za aveliranje menic po predvidenih blagovnih kreditih, ki bodo namenjeni za ta projekt. O vsem tem je bilo natančneje zapisano že v eni izmed prejšnjih števil glasila, zato na tem mestu tega ne ponavljamo.

Center za proučevanje samoupravljanja in informiranje je pripravil celovito poročilo oziroma ocenil samoupravnega informiranja in komuniciranja v Železarni. Poročilo je bilo v javni razpravi, pred sejo delavskega sveta pa ga je dvakrat obravnaval tudi odbor za informiranje.

Sprejeti so bili naslednji sklepi za odpravo pomanjkljivosti na tem področju:

- Informiranje in komuniciranje je potrebno enkrat letno obravnavati na delavskih svetih temeljnih organizacij in delovnih skupnostih ter delavskemu svetu Železarne.

- Center za proučevanje samoupravljanja in informiranje mora biti o vsem obveščen, zato mu morajo strokovne službe dostavljati vsa gradiva, ki jih pošiljajo temeljnim organizacijam in delovnim skupnostim v javno obravnavo.

- Dostavljena gradiva morajo biti opremljena z informacijami, po možnosti z variantami, pri tem pa morajo strokovne službe sodelovati s centrom.

- Strokovnim službam priporoča, naj gradiva za javno razpravo planirajo v naprej in o tem pravočasno obveščajo center.

- V temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih naj vodjem SDS olajšajo delo tako, da organizirajo inštruktaže zanje.

- Vodje delegacij naj bi ob začetku mandata prejeli literaturo o delu delegacij.

- Vodje TOZD naj določijo strokovne delavce, ki bodo delegacijam pomagale pri delu, zlasti pa naj bi skrbele, da se te redno sestajajo, obravnavajo dostavljena gradiva in določijo delegata.

- Zagotoviti je treba izvajanje določb pravilnika o samoupravnem informiranju in komuniciranju ter statutu TOZD v zvezi s povratnim informiranjem.

- Izboljšati je treba organizacijo dela na CPSI: precizirati delovne naloge in odgovornosti za posamezne naloge, določiti prioriteten red dela za strokovni in administrativni kader, tedensko spremljati izvajanje nalog.

- Odpreti je treba evidenco vprašanj in odgovorov na vprašanja posameznih delavcev, SDS, delegacij in organov.

- V Železarni je potrebno odpreti rubriko »vprašanja in odgovori« (SDS, delegacij, samoupravnih organov, pa tudi delavcev).

- Delavski sveti, odbor za informiranje, odbor samoupravne delavske kontrole in sindikat, morajo na osnovi poročila, ki ga iz že omenjene evidence vprašanj in povratnih informacij pripravi CPSI, zagotoviti izvajanje odgovornosti za neizpolnjevanje delovnih nalog v zvezi z informiranjem po statutu in pravilniku.

- Strokovne službe in ustrezni organi morajo obvezno posredovati CPSI kopijo vsake povratne informacije.

- Vztrajati je treba, da bo na delavskih svetih TOZD in delovnih skupnostih oziroma v skladu s predpisanimi roki že na ravni TOZD — delovne skupnosti brez posebnega posredovanja CPSI, odgovorjeno na večino vprašanj delavcev ali SDS in da bo to navedeno tudi v zapisnikih in sklepih delavskih svetov s kratkimi povzetki odgovorov in po prejetem odgovoru v zapisnikih SDS tako, da bomo tudi o tem lahko vodili evidenco na CPSI in po potrebi opozarjali ustrezne organe in sindikat.

- Delavski svet Železarne bo ob ponovnem obravnavanju informiranja in komuniciranja v Železarni pregledal tudi temeljno vsebinsko zasnovano Železarni in jo po potrebi dopolnil.

Pod naslednjo točko so obravnavali poročilo o inventuri sredstev in njihovih virov pri združenih sredstvih delovne organizacije na dan 31. decembra 1983 in potrdili odpis nedvignjenih osebnih dohodkov iz leta 1980. Dali so tudi soglasje za preknjižbo teh sredstev.

Delavski svet je obravnaval tudi predlog SEO — oddelka za nagajevanje v zvezi z usklajevanjem izplačil osebnega dohodka v letu 1984 z družbenimi usmeritvami in sprejel naslednja sklepa:

- Dokler ne bodo ugotovljeni boljši rezultati dela in poslovanja, bomo v Železarni izplačevali osebne dohodke na ravni izplačanih akontacij osebnega dohodka na delavca v decembru 1983.

— Do uveljavitve usklajenih meril za nagajevanje po osnovi minulega dela bomo v Železarni uporabljali merila za spodbujanje stalnosti in vrednotenje skupne delovne dobe v višini, kot jo določa veljavni samoupravni sporazum o skupnih merilih in osnovah za delitev osebnih dohodkov in dela sklada skupne porabe.

Za naslednje mesece je delavski svet sprejel naslednje samoupravne aktivnosti:

Predlog samoupravnega sporazuma o združevanju dela delavcev v TOZD, ki ga je na tej seji potrdil, je posredoval v poprejšnjo obravnavo in predlagal delavskim svetom TOZD in delovnih skupnosti, da razpišejo referendum za čas med 15. marcem in 15. aprilom za sprejem tega predloga.

Potrdil je tudi osnutek pravilnika o varstvu in vrednotenju izumov in tehničnih izboljšav ter drugih oblik inventivnega ustvarjanja ter ga posredoval v javno razpravo. Prav tako je potrdil in posredoval v javno razpravo tudi osnutek sprememb in dopolnitve samoupravnega sporazuma o združevanju TOZD v delovno organizacijo.

Istočasno s referendumom bodo meseca aprila potekale tudi volitve v samoupravne organe SOZD Slovenske železarne, zato je delavski svet sprejel sklep o razpisu volitev v delavski svet SOZD SZ, zbor Interne banke SOZD SZ in odbor samoupravne delavske kontrole.

Predlagal je delavskim svetom TOZD in delovnih skupnosti, da po potrebi razpišejo tudi nadomestne volitve v samoupravne organe TOZD oziroma delovnih skupnosti, delovne organizacije in delegacije za skupščine SIS.

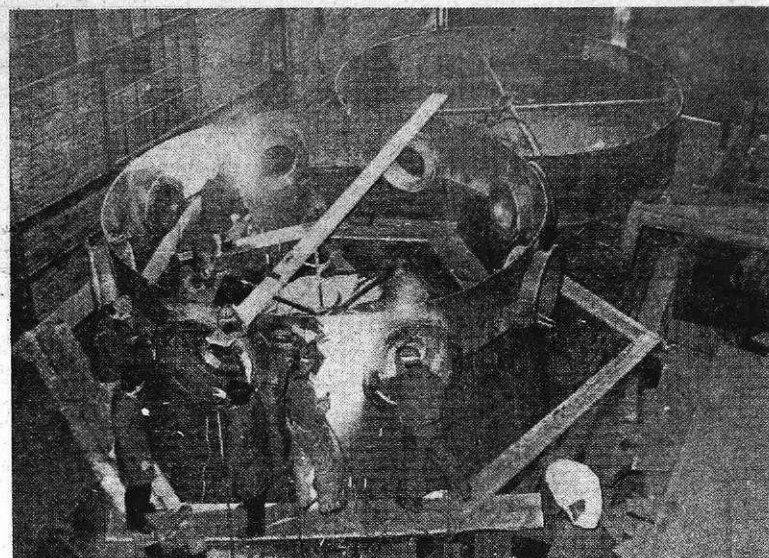
Na predlog izvršnega odbora konference osnovnih organizacij sindikata je delavski svet imenoval razpisno komisijo za imenovanje vodja splošnega sektorja (v sestavi Srečko Kavčič, Vladimir Repe, Dušan Thaler, Aleksander Kotnik in Karel Jančič) ter komisijo za usklajevanje opravičenosti delovnih nalog in opravil, ki zahtevajo delo prek polnega delovnega časa (v sestavi Edo Kavčič, Henrik Zupan, Franc Golba, Sašo Piber, Srečo Mežnar, Zdenko Cund, Bojan Erjavšek, Stane Luks, Štefan Šcerbič).

Na predlog komisije za kadre pri izvršnem odboru konference osnovnih organizacij sindikata pa je delavski svet imenoval za tajnika volilne komisije Janka Kavalarija. Na predlog iste komisije je imenoval tudi delegate v organe občinske konference SZDL, in sicer v koordinacijski odbor za sprejem vlaka bratstva in enotnosti Daret Bradaška, v svet za informiranje in obveščanje Liličano Kos in v svet za ohranjanje tradicij NOV Dušana Thalerja.

Delegatsko vprašanje je tokrat postavil delegat iz TOZD Hladna valjarna Bela, v katerem vprašuje (na predlog oziroma zahtevo delavskega sveta TOZD) zakaj katalog delovnih nalog ni stopil v veljavo s 1. januarjem 1984 in kdo je za to odgovoren oziroma kriv. Odgovor bo pripravljen v pisni obliki.

Naslednja seja delavskega sveta Železarne bo že v sredini marca, kjer bo osrednja točka dnevnega reda obravnavala zaključnega računa delovne organizacije.

CPSI — Z. V.

Izdelava plašča za remont Plavža 2 v konstrukcijski delavnici TOZD Strojne delavnice (foto S. Kokalj)

DVA POMEMBNA ZAKONA V SKUPŠČINI JUGOSLAVIJE

Predlog za izdajo zakona (z osnutkom zakona) o ugotavljanju in razporejanju celotnega prihodka in dohodka ter o ugotavljanju in razporejanju prihodka ter osnutek zakona o razpolaganju z obratnimi sredstvi v organizacijah združenega dela bo predvidoma konec marca obravnaval zvezni zbor skupščine SFRJ. Zakona bosta pomembno vplivala na gospodarjenje v organizacijah združenega dela, zato bi razprave o tem morale potekati širše.

Spremembe in dopolnitve zakona o zagotavljanju in razporejanju celotnega prihodka in dohodka so pripravljene na podlagi dokumentov dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije in jih je pripravljala posebna komisija zveznega zbora Skupščine Jugoslavije.

Ko bomo v OZD presojali spremembe in dopolnitve tega zakona, ki so pripravljene na podlagi dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije, moramo predvsem ugotoviti, koliko spremembe tega zakona prispevajo h krepitvi dohodka kot izraza samoupravnih družbenoekonomskih odnosov, h krepitvi dohodka kot ekonomskega izraza rezultatov gospodarjenja, pa tudi to, koliko spremembe določbe tega zakona vplivajo na pospeševanje odnosov združevanja dela in sredstev, skupnega prihodka in dohodka ter koliko prispevajo k poenostavljenemu vodenju evidenc v teh odnosih.

V spremembah je predlagano, da bi se tudi pospešena amortizacija, ki so jo sedaj nadomeščali iz dohodka, štela v materialne stroške, da bi bile tudi obresti za posojila in plačila za delo službe družbenega knjigovodstva ter nekatere druge storitve v materialnih stroških in jih ne bi krili iz dohodka.

Predlog sprememb vsebuje določbo, da iz dohodka ni možno kriti tistega dela sredstev za skupno porabo, ki je namenjen za investicije.

Naslednji problem je regresiranje prehrane med delom. Zdaj je v veljavi naslednja rešitev: delavci v materialni proizvodnji lahko krijejo izdatke za regres za prehrano iz materialnih stroškov, delavci zunaj materialne proizvodnje pa iz sredstev skupne porabe. Kot možnost je v zakon predlagano, da bi za tiste delavce, ki delajo na težjih in zdravju škodljivih delih in nalogah (kar bi moralo biti predmet posebnega dogovora), krili izdatke za prehrano iz materialnih stroškov, vse ostalo pa naj bi šlo ponovno iz sredstev skupne porabe, s tem da bi to več let postopno prenašali v breme skupne porabe.

V osnutku zakona se pojavlja tudi predlog, da pozitivne težnje razlike ne bi bile predmet dohodka in njegove delitve, ampak bi se neposredno prenesle v poslovni sklad kot sredstva za pokrivanje potreb po obratnih sredstvih; torej bi bila izločena iz celotne delitve dohodka.

Predlagano je tudi, da bi se revalorizirala sredstva zaloga blaga, surovin, materiala in da se tudi učinki te valorizacije ne bi šteli v dohodek, ampak bi šli v poslovni sklad za pokrivanje obratnih sredstev.

V nekaterih OZD so za opravljanje počitniške dejavnosti (dopusti — letovanja) oziroma družbenega standarda organizirane TOZD ali delovne skupnosti. V tem primeru se natančno ugotavljajo stroški za letovanja ali za topli obrok in so tudi višji kot v primerih, ko je opravljanje te dejavnosti v delovni skupnosti, kjer se ti stroški lahko skrijejo med redne stroške dejavnosti. Zato je tu vrsta problemov, ker nekatere OZD lahko prikrijejo stroške za topli obrok, za počitniško dejavnost, druge pa jih morajo prikazati. S spremembami tega zakona pa je predvideno, da bo morala biti ta dejavnost prikazana v OZD, tudi če je organizirana v delovni skupnosti ali TOZD.

Spremembe tega zakona bi zahtevale tudi spremembo zakona o zdru-

ženem delu. Vprašanje pa je, ali se lahko s sprejemom nekega zakona že odločimo, da bomo spremenili zakon o združenem delu, ki je bil sprejet po določenem postopku, ali pa naj bi na podlagi vseh predloženih zakonov zbirali potrebne spremembe zakona o združenem delu in šli v celovito obravnavo potrebnih sprememb in dopolnitev tega zakona.

Na podlagi tega zakona bo treba spremeniti še zakon o amortizaciji, revalorizaciji, zakon o knjigovodstvu in tudi nekatere druge zakone.

Drugi zakon, ki je že v razpravi, je zakon o razpolaganju z obratnimi sredstvi v OZD.

Predlog tega zakona je bil v razpravi že lansko leto in je doživel vrsto kritik, saj je nerealno pričakovati, da bi lahko v enem letu zagotovili takšno stopnjo kritja obratnih sredstev, kot je bila predvidena v tem predlogu. Ta sprememba zakona skuša v nekem daljšem obdobju omogočiti večjo stopnjo pokritosti potreb po obratnih sredstvih iz lastnih virov. Čeprav nekateri menijo, da bi s takim zakonom težko dosegli ta cilj, pa mora razprava v združenem delu pokazati, kje so dobre in slabe strani tega zakona.

Osnutek zakona o razpolaganju z obratnimi sredstvi v organizacijah združenega dela in predlog za izdajo zakona o ugotavljanju in razporejanju celotnega prihodka in dohodka ter o ugotavljanju in razporejanju prihodka z osnutkom zakona sta bila objavljena 31. januarja v delegatskem Poročevalcu šte. 4/x.

(Informacije RS ZSS2/VIII)

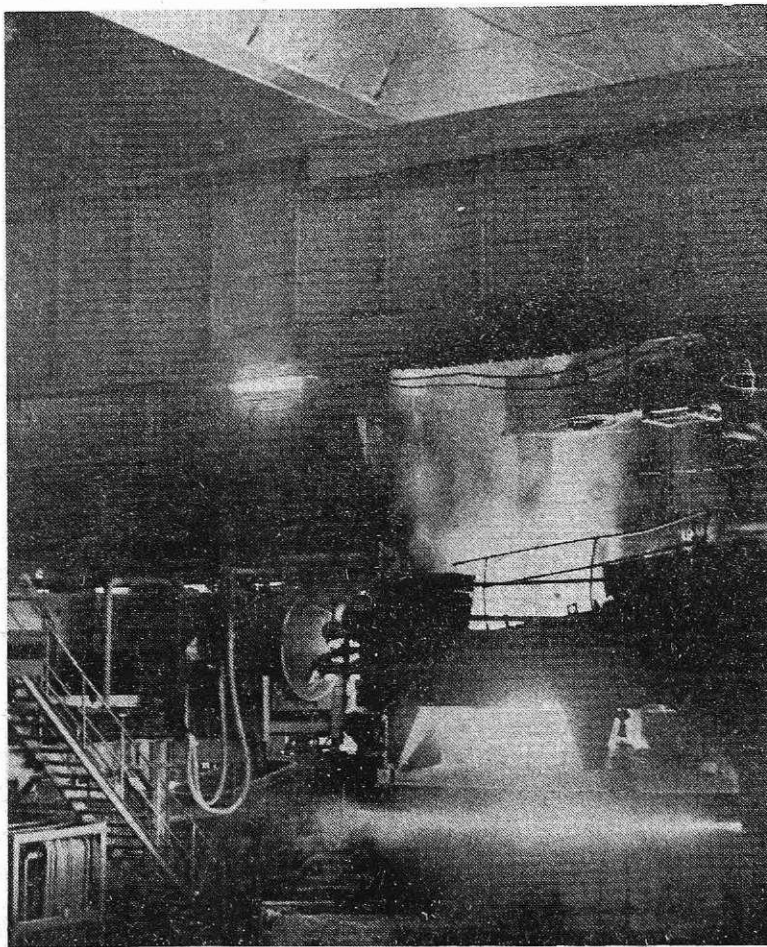
Železarski globus

ŠVEDSKA

Švedsko podjetje Carbo Nord iz Stockholma je razvilo nov material za naogljčenje raztaljenega jekla, imenovan Desulco. Ta visokovredni material izdelujejo pri visoki temperaturi 2500 stop. C iz petrol-koka in ima zato grafitno strukturo. Ima zelo nizko vsebnost žvepla in je primeren za uporabo pri metalurških proizvodnih postopkih, pa tudi drugod, kjer so postavljene visoke zahteve na čistost materiala. Njegove značilnosti so: visoka vsebnost ogljika (99,8 %), nizka vsebnost žvepla (0,02 %), nizka vsebnost dušika in vodika, nima vlage, ima malo pepela in je brez prahu. Zaradi njegove čistosti pri uporabi v raztaljeno jeklo ne pridejo nezaželene nečistoče. Njegove glavne prednosti pri uporabi so: visok izplen ogljika, hitra raztalitev, majhna poraba in enakomerna kakovost. Dobavljajo ga v zrnatosti od 0,2 do 4,75 mm in od 0,8 do 4,0 mm.

ALBANIJA

Po letu 1978, ko je Albanija iz političnih razlogov pretrgala vse svoje stike z LR Kitajsko, je pred kratkim prvič prišla kitajska trgovinska delegacija v Tirano. S predstavniki albanske vlade je podpisala trgovinski sporazum o nakupu 80.000 ton kromove rude že letos. V prihodnjih letih se bo ta količina lahko še povečala. Kaže, da bo postala Albanija v prihodnjih letih eden izmed pomembnih dobaviteljev kromove rude za potrebe kitajske železarske industrije.

ASEA električna peč med obratovanjem (foto I. Kučina)

URESNIČEVANJE ZAKONA O VARSTVU PRED HRUPOM

V letnem programu Skupščine Slovenije so tudi poročila o stanju s področij varstva in izboljšanja človekovega okolja, oziroma uresničevanja političnih in zakonskih usmeritev ter rešitev.

Z zakonom o varstvu pred hrupom v naravnem in bivalnem okolju so opredeljena sistematična prizadevanja zoper prekomerni hrup. Za uspešno izvajanje tega pa je potrebna sistematična gospodarska, družbena in strokovna aktivnost. Zakon določa največje dovoljene ravni hrupa za posamezna območja, opredeljuje naloge, družbene kriterije varstva pred hrupom in nadzor nad izvajanjem zakona.

Za varstvo pred hrupom na delovnem mestu se uporabljajo posebni kriteriji, glede na naravo dela in časa izpostavljenosti pa tudi možnosti uporabe osebnih zaščitnih sredstev. Pri varstvu pred hrupom v naravnem in bivalnem okolju pa gre za varovanje območja okolja naselij in stanovanjskih hiš, turističnih in bivalnih prostorov. Gre za zagotovitev humanizacije življenja ljudi (delo, počitek, sporazumevanje). Normativi, ki omejujejo ali dovoljujejo največjo možno mejo hrupa, pa so v skladu z zdravstvenimi kriteriji na osnovi mednarodnih priporočil in norm.

Osnovni viri hrupa v naravnem in bivalnem okolju so cestni promet, industrija, gospodinske naprave, železniški in letalski promet. V prometu je značilna neenakomernost, za industrijski hrup pa sta značilni moč in trajnost obremenitve prebivalstva.

Ugotovljeno je, da je hrup ena izmed najbolj razširjenih in škodljivih motenj okolja in zdravega načina življenja, saj je ugotovljeno, da se hrupa ne navadimo.

Nadzor nad izvajanjem določb opravljajo organi občinske in republiške inspekcije, ki vplivajo na zagotovitev kriterijev, predvsem pri novih napravah in pri pripravah za sanacijske programe, ko gre za kritične vrednosti hrupa.

Ugotovljeno je, da je možno zadošiti postavljenim kriterijem in normam. Na splošno se ugotavlja, da se proti hrupu ni možno boriti samo s postopki ali z navodili, temveč z zmanjševanjem hrupnosti posameznih virov hrupa. Največ uspeha je z zagotovitvijo optimalne rabe ukrepov zaščite proti hrupu z načrtnim pristopom posegov organizacije dela in drugih dejavnosti v prostoru. Izboljšanje je gotovo možno doseči najučinkoviteje z boljšo, modernejšo tehnologijo in stroji ter uporabo vseh ukrepov proti hrupu. To so tudi ukrepi za druge vrste onesnaženja in motenja v okolju s strani industrije. Zato je tudi pri hrupu učinkovita borba sestavina celotne gospodarske dejavnosti, ki zahteva za uresničevanje ciljev kompleks ukrepov, zasnovanih na sistematičnem in trajno organiziranem delu.

Pri dosedanjem prizadevanju za zmanjševanje hrupa se postavljajo v ospredje naslednja vprašanja:

— Upravna aktivnost, katere glavni nosilci so organi sanitarne inspekcije (občinske in republiške), katera pa je premalo spremljana z gospodarsko aktivnostjo. Vedno znova se pojavljajo kršitve posameznih norm. Rešitve so kratkotrajne in nezadovoljive, premajhen pa je tudi nadzor nad ukrepi.

— Izobraževanje kadrov, upravljalcev za protihrupno delovanje in zaščito ni dovolj razvito.

— Obremenjenost prebivalstva glede na viro hrupa bi morala biti bolj sistematično zbrana in obdelana. Tudi cena protihrupnih ukrepov ni znana in dokumentirana.

— Nujno razreševanje za zmanjševanje oziroma odpravljanje hrupa narekuje večjo skrb. Konkretna analiza problemov vedno znova kaže na to, da niso storjeni vsi ukrepi in izvedene naloge, ki bi jih v okviru možnosti lahko in morali sprejeti.

Kljub vsemu je ocena, da je z izvajanjem zakona o varstvu pred hrupom dosežen določen napredek pri

organiziranju družbene in gospodarske aktivnosti za zmanjšanje obremenjenosti prebivalstva s prekomernim hrupom. Ocenjujemo, da je zakon dobra osnova za varovanje vseh dejavnikov. V prihodnje moramo zato podpreti zlasti uporabo aktivnih protihrupnih ukrepov.

To je le nekaj splošnih pogledov o izvajanju zakona za odpravo prekomernega hrupa. Članek naj bo spodbuda za nadaljnjo skrb pri izboljševanju stanja.

V železnici Jesenice je bilo do sedaj na tem področju veliko narejenega na delovnih mestih in za odpravo hrupa, ki moti okolice. Na primer: ureditev nasipa, s čimer se je stanje za prebivalce na Borovljah bistveno izboljšalo (odstranjen hrup pri izbijanju žlindre); urejevanje pri kiskarni in na Koroški Beli je bilo zahtevno, vendar je dalo določene rezultate. Ob gradnji nove jeklarne 2 je varstvo okolja eno od osnovnih vprašanj. Projekt rešuje tudi zaščito pred hrupom.

Je pa še dosti nerešenih vprašanj, njihova rešitev pa je odvisna od or-

ganizacije dela in načina dela itd. Izbijanje žlindre iz banj sredi noči je še vedno odprto vprašanje. Kolikor mi je znano, so že bili dani predlogi, da bi se to delalo le na dopoldanski in popoldanski dnini. Zato bi bilo potrebno večje število rezervnih banj. Menda se to ni obneslo, ker je poraba banj prevelika in so zato v jeklarni nastali zastoji. Povzročati zastoj ne sprejemljivo. Ali je kakšna druga rešitev? Prav tako nastaja hrup pri nakladanju in razkladanju jeklenih odpadkov. To delo se mora opravljati tudi v nočnem času. Je pa večji ali manjši hrup odvisen tudi od žerjavovodja, kako nalaga oziroma spuša jeklene odpadke.

Stanovalci v bližini železniške postaje razumejo, da je nekaj hrupa zaradi nočnih vlakov in premikov. Sprašujejo pa se, ali se morajo pri nočnem premikanju premikarji res sporazumevati s kričanjem?

To je le nekaj primerov, ki kažejo, da bi se z dobro voljo dalo marsikaj urediti brez večjih finančnih bremen.

S tem člankom pa ne bi rad sprožil vsesplošne nekonstruktivne razprave za odpravo hrupa ali celo nerealnih zahtev.

SINDIKAT IN MNOŽIČNA INVENTIVNA DEJAVNOST

Množična inventivna dejavnost je del širšega raziskovalnorazvojnega področja, vendar še ni postala enakovredna sestavina samoupravnega načrtovanja in odločanja. Zato ima tu sindikat pomembno nalogo: spodbujati samoupravno normativno urejanje tega področja; se pravi, da bo treba v plan-ske akte OZD bolj kot doslej vnesti razvoj raziskovalnega dela in inovacij v smislu tehničnih izboljšav in izumov ter naložb v tehnično-tehnološko posodabljanje.

Se prej pa bomo morali v sindikatu doseči, da bodo v OZD ugotavljali prispevek inovacij k razvoju OZD in k povečanju dohodka, da v vrednotenju — nagrajevanju dela inovatorjev, ne govorimo posebej. Očitno je, da še obstajajo močni ekonomski, psihološki in drugi vzroki, ki preprečujejo učinkovitejšo spodbujanje in nagrajevanje delavcev za množično inventivno dejavnost.

Izboljšanje obstoječe tehnologije je tudi zaradi gospodarskopoličnega položaja pomembno vprašanje tudi za sindikat. Drugo pa je ustvarjanje novega znanja, kar tudi še ni ustrezno rešeno. Med drugim bo tu treba uveljaviti večjo povezanost OZD z raziskovalnimi organizacijami in obratno.

Dosedaj je veliko OZD sicer sprejelo samoupravne sporazume o inovacijah, vendar je še veliko vzrokov za zaostajanje inovacijske dejavnosti: od pomanjkanja strokovnih kadrov in služb za to področje, premajhne podpore družbenopolitičnih organizacij, slabe opredelitve delovnih dolžnosti (kaj s področja inovacijske dejavnosti spada v delovno

dolžnost strokovnih delavcev), nepoznavanje zaščite inovatorskega dela do preproste nevoščljivosti. Če bi v OZD razpolagali z natančnejšimi podatki o inovacijskem dohodku, bi se izognili marsikateremu sporu, ki nastane med OZD in avtorji inovacij. Delež posebnih nadomestil avtorjem inovacij je v poprečju pet odstoten, kar je po mnenju sindikata premalo. Dejstvo pa je, da tudi same OZD niso dosti družbenoekonomsko spodbujane za razvijanje inovacijske dejavnosti. OZD inventivno dejavnost načrtujejo še dokaj enostransko, pretežno finančno, knjigovodsko-računovodsko spremljanje inovacij pa lahko prispeva k ustrežnejšemu planiranju, je pa tudi podlaga za določanje posebnih nadomestil.

V poslovnih poročilih oziroma v obravnava zaključnih računov pa bi veljalo posebej prikazati tudi učinke inovacij v dohodku TOZD in delež osebnih dohodkov, ki jih kot rezultat povečanja dohodka na podlagi inovacij prejema vsi delavci.

(Informacije RS ZSS 2/VIII)

SESTANEK OO ZSMS TOZD LIVARNA

V ponedeljek, 20. februarja, smo imeli mladi v TOZD Livarna redni sestanek. Obravnavali smo zaključke skupne seje predsedstva KS ZSMS in predsednikov OO ZSMS Železarne o tečaj sprememb o skupnih merilih in osnovah za delitev sredstev za OD in dela sklada skupne porabe, evidentiranje možnega kandidata za mladinsko delovno brigado in pregled sklepov programske konference KS ZSMS Železarne.

Po krajši predsednikovi razlagi o tečaj sprememb o skupnih merilih in osnovah za delitev sredstev za OD in dela sklada skupne porabe je sledila živahna razprava, v kateri so mladi dali več pripomb. V glavnem smo se s težami strinjali, čeprav smo razmišljali tudi o tem, da delavci pri novi delitvi OD ne bi bili prikrajšani. V razpravi je bila izrečena tudi pripomba na zdravstveno službo Obratne ambulante, na premalo izkušen zdravniški kader.

Možnega kandidata za mladinsko

delovno brigado bomo izbrali v naslednjih dneh, sklenili pa smo, da mora biti kandidat dober in vreden delavec, brez disciplinskih prekrškov in družbenopolitično aktiven, da naj bi mu bilo sodelovanje in delo v MDB nagrada.

V zvezi z obravnavo sklepov programske konference KS ZSMS Železarne smo predvsem govorili o še boljšem delu mladih v TOZD. Na sestankih bomo obravnavali tudi mlade, ki bodo kršili delovno obveznost.

Predlog za zvišano mladinsko članarino smo edino mladi v naši TOZD zavrnil. Tudi tokrat je bila večina mladih proti, ker od predsedstva KS ZSMS Železarne še nismo dobili odgovora na vprašanje, zakaj naenkrat kar 300 % zvišanje članarine. V kakšne namene naj bi šel ta denar? S pravilno obrazložitvijo bi se najbrž tudi mladi iz TOZD Livarna strinjali s predlaganim zvišanjem.

Črtomir Mesarič

PRIPRAVLJENOST JE VEDNO BOLJŠA KAKOR GOLO PRIČAKOVANJE

TITO

EPIDEMIOLOGIJA V VOJNI IN MIRU

V bivši Jugoslaviji se je pegavica stalno pojavljala v Bosni. V drugi svetovni vojni so se okoliščine skoraj ponovile, le da v manjšem obsegu. Segla pa so v koncentracijska taborišča, kjer so bile razmere takšne, da so se boleznih bohotile. V Sloveniji pegavice nismo poznali. Po drugi svetovni vojni se je pojavila ob umikajočih se vojskah v severovzhodnih krajih naše republike, vendar se ni širila, čeprav se je vojna pravkar končala in so bile razmere še kolikor toliko neurejene. To je dober znak za splošno higieno na Slovenskem.

Danes v Jugoslaviji pegavice ni več.

STEKLINA

Steklina je še vedno med najbolj dramatičnimi nalezljivimi boleznimi, saj če izbruhne je zvečina smrtna. Vendar so še danes ljudje, ki jih ugrizne stekla žival, vse preveč obupani in niti ne poskušajo ukrepati, kot so ukrepali po nasvetih rimskega zdravnika CELZUSA: »Človeku, ki ga je ugriznila stekla žival, so izžgali rano in ga potopili v mrzlo vodo.«

Steklino pa so opisali že pred Celzuso. Aristotel je napačno učil, da je človek varen pred steklino in da zbolevalo za to boleznijo le živali. Ahil je imenoval Hektorja v ILLIADI »stekel pes« (pred letom 700 pred našim štetjem). V mezopotamskem zakonu Eshnunna najdemo naslednji stavek (iz leta 1800 pred našim štetjem): »Če je pes stekel in oblasti obvestijo o tem lastnika in ga ta ne zapre ter pes človeka ugrizne ter povzroči njegovo smrt, mora lastnik plačati dve tretjini mine (40 šekelov) srebra. Če pes ugrizne sužnja in ta umre, mora zanj lastnik plačati 15 šekelov srebra.

Leta 1546 je italijanski zdravnik Girolamo Fracastoro slikovito opisal, kaj se zgodi, če zbolijo za steklino človek. »Inkubacija bolezni (po ugrizu stekle živali) je dolgotrajna in postopna in bolezen postane le poredko očitna prej kot dvajset dni po ugrizu, zvečina pa mine vsaj 30 dni ali tudi štiri ali šest mesecev.« Opisal je tudi bolnike, ki so zboleli šele leto po ugrizu.

»Ko pa človek zbolijo, se vede kot blaznež, ne more stati ali ležati, maha okrog sebe, se meče sem in tja in si trga meso s rokami. Muči ga nepotešljiva žeja. To znamenje je najhujše, kajti tako se boji vode in tekočin, da raje umre, kot da bi pil ali se približal vodi. Tedaj človek tudi ugrizne drugega človeka, se peni in nazadnje docela izčrpan preneha dihati.«

Steklina je bolezen mnogih sesalcev, vendar je bil v preteklosti pes skoraj povsod glavni vir infekcije za človeka. Grki so bolezen imenovali LYSSA (norost), Rimljani pa so uporabljali izraz RABERE (besneti), iz katerega je nastal sodobni izraz RABIES. V starodavnih časih so nastanek bolezni povezovali s pojavom SIRIUSA (Pasje zvezde) ob poletnih »pasjih dnevih«, ker se je zdelo, da tedaj psi posebno pogosto zbolijo in pobesnijo. Zaradi bolnikovega strahu pred vodo imenujemo steklino tudi hidrofbijo.

Ljudje vedo že stoletja, da je povzročitelj stekline v slini steklih psov. Šele v začetku 19. stoletja pa so to dokazali s poskusom, da je bolezen nalezljiva, če se zdravim psom vzbrižne slino steklega psa. Leta 1821 pa so že inficirali pse s človekovo slino in dokazali, da gre za istega povzročitelja. Sam virus so nadrobno opisali pred 20 leti z uporabo elektronskega mikroskopa. V elektronskem mikroskopu je virus podoben izstrelku. Kemična sestava virusa je naslednja: vsebuje lipide, proteine in ribonukleinsko kislino. Virus stekline uvrščamo med rabdoviruse, to je večja skupina virusov, patogenih za rastline, žuželke, mrzlokrvne in toplokrvne živali.

Sevi virusa rabies so antigensko docela različni. Tako so spoznali velike razlike že med sevoma, ki ju je izoliral Louis Pasteur, tadva seva sta docela različna od močno oslabljenih sevov, ki jih uporabljajo za cepivo pri psih.

Cepivo vemo, kako se virus rabies razmnožuje v inficirani celici, pa so šele nedavno ugotovili, da se razmnožujejo tudi v mišičju, to je tkivu okrog rane, ki je bila inficirana, čeprav je navadno v slini, ki pride ob ugrizu v rano, za infekcijo dovolj virusa.

Virusni delci vdirajo v živčne končiče in se širijo proti hrbtenu mozga po aksoplazmi (protoplazemska tekočina, ki kroži v aksonih). Virus se po aksonu giblje pasivno približno s hitrostjo 3 milimetre na uro. Aksoni vodijo v celično telo nevrona v ganglijah na zadnjih koreninah hrbtne možga, pred vstopom v hrbtni mozeg. Nato se infekcija širi po hrbtenu mozga preko sinaps nevronov in pri tem prizadene tudi druge ganglije ob hrbtenu mozga vzdolž svoje poti. Po hrbtenu mozga pride virus hitro v možgane, kjer se razmnožuje. Nato gre infekcija po živcih na periferijo, tudi v slinavke, to pa je ključnega pomena za širjenje virusa v naravi. Virus se razmnožuje tudi v slinavkah.

Ta naravni krog virusa lahko traja več tednov ali mesecev in ne vemo, kaj se virus latentno (skrito) ohrani skozi daljši čas. Tudi ne vemo, kakaj nekateri ljudje zbolijo, drugi pa ne. Bolezenska znamenja (prenehanje dihanja), kažejo, da je hudo prizadeto delovanje nevronov. Tudi ne vemo, kaj ustavi infekcijo. Nemara so pri tem pomembna nevtralizacijska protitelesa, interferon in celice »morilke«. Ni pa znano, kako vsi ti delujejo med seboj.

Rabies (steklina) je razširjen skoraj po vsej zemeljski obli, izjema so nekateri otoki kot Nova Zelandija, Anglija, Irska in Havaji. Brez stekline so tudi skandinavske dežele, z izjemo obrobja Danske. Stole-tja je bil poglavitni prenašalec bolezni pes. Iz ekoloških vzrokov pa so tega zlasti po drugi svetovni vojni zamenjale druge živali. Za steklino zbolijo vse toplokrvne živali, vendar so prav različno občutljive. Najbolj občutljive so lisice, mačke in govedo, človek in pes sta nekako vmes med občutljivimi in odpornimi živalmi, kot so oposum, perutnina in dihurji.

(Se nadaljuje)

TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI

JAPONSKE MINI ŽELEZARNE

Na Japonskem se je prav tako kot v mnogih drugih deželah zelo povečala proizvodnja elektro jekla, in sicer v letih 1975–1982 s 16,8 milijona ton na 26,5 milijona ton ali za 57,8 %. V istem obdobju se je celotna proizvodnja surovega jekla zmanjšala s 102,3 milijona ton na 99,6 milijona ton ali za 2,7 %, tako da se je delež elektro jekla v celotni proizvodnji v odstotkih povečal s 16,4 % v letu 1975 na 26,6 % v letu 1982. Skupna japonska proizvodnja zmogljivost za elektro jeklo presega danes 30 milijonov ton letno in je razdeljena med tri vrste železarn. Med temi je sedem velikih železarskih družb z integralnimi železarnami, železarne s proizvodnjo posebnih jekel in mini železarne.

Prve imajo 17 elektro jeklarn, s skupno proizvodno zmogljivostjo 2,64 milijona ton surovega jekla, medtem ko so v letu 1982 vse železarne izdelale skupno 71,6 milijona ton. V teh železarnah elektro jeklarne izdelujejo posebna in visoko kvalitete vrste jekel. Zato jih je mogoče uvrstiti tudi v drugo skupino.

V drugi skupini je 14 železarn in imajo skupno letno proizvodno zmogljivost 4,6 milijona ton surovega jekla. Izdelujejo posebna in visoko kvalitete vrste jekel.

V tretji skupini so japonske mini železarne, ki jih je skupno 57 s 67 obrati in letno lahko izdelajo približno 30 milijonov ton jekla. Proizvodne zmogljivosti posameznih železarn so precej visoke. Samo ena železarna izdeluje letno manj kot 100.000 ton surovega jekla (92.000 ton), 17 jih je v razredu med 100.000 ton in 200.000 ton oziroma skupno lahko izdelujejo 2,48 milijona ton ali 8,2 %. Med 200.000 in 300.000 ton jekla lahko izdelata 12 jeklarn s skupno proizvodno zmogljivostjo 2,88 milijona ton ali 9,5 % in med 300.000 ter 400.000 ton 19 s 5,83 milijoni ton oziroma 19,2 %. Ostane še 14 železarn in med njimi so štiri z letno proizvodno zmogljivostjo od 500.000 do 600.000 ton z 2,07 milijona ton ali 6,8 %, medtem ko jih je šest s 600.000 do 700.000 ton z 2,6 milijona ton ali 8,4 %. Ena jeklarina ima zmogljivost 840.000 ton ali 2,8 % in dve s prek milijon ton (1,16 in 1,2 milijona ton oziroma 7,8 %) jekla letno.

Zemljepisna razporeditev teh mini železarn je v takšni deželi, kot je Japonska, precej omejena. Zemljepisna oblika dežele, ki jo sestavljajo dolgi in ozki otoki s povečano razvitostjo

jo ob obali, ki je dolga skoraj 27.000 km (Jugoslavija brez otokov 2.092 km), je seveda dokaj problematična. Največ mini železarn je na področju glavnega mesta Tokia, kjer je čutili manj vpliva velikih integralnih železarn, ki so razporejene predvsem na drugih zemljepisnih področjih, kjer je tudi največ ostale japonske industrije. Seveda pa so nekatere jeklarne tudi v notranjosti dežele, nekaj jih je v zalivu velikega mesta Osaka, kjer so tudi integralne železarne, največ pa tam, kjer velikih železarn ni.

Tako imajo tudi na Japonskem, ki je sicer znana po svojih velikih in najsodobnejših integralnih železarnah, lahko svoj prostor pod soncem manjše železarne z visoko produktivnimi obločnimi električnimi pečmi. Njihova naloga je predvsem, da se s primerno ceno, katero jim omogočajo nizki proizvodni stroški in za lokalno tržišče ustreznimi izdelki ohranijo v konkurenci z največjimi in najbolj sodobno opremljenimi velikimi integralnimi železarnami na svetu.

POGOJI IN REZULTATI POSLOVANJA V LETU 1983

(Nadaljevanje s 1. strani)

Zmanjšala se je razpoložalna pravica pri devizah, pospešeno je bilo drsenje tečaja dinarja, pri politiki izvoznih stimulacij je prišlo do krčenja, dodatno so bile zmanjšane tudi možnosti porabe. Politika višjih obrestnih mer je pripeljala tudi do skoka v stroških za obresti.

Zaostreni stabilizacijski pogoji so vplivali tudi na investicijsko dejavnost Železarn. Razni ukrepi so povzročili težave tudi pri dobaviteljih opreme in materialov. Omejitve pri odobranju investicij so povzročile, da nismo uspeli pričeti z gradnjo jeklarne 2 in ostalih naprav.

V takih pogojih in okoliščinah smo v Železarni poslovali v lanskem letu. Rezultati so znani in po posameznih področjih lahko ocenimo, kje smo bili uspešni in kje manj.

PRESKRBA Z DOMAČIMI IN UVOZNI MI REPRMATERIALI

Že nekaj let se nam pogoji oskrbovanja s surovinami in materiali ter energijo slabšajo. Tudi leto 1983 v tem ni bilo izjema. Osnovni vzrok je bila težka devizna situacija, ki pesti celotno jugoslovansko gospodarstvo in se vsako leto še bolj zapostrejuje. Osnovna usmeritev vseh organizacij združenega dela je povečevanje izvoza, predvsem na konvertibilno tržišče. Tudi proizvajalci surovin in materialov se orietirajo na prodajo na tuje tržišče, na domačem trgu pa se pojavljajo vse večje deficitarnosti. Zato se moramo kljub ciljem, ki smo si jih zadali s posebno politiko za leto 1983, da bomo nadomestili čimveč uvoznih surovin z domačimi, vse bolj obračati tudi na tuje dobavitelje, seveda v okviru naših zelo omejenih deviznih sredstev.

Skozi vse leto se je pojavljalo pomanjkanje ferolegur in ogrožalo normalno proizvodnjo v jeklarni, vendar to ni vplivalo toliko na zmanjšanje proizvodnje, kot na padec kvalitete jekla. Neizpolnjene pogodbenne obveznosti RMK Zenice v zvezi z dobavo surovega železa so situacijo v Jeklarni dodatno poslabšale. Najhujše motnje pa so se pojavile ob koncu leta, ko smo zaradi pomanjkanja koksa morali v oktobru ustaviti obratovanje plavža št. 2 in s tem zaradi pomanjkanja grodja tudi eno od SM peči v Jeklarni. S tem se je oskrbljenost z domačim vložkom zmanjšala, česar pa nismo mogli nadomestiti z nabavo polizdelkov, ker so bile tudi na tem področju naše možnosti zelo okrnjene. Ploščatih polizdelkov na domačem trgu praktično ni bilo mogoče nabaviti, na uvozni strani pa smo bili omejeni z deviznimi sredstvi. Tako je bil plan domače nabave polizdelkov dosežen samo 35 %, iz izvoza pa 87 %. Pomanjkanje energije smo občutili tudi v Železarni, vendar je bil zaradi dobre organiziranosti proizvodnega procesa ta vpliv na proizvodnjo malenkosten.

Motnje v preskrbi z vložkom iz tujih in lastnih virov smo dokaj uspešno premostili s prevzemanjem storitev prevajanja, ki so se, v primerjavi z letom 1982, za nekajkrat povečale. Največji delež pri tem je imela TOZD HV Bela, in sicer kar 70 % od skupne količine.

PROIZVODNJA IN PRODAJA

V letu 1983 smo v Železarni s 1.460.658 ton skupne proizvodnje izpolnili družbeni načrt 95 % in za 1 % izboljšali rezultate, dosežene v letu 1982, ob zmanjšanem številu zaposlenih. Gotova proizvodnja, vključno s storitvami prevajanja, je znašala 414.553 ton. To pa pomeni 93 % izpolnjevanje planirane višine in le 1 % manj od gotove proizvodnje, dosežene v letu 1982. Zaostanki so odraz pogojev gospodarjenja, ki so se po razmeroma ugodnih devetmesečnih poslovnih rezultatih v zadnjem kvartalu še zaostri. Tu mislimo predvsem na slabo oskrbljenost s surovinami (v TOZD Plavž smo zaradi pomanjkanja koksa morali ustaviti en plavž) slaba kvaliteta surovin (zlasti jeklenih odpadkov), pomanjkanje polproizvodov in okvare na posameznih napravah, kar nam je onemogočalo optimalno izrabo razpoložljivih kapacitet. Od planiranih letnih količin 82.550 ton potrebne nabave polproizvodov, smo uspeli zagotoviti le polovico. Da bi zapolnili vrzeli v prostih kapacitetah, smo v letu 1983 pričeli s prevzemanjem storitev prevajanja, kar je nekoliko izboljšalo finančni rezultat. Zelo negativen vpliv na potek proizvodnje je v lanskem letu imela okvara pogonskega motorja valjavskega ogrodka stekel.

Ta nepričakovan in dolg obratovalni zastoj je močno vplival na pomanjkanje polizdelka v nekaterih TOZD pa tudi na proizvodnjo pločevine v sami valjarni štekel. Precejšnje težave so bile tudi zaradi občasnega pomanjkanja nekaterih ferolegur in grodja.

Kljub naštetim težavam, ki so vplivale na količinske zaostanke, pa smo v Železarni uspeli izboljšati kvalitetni asortiment, v primerjavi z letom 1982, za 4,3 %. Razveseljivo je, da so bili taki rezultati doseženi prav v vseh TOZD, kar je razvidno iz razpredelnice. Primerjava doseženega asortimenta s planskim pa nam je prav tako dala ugodne rezultate, saj kljub manjšemu zaostanku za načrtovanim asortimentom na nivoju Železarn po TOZD zasledimo prekoračitve oz. ne preveliko zaostajanje, medtem ko je zastanek večji le v TOZD Hladna valjarna Bela zaradi že zgoraj omenjenih težav z oskrbo. Iz tega lahko zaključimo, da dvig poprečnih prodajnih cen naših izdelkov ni le posledica inflacijskih gibov, ko skušamo naše cene uskladiti z gibanji na nabavnem področju, ampak tudi naših naporov, da iz zmanjšane količine razpoložljivega jekla izdelamo vrednejše in zahtevnejše izdelke. Zato je skupna zunanja realizacija v letu 1983, kljub količinskemu zaostankom v prodaji in ob upoštevanju ugodnih rezultatov prevajanja in uslug storitvenih TOZD, dosegla načrtovano višino ter precej preseгла realizacijo, ki smo jo dosegli v letu 1982.

V okviru skupne realizacije je potrebno zaradi specifičnih pogojev posebej obravnavati prodajo na tujem trgu. Naša ponudba na tuji trg je nalletela na omejitve, zapore in protekcionizem predvsem na konvertibilnem tržišču. Zato je bilo na to področje zelo težko plasirati naše izdelke po planiranem asortimentu in cenah. Tudi na klirinškem področju se možnosti za metalurško menjavo iz leta v leto zmanjšujejo. Države, s katerimi trgujemo, so začele razvijati lastno proizvodnjo tistih izdelkov, ki smo jih izvažali v okviru metalurške menjave (elektrode, varilna žica, dinamotrakovi). Poleg tega so tako na konvertibilnem kot na klirinškem področju odpadla nekatera predvidena naročila. Zato smo od planiranih 40,2 mio dolarjev lastnega izvoza realizirali le 28,3 mio dolarjev, od tega 17,9 mio dolarjev na konvertibilno in 10,4 mio dolarjev na klirinško področje. Slabša realizacija izvoza je vplivala tudi povratno na možnost nabave iz uvoza.

Devizna sredstva, ki jih pridobimo z izvozom na konvertibilno področje, nam niso v celoti na razpolago za lastne potrebe. Od priliva deviznih sredstev moramo združevati za potrebe republike, za plačilo uvoza nafte, za potrebe federacije in za devizne rezerve Narodne banke. V letu 1983 smo za te potrebe združili 4,9 mio dolarjev.

Tako osiromašene vire deviz smo uspeli izboljšati s prilivi iz združevanja. Na podlagi samoupravnih sporazumov so nam naši poslovni partnerji združili 16,5 mio dolarjev v obliki priliva deviznih sredstev in uvoza surovin in reprmateria za potrebe naše proizvodnje.

V letu 1983 smo tako dosegli skupaj 33,1 mio dolarjev prilivov s konvertibilnega tržišča, kar pa ni zadostovalo za pokrivanje vseh odlivov.

USTVARJANJE IN RAZPOREJANJE DOHODKA

Popolno sliko o uspešnosti dela delavcev v TOZD in strokovnih službah dobimo z vrednotenjem vseh poslovnih funkcij, kar je v strnjeni obliki zbrano v bilanci uspeha oz. tabeli celotnega prihodka in njegove

razporeditve. Za poslovno leto 1983 ta rezultat ni preveč spodbuden, saj izkazujeta izgubo kar dve temeljni organizaciji: Jeklarna in Valjarna blumingštekla.

Konsolidirana bilanca delovne organizacije kot celote sicer izkazuje vse sklade, vendar je novo ustvarjenega poslovnega sklada manj kot znaša izguba obeh negativnih temeljnih organizacij.

Primerjava doseženih rezultatov v letu 1983 s planiranimi pokaže na strani prihodkov in stroškov malenkostno odstopanje. Celotni prihodek je večji od planiranega za 2,8 %, prenesene vrednosti pa za 3,7 %. Vendar to ne pomeni, da smo se z realiziranimi rezultati tako močno približali planiranim. Upoštevati moramo, da je skupna vrednost prihodkov in stroškov posledica številnih faktorjev, od nabavnih in prodajnih cen, specifičnih porab materialov in energije, količine in asortimenta skupne proizvodnje in prodaje, tečaja dinarja do precejšnjih sprememb v zalozah. Iz predhodnih ugotovitev je razvidno, da količine skupne proizvodnje nismo dosegli, zato so stroški na enoto proizvoda višji od planiranih. Tudi pri gotovi proizvodnji smo zaostali količinsko in po asortimentu za načrtovanimi rezultati. Nema jhen vpliv na poslovni rezultat je imelo gibanje cen na domačem trgu, vrednost izvoza oziroma uvoza pa se je spreminjala predvsem zaradi konstantnega padanja vrednosti dinarja.

Naše prodajne cene so se povečale v juniju in decembru, vendar skupno povečanje ni zadostovalo za pokritje rasti cen surovin in energije, nekatere surovine in materiali so se namreč podražili tudi za prek 100 %. V planu za leto 1983 smo glede na usmeritve resolucije predvideli 15 % rast cen surovin in materialov ter 20–30 % rast cen energetskih medijev. Ob koncu leta pa smo zabeležili za 2,45 mia din višje stroške na račun dviga cen prek planiranih. Dodatno so obremenile celotni prihodek tudi negativne tečajne razlike od inozemskih kreditov, ki so znašale 0,280 mio din.

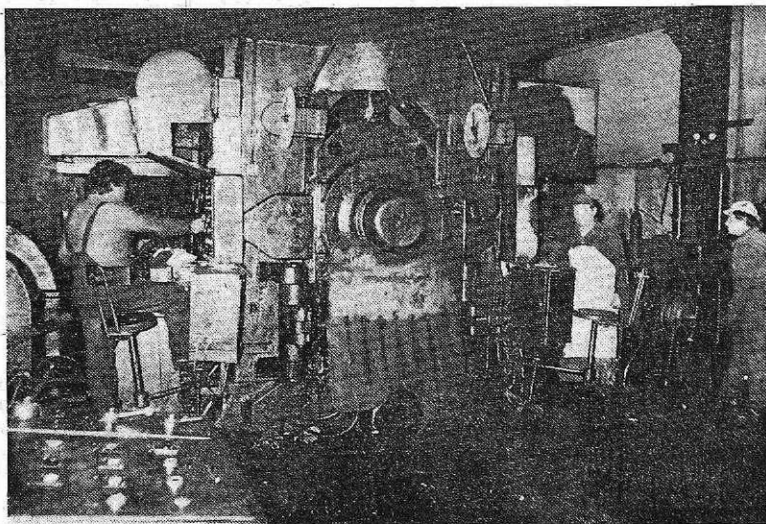
Analiza strukture celotnega prihodka in dohodka pokaže na premike v formiranju in razdelitvi celotnega prihodka in dohodka. V primerjavi z letom 1982 se je nekoliko zmanjšal delež osnovne realizacije v celotnem prihodu, zvišal pa se je delež prihodkov na račun izvajanja storitev prevajanja. V kalkulirani materialni stroški so relativno porasli, kar kaže na dvigovanje cen vložnega materiala. Rezultat tega pa je padec deleža dohodka v celotnem prihodu za 10 % in čistega dohodka za 6 %. Delež sredstev za osebne dohodke se nadalje izkazuje tendenco padanja.

Boljše razmerje v razporejanju celotnega prihodka in dohodka si lahko zagotovimo le z doseganjem planirane proizvodnje, tako po količini kot kvaliteti, kar nam edino zagotavlja boljše poslovne rezultate.

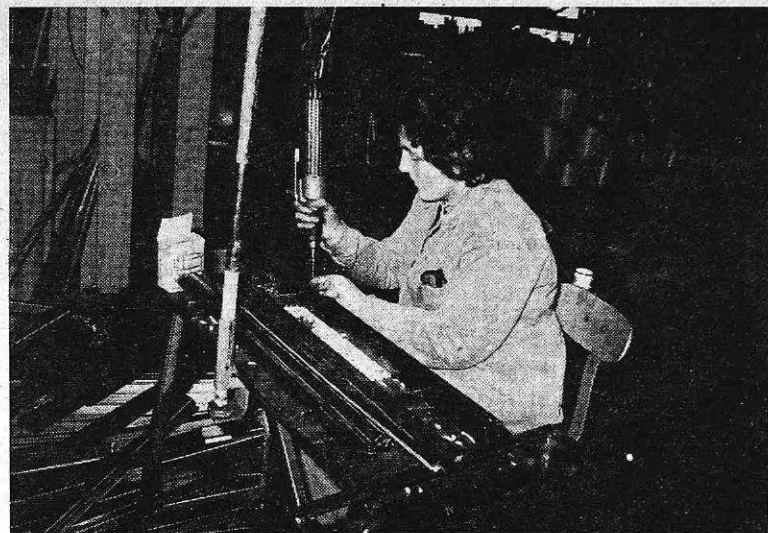
OEAP

KVALITETNI PREMIK V ASORTIMENTU V LETU 1983 V PRIMERJAVI Z LETOM 1982

TOZD	Indeks strukture
Valjarna bluming štekel	100,4
Valjarna žice in profilov	115,0
Valjarna debele pločevine	100,7
Hladna valjarna Bela	106,2
Hladna valjarna Jesenice	101,3
Žičarna	104,9
Profilarna	103,2
Jeklovlek	101,7
Elektrode	109,3
Žebljarna	100,6
Železarna	-104,3

Valjavsko ogrodge SIEMAG (foto S. Kokalj)

Priprava elementa za vratni podboj (foto S. Kokalj)

POSLOVNI REZULTAT V LETU 1983

(Nadaljevanje s 1. strani)

Stroški proizvodnje so znašali 22.822 milijonov dinarjev, kar je za 4 % nad načrtovanimi in za 46 % več kot v letu 1982. Z upoštevanjem povečanja zalog je bila rast t.i. obsega poslovanja manjša od rasti stroškov, kar pomeni nižjo rast dohodka, ki je le za 32 % večji od doseženega v lanskem letu. Znašal je 4.637 milijonov dinarjev in je za 16 % boljši od planiranega.

V okviru stroškov je amortizacija po minimalnih z zakonom določenih stopnjah porasla le za 15 %. Na poslovni sklad nismo mogli razporediti niti toliko bruto akumulacije, kot lani — skupaj le 1.903 milijone dinarjev, kar pomeni, da nam letošnji rezultat ob doseženi rasti inflacije (za 60 %) ne omogoča niti enostavne reprodukcije.

Sami materialni stroški so porasli za 48 %, načrtovane pa so presegle za 4 %. Temeljne organizacije so sicer imele znižanje planiranih stroškov za 197 milijonov dinarjev, vendar pa so znatno porasle cene surovin (legure) in energetskih medijev, tako, da so stroški zaradi višjih cen porasli za 2.446 milijonov dinarjev, kar predstavlja 12 % vseh materialnih stroškov. Med izrednimi materialnimi stroški so najbolj porasle negativne tečajne razlike, nastale pri preračunu stanja tujih kreditov za obratna sredstva na dan 31. 12. 1983, odplačili tujih kreditov, neodplačanih deviznih anuitetah ter terminskih nakupih. Znašale so 280 milijonov dinarjev.

Obveznosti iz dohodka so znašale 2.186 milijonov dinarjev in so bile višje od načrtovanih za 16 %, v primerjavi z letom 1982 pa so porasle za 33 %. Največ so porasli prispevki za pokritje dela stroškov infrastrukture ZTP, zavarovalne premije ter seveda obresti.

Čisti dohodek je bil višji od planiranega za 17 % in je znašal 2.451 milijonov dinarjev. Za osebne dohodke smo namenili 2.017 milijonov dinarjev, na sklade pa smo razporedili 274 milijonov dinarjev. Končni rezultat je izguba v znesku 52 milijonov dinarjev, kar je manj od načrtovane in manj od dosežene v letu 1982. Ob upoštevanju čistega dohodka, ki so ga temeljne organizacije razporedile na poslovni sklad, rezervni sklad in sklad skupne porabe,

znaša konsolidirani čisti dohodek 222 milijonov dinarjev. V letu 1983 smo na rezervni sklad morali izločiti 4 % od doseženega dohodka, zato je tudi del čistega dohodka za rezervni sklad večji za 73 % od lanskega. Z izgubo sta zaključili poslovno leto 1983 temeljni organizaciji Jeklarna z 39 milijoni dinarjev in Valjarna blumingštekel s 13 milijoni dinarjev.

Na poslovni sklad smo razporedili 44 milijonov dinarjev, kar pa ne zadostuje za pokritje obveznosti, ki bremenijo poslovni sklad. Za SIS materialne proizvodnje so znašale približno 31 milijonov dinarjev, posojilo za kreditiranje hitrejšega razvoja manj razvitih republik in avtonomnih pokrajin pa 14,4 milijona dinarjev.

Na zunanji trg smo izvozili za 28.329 milijonov dolarjev. Izvozna cena, dosežena na tujem trgu, je bila višja od domače za 21 milijonov dinarjev, predvsem zaradi drsečega tečaja dinarja. Struktura izvoženih izdelkov je bila slabša od načrtovane. Stroški izvoza pa so znašali 160 milijonov dinarjev. Negativni učinek izvoza je znašal torej 139 milijonov dinarjev, stimulacije za doseženi izvoz na konvertibilno področje pa 194 milijonov dinarjev.

Leto 1983 smo torej zaključili z manjšo izgubo tako od načrtovane kot dosežene v letu 1982. Vendar pa še daleč ne moremo biti zadovoljni. Zaloga polproizvodov, gotovih proizvodov in nedovršene proizvodnje so se povečale za 89 %. V drugi polovici leta so bile v poprečju višje za 1.000 milijon dinarjev, kar pomeni v šestih mesecih za približno 170 milijon dinarjev več stroškov. Visoke zaloge vežejo znatna poslovna sredstva, s tem pada plačilna sposobnost Železarn, tako da smo v mesecu decembru poslovali že na meji solventnosti.

Zaradi prenizke mesečne realizacije, nekontroliranega obsega in strukture nabave in visokih zalog smo bili v zadnjih mesecih leta 1983 prisiljeni najemati kratkoročne kredite, kar pa je predstavljalo dodatne stroške zaradi visokih obrestni za nateje kredite.

Zaloga tako surovin kot polproizvodov in nedovršene proizvodnje bomo morali držati na višini, ki nam še zagotavlja optimalno proizvodnjo in ki jo finančno zmremo.

CELOTNI PRIHODEK IN NJEGOVA DELITEV V LETU 1983

(v mio din)

	Plan 1983	Doseženo		Indeks	
		1982	1983	3:1	3:2
	1	2	3	4	5
Celotni prihodek	25.996	19.254	16.727	102,8	138,8
Stroški ± zaloge	22.013	15.742	22.090	100,3	140,3
Dohodek	3.983	3.512	4.637	116,4	132,0
Obveznosti iz dohodka	1.883	1.644	2.186	116,1	133,0
Čisti dohodek	2.100	1.868	2.451	116,7	131,2
— OD	11.766	1.579	2.017	114,2	127,7
— stanovanjski prispevek	78	138	212	272,1	153,9
— skladi	336	264	274	81,5	103,8
Izguba	-80	-113	-52	65,6	46,4
Konsolidiran ČD	256	151	222	86,7	147,0

Železarski globus

ZDA

Japonske železarnе uvažajo vedno manj premoga za koksiranje iz rudnikov v ZDA. Leto 1980 so ga uvozile 27,4 milijona ton, leta 1981 23,6 milijona in leta 1982 samo še 19,8 milijona ton. Vzroka za to sta dva. Manjša proizvodnja japonskih železarn in previsoka cena ameriškega premoga, ki je v primerjavi z avstralskim za okoli deset dolarjev na tono dražji. Zato so senatorji s premogovniških področij na zahodu ZDA prepričevali predsednika Reagana, naj pri svojem obisku na Japonskem (v oktobru 1983) skuša tudi doseči povečanje izvoza premoga za koksiranje ja-

penskim železarnam. Američani so še toliko bolj zaskrbljeni, ker imajo ZDA z Japonsko letni trgovinski primanjkljaj v višini okoli 20 milijard dolarjev.

ZVEZNA REPUBLIKA NEMČIJA

Za dnevni kop premoga zahodnonemške premogovniške družbe Rheinische Braunkohlenwerke AG je zgradilo podjetje Krupp Industrie und Stahlbau največji izkopni bager na svetu. Dolg je 120 m, visok 84 m in tehta 13.000 ton. Kolo z lopaticami ima premer 21,6 m in dnevno lahko nakopile 240.000 kub. m. rjavega premoga.

PRORAČUN OBČINE ZA LETO 1984 NA SEJAH VSEH TREH ZBOROV SKUPŠČINE OBČINE JESENICE

(Nadaljevanje s 1. strani)

Po predlogu proračuna pa bodo prihodki razdeljeni takole:

— dejavnost organov	116.046.000 din
— dejavnost družbeno-političnih organizacij	9.178.000 din
— negospodarske investicije	4.176.000 din
— urbanizacija,	4.345.000 din
— socialno skrbstvo	5.183.000 din
— zdravstveno	266.000 din
varstvo	7.665.000 din
— dejavnost krajevnih skupnosti	12.151.000 din
— odstopljeni dohodki	22.219.000 din
— tekoče prorač. rezerve	1.800.000 din
in sredstva izločena na posebno partijo	183.029.000 din
ziro računa	
— rezervni sklad	
— skupaj razporejeni prihodki	

V predlogu odloka so podrobno razloženi viri proračunskih prihodkov, kakor tudi njihova razporeditev.

PREDLOG RAZPOREDITVE UČENCEV IN ORGANIZACIJE POUKA V OSNOVNIH IN SREDNJIH ŠOLAH V PRIHODNJE

Podrobno informacijo o tem smo objavili v zadnji, to je šesti številki našega glasila na 13. strani, v celoti pa citiramo predlagane sklepe za reševanje problematike šolskega prostora v naslednjem in prihodnjih šolskih letih:

1. Vsem učencem v občini se zagotovi čim bolj enake možnosti osnovnega izobraževanja, kakor jih predvidevajo smernice za delo osnovnih šol v obveznem in razširjenem programu.

Obvezni program obsega: obvezni del in obvezne dejavnosti ob pouku — dopolnilni in dodatni pouk ter oddelčne skupnosti.

Razširjeni program pa obsega: samostojno učenje v šoli in doma, fakultativne predmete, prehrano in opoldanski rekreacijski čas.

Ohranjamo doseženo kvaliteto vzgojnoizobraževalnega dela in vsebino, obliko pa prilagajamo prostorskim možnostim.

Sestavine celodnevne osnovne šole niso pogojene s časovno strnjeno vzgojnoizobraževalnim delom. Tudi družinska vzgoja je sestavni del prizadevanj za boljše vzgojno delo.

2. Upošteva se normativ 32 učenec na oddelk, kar ustvarja boljše pogoje za večjo učinkovitost in kvaliteto vzgojnoizobraževalnega dela.

3. Na mestnem območju se upošteva enotni vpis šolskih novincev (šolski okoliš osnovne šole Karavanski kurirjev NOB, Prežihov Voranc in Tone Čufar).

4. Sestavina celodnevne šole se ohranja v največji možni meri, kar pomeni v posameznih šolah naslednje:

— V osnovni šoli Jeseniško-bohinjskega odreda v Kranjski gori se pridobita v letu 1984 dve učilnici, v letu 1985 pa še naslednji dve tako, da bo možen pouk v eni izmeni z že doseženo organizacijo pouka.

— V osnovni šoli 16. december v Mojstrani in v osnovni šoli Karavanski kurirjev NOB se organizira pouk v eni izmeni po programu samoprisklepa.

— Krajano krajevnih skupnosti Blejska Dobrava se predlaga vključitev prvega in drugega razreda v matično šolo na Koroški Beli in uporabo učilnice na Blejski Dobravi za vzgojnovarstveno dejavnost.

— V osnovnih šolah Tone Čufar in Prežihov Voranc na Jesenicah se ohrani za vse razrede in oddelke čimveč sestavin celodnevne šole, izmene pa samo tam, kjer to ni mogoče drugače. Utečena oblika celodnevne osnovne šole se v osnovnih šolah Tone Čufar in Prežihov Voranc ohrani od prvega do četrtega razreda. Na višji stopnji obeh osnovnih šol se organizira dvoimenski pouk z elementi celodnevne osnovne šole v skladu s prostorskimi možnostmi.

— V osnovni šoli Gorenjskega odreda v Zirovnici se ohrani dosedanja oblika celodnevne osnovne šole.

— V osnovni šoli Polde Stražar se ohrani sedanja oblika poldnevne osnovne šole.

5. Vzporedno s tem se v okviru izobraževalne skupnosti občine Jesenice analizirajo programi vseh šol in glede na programe tudi financiranje šol.

6. Glede na načrtovano stanovanjsko gradnjo na Jesenicah (krajevna skupnost Sava) se usmerijo vsa prizadevanja v gradnjo prizidka k učilnicam pri Centru srednjega usmerjenega izobraževanja Jesenice ter v sprostitev prostorov bivše gimnazije za še eno osnovno šolo.

7. Pri poklicnem usmerjanju se upoštevajo možnosti zaposlovanja zaradi prestrukturiranja gospodarstva v občini.

8. Delovna organizacija Vzgojnoizobraževalni zavod Jesenice je odgovorna za čim bolj enotno organizacijo življenja in dela šol v občini Jesenice. V enotno reševanje te problematike se vključuje celotna družbenopolitična skupnost.

DRUŽBENI DOGOVOR O PRIZNAVALNINAH UDELEŽENCEM NOV

Navedeni družbeni dogovor, oziroma nekatere spremembe in dopolnitve so predložene v razpravo in sprejem vsem skupščinam občin, republiški konferenci SZDL, republiškega odbora ZZZ NOV in Izvršnemu svetu Skupščine SR Slovenije z namenom, da se občinske priznavalne udeležence narodnoosvobodilne vojne in drugih vojn čimbolj poenotijo in da se pri podeljevanju priznavalne čimbolj upošteva osebni prispevek posameznika v narodnoosvobodilni vojni ter njegovo sedanje socialno stanje.

Novi družbeni dogovor o priznavalnih udeležencem NOV, navajajo v komentarju, bo povzročil le delno večjo obremenitev občinskega proračuna, ker bodo korekcije, ki pomenijo določeno širjenje pravic, opravljene v skladu z razpoložljivimi sredstvi. V ilustracijo naj navedemo, da se proračunska sredstva v te namene, po že obravnavanem predlogu, povečajo z lanskim 3.149.000 din na 4.075.000 din ali za 29,4 %.

OSNUTEK ODLOKA O PRIZNAVALNINAH IN DRUGIH OBLIKAH DRUŽBENE POMOČI UDELEŽENCEM NOV

Glede na nekatere spremembe in dopolnitve družbenega dogovora o priznavalnih udeležencem NOV, je treba dopolniti in spremeniti tudi občinski odlok o družbeni skrbi za udeležence NOV in drugih vojn ter njihovih družinskih članov. Osnutek odloka pa poleg že omenjenih dopolnitev in sprememb, zajema tudi določbe glede ureditve drugih oblik družbene pomoči udeležencem NOV, kot so:

- pomoč oskrbovancem v domovih počitka,
- pomoč za šolanje otrok,
- desetdnevno okrevanje ali zdravstvena preventiva,

- desetdnevni oddih,
- zdravstveno varstvo in
- sosedsko pomoč.

Novost novega odloka je predvsem v tem, da natančneje opredeljuje pogoje za pridobitev teh oblik družbene pomoči, na novo pa je opredeljena tudi pravica do denarne pomoči za desetdnevni oddih. Vpliv teh sprememb in dopolnitev na občinski proračun je naveden že pri družbenem dogovoru.

USTANOVITEV SVETA DRUŽBENEGA SISTEMA INFORMIRANJA

Delegatom vseh treh zborov je predložen v razpravo in sprejem predlog odloka o ustanovitvi, sestavi in nalogah sveta družbenega sistema informiranja občine Jesenice. Ustanovitev sveta narekuje republiški zakon o družbenem sistemu informiranja, po predlogu odloka pa naj bi obravnavali vprašanja, ki se nanašajo na:

- razvoj družbenega sistema informiranja v občini,
- spremljanje stanja in izvajanja družbenega nadzora na področju družbenega sistema informiranja in informatike v občini,
- povezovanje subjektov družbenega sistema informiranja v občini,
- usklajevanje izvajanja planov

in programov za delo in razvoj informacijskih služb v občini.

- usklajevanje programov zbiranja, obdelave, hranjenja in izkazovanja podatkov, ki so pomembni za subjekte družbenega sistema informiranja v občini, zlasti glede vsebine skupnih registrov in evidenc, programov statističnih raziskovanj, dokumentacijske, knjigovodske in knjižničarske ter drugih dejavnosti družbenega sistema informiranja,
- nabavo, vzdrževanje in uporabo računalniške, strojne in programske opreme ter njeno tehnično in tehnološko enotnost v občini,
- ukrepe za izboljševanje kakovosti podatkov in informacijskih služb v občini,
- izdelavo in izvajanje projektov modernizacije dejavnosti družbenega sistema informiranja v občini in
- druga vprašanja s področja družbenega sistema informiranja.

PROGRAM DELA ZBOROV SKUPŠČINE

Delegatom je predložen tudi program dela zborov skupščine za leto 1984, ki ga predlaga predsedstvo občinske skupščine. Čeprav je predsedstvo že v novembru lanskega leta dalo pobudo, da bi program sestavili v kar najširšem krogu, je pobuda ostala brez pravega odziva. Vendar pa

poudarjajo, da bo program med letom mogoče spreminjati oziroma dopoljevati, odvisno seveda od ocene razmer v občini pa tudi v republiki. S tem bo občinski skupščini omogočeno reagirati na tiste pomembne pojave, ki zahtevajo poseg občinske skupščine, v skladu z njeno pristojnostjo in odgovornostjo. Tako bodo delegacije in delegati še vedno imeli možnost tudi med letom vplivati na program dela in ga sooblikovati.

Delegati vseh treh zborov bodo sklepali tudi o razrešitvi namestnika predsednika komiteja za družbeno planiranje in družbenoekonomski razvoj Skupščine občine Jesenice Vanja Pleša, ki odhaja na novo delovno dolžnost v Ljubljansko banko, Temeljno banko Gorenjske, kot vodja poslovne enote Jesenice in imenovali komisijo za pregled zaključnega računa davkov občanov za leto 1983.

Delegati zbora združenega dela in zbora krajevnih skupnosti pa bodo razpravljali in sklepali še o predlogih:

- odloka o potrditvi novelacije zazidalnega načrta »Jesenice — center II«,
- odloka o potrditvi zazidalnega načrta za območje »Selo« in
- odloka o spremembah odloka o koristih za razlašeno stavbo zemljišče.

NOVICE IZ SINDIKALNIH ORGANIZACIJ

TOZD JEKLARNA

Po občnem zboru, ki ga je imela osnovna organizacija sindikata TOZD Jeklarna 7. januarja, se je novoizvoljeni izvršni odbor sestel na konstituantni seji 31. januarja.

Pregledali so zapisnik občnega zbora in potrdili sklepe, ki jih je pripravila posebna tričlanska komisija. Nato so posamezni člani sprejeli zadolžitve za naslednje naloge: predsednik izvršnega odbora je JANEZ ROZMAN, podpredsednik Slavko Puc, tajnica Bojana Lavtižar in blagajničarka Darinka Lahajnar. Za šport in rekreacijo sodelavcev bo skrbel Drago Dokl, za kulturo in izobraževanje Bojana Lavtižar, za oddihe in izlete Dominik Soklič, za prošnje in pritožbe Ferid Ališić, za kršitve in obveznosti Ibrahim Crnović, za SLO in družbeno samozasčito Leopold Lomovšek in za varstvo pri delu Marko Razingar.

Razpravljali so o tezah za spremembo samoupravnega sporazuma o skupnih osnovah in merilih za delitev osebnega dohodka in dela sklada skupne porabe.

Bolnemu sodelavcu so odobrili denarno pomoč in sklenili, da bo sindikat prispeval denar za organizacijo 12. športnih iger, ki se jih vsako leto udeleži šest sestavljenih organizacij združenega dela.

TOZD LIVARNA

Enajstega januarja je imela občni zbor osnovna organizacija sindikata TOZD Livarna. Tudi na tem zboru so dovolj kritično pregledali svoje delo tako v sindikalni organizaciji kot v proizvodnji. Povsod so bili prizadevni in bodo skušali s takim delom še nadaljevati.

Izvolili so tudi člane novega izvršnega in nadzornega odbora in jih zadolžili, da obravnavajo popravke pravil osnovne organizacije sindikata.

Prizadevnim članom sindikata so izročili plakete, zahvalili pa so se tudi predsedniku sindikata Železarne Štefanu Ščerbiču, ki letos odhaja v pokoj.

Konstituantno sejo je imel novi izvršni odbor osnovne organizacije sindikata TOZD Livarna 26. januarja. Za predsednika so izvolili ANTONA AVBARJA, za njegovega namestnika pa Ljona Ržeka. Tajnik je Črtomir Mesarič, blagajnik Mirko Janjič, referent za šport Milan Lavtižar, za kulturo Viki Ambrož, za izlete in oddihe Jernej Kocjančič in referent za prošnje in pritožbe Martin Mlakar. V nadzornem odboru so: Anton Tavželj, Jože Poljanec in Janez Tičar.

Zavrnilo so kandidato Antona Mikliča za novega predsednika sindikata Železarne. Menijo, da za to funkcijo ni potrebno biti član zveze komunistov in da ne poznajo konkretnega dela predlaganega kandidata v sindikalni organizaciji.

Na predlog referenta za šport so sklenili, da na vsakem tekmovanju izplačajo udeležencem nadomestilo, ki so ga za udeležbo na tekmovanjih izven Jesenic povišali s 150 na 250 din.

TOZD TRANSPORT

Na prvi redni seji izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata TOZD Transport, ki je bila v četrtek, 26. januarja, so člani poslušali razla-

go Zdravka Črva o tezah za spremembo sporazuma o skupnih osnovah in merilih za delitev sredstev za osebne dohodke in dela sklada skupne porabe in ker so bili z njo zadovoljni, razprave na teze ni bilo.

Na drugi seji odbora, ki je bila 6. februarja, pa so se seznanili z informacijo o benificirani delovni dobi v Železnici in o delovnih mestih, ki jim taka delovna doba pripada.

Pripravili so se na temeljno kandidacijsko konferenco, ki so jo sklicali 9. februarja. V TOZD Transport so bile potrebne nadomestne volitve za delegate v delavskem svetu temeljne organizacije, v odboru za delovna razmerja, v SIS za kulturo in za pokojninsko invalidsko zavarovanje.

Tudi člani izvršnega odbora sindikata TOZD Transport so zavrnilo kandidato Antona Mikliča za predsednika sindikata Železarne. Ne zdi se jim prav, da spet za tako funkcijo kandidira delavec, ki je potreben v proizvodnji, saj nam v Železnici primanjkuje metalurških kadrov.

TOZD ELEKTRODE

Na prvi seji izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata TOZD Elektrode, ki je bila 9. januarja, so evidentirali kandidate za nadomestne volitve, predlagali dva prizadevna člana sindikata za podelitev srebrnega znaka sindikata in se dogovorili, da ob dnevu žensk vse sodelavke obdarijo s praktičnim darilom v vrednosti okrog 400 din.

10. marca bodo organizirali smučanje na Voglu; pregledali pa bodo tudi možnosti za izlet v tovarno elektrod v Italiji.

Strinjali so se s pripombami vodstva TOZD na teze za spremembo sporazuma o skupnih osnovah in merilih za delitev osebnih dohodkov in s kandidato Antona Mikliča za predsednika sindikata Železarne.

TOZD VZDRŽEVANJE

Na konstituantni seji izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata, ki je bila 26. januarja, so najprej potrdili sklepe občnega zbora, nato pa sestavili posamezne komisije.

Komisijo za odlikovanja bo vodil Zoran Kramar, za šport in rekreacijo Janko Fon, za oddihe in izlete Janez Kavčič, za prošnje in pritožbe Olga Oven, za kulturo Alojz Lebar, za SLO in družbeno samozasčito Nikola Brajič. Člani nadzornega odbora so: Anton Pretnar, Marija Brulc in Rado Legat.

Razpravljali so o kandidaturi Antona Mikliča za predsednika sindikata in na splošno o kandidacijskem postopku za izbiro kandidata. Menijo, da bi predlagani kandidati morali predložiti program dela, pa tudi več kandidatov bi morali predlagati, da bi bila izbira mogoča.

TOZD VALJARNA BLUMING-ŠTEKEL

Občni zbor osnovne organizacije sindikata TOZD Valjarna blumingštekla je bil 27. januarja.

V svojem poročilu je predsednik zelo dobro ocenil delo sindikata v temeljni organizaciji, saj so dosledno izpolnjevali naloge izvršnega odbora konference sindikata Železarne in občinskega sindikalnega sveta, se vključevali v razprave o pravilnikih in samoupravnih sporazumih, pripravljali volitve in referendumne in skupaj z vodstvom temeljne organi-

zacije reševali gospodarske probleme. Sodelovali so tudi na različnih manifestacijah, prireditvah, družbenopolitičnih dogajanjih in pri športnih srečanjih. Reševali so socialne probleme svojih sodelavcev, skrbeli za njihov oddih in razvedrilo. Nekoliko manj so bili aktivni v športu. Zelo zadovoljni so tudi z mladimi, katerih aktivnost je zaživela in so z različnimi akcijami priskočili na pomoč pri težavah v obratih. Mladi se morajo še potruditi, da bi v vseh mladinskih okrepilih zavest o družbeni imovini, o odgovornosti do dela in agregatov.

Izvolili so tudi nov sedemnajstčlanski izvršni odbor in tričlanski nadzorni odbor, obdarili upokojene sodelavce in izrekli priznanje najbolj zaslužnim delavcem in aktivistom.

Na konstituantni seji, ki je bila 8. februarja, so si novoizvoljeni člani razdelili posamezna področja dela, da bodo tako res lahko učinkoviti.

Predsednik izvršnega odbora je DARKO CELAR, predsedniki posameznih komisij pa so: za oddihe in kulturo Valentin Rabič, za šport Rajko Jagodic, za priznanja in nagrade Mirko Podlipnik, za socialna vprašanja in zaposlovanje Zora Drakulič, za samoupravljanje, gospodarjenje in kadrovska vprašanja pa Peter Zupančič.

Z družbenopolitičnimi organizacijami se bodo dogovorili o tezah za spremembo samoupravnega sporazuma o skupnih osnovah in merilih za delitev osebnih dohodkov in dela sklada skupne porabe.

Podprli so kandidato Antona Mikliča za predsednika sindikata Železarne in se pripravili na temeljno kandidacijsko konferenco, ki so jo sklicali 10. februarja.

Referenta za šport so zadolžili, da pripravijo ekipo za sindikalne športne igre in organizira tekmovanje v sankanju in smučanju za člane osnovne organizacije.

Predlagali so tudi sodelavca za priznanje sindikata.

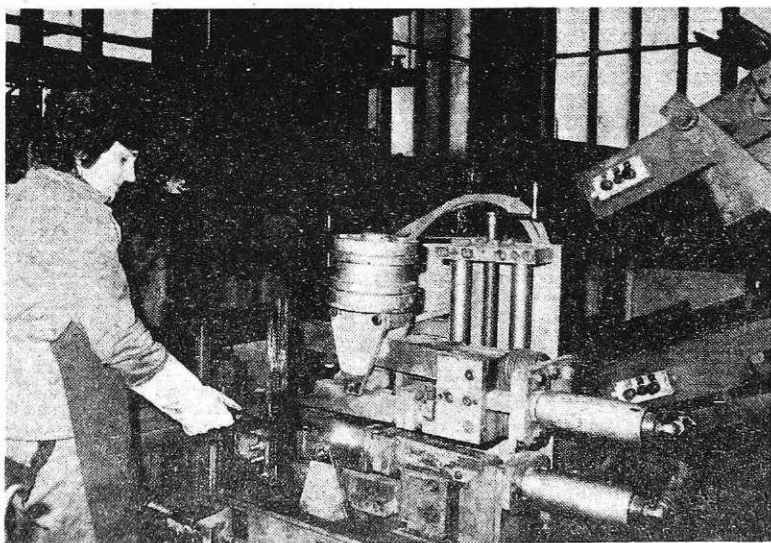
TOZD VRATNI PODBOJI

Na izredni seji izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata TOZD Vratni podboji, ki je bila 26. januarja, so predlagali dva sodelavca za republiška priznanja in sedem sodelavcev za priznanja ženskam.

TOZD ŽEVLJARNA

Na konstituantni seji izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata TOZD Ževljarna, ki je bila 29. januarja, so potrdili ANTONA MERTELJA za predsednika, Ivka Pavloviča za njegovega namestnika, Milana Magazina za tajnika in Vanjo Mitič za blagajničarko. Franci Macuh je referent za oddihe in izlete, Edi Marinšek za šport in rekreacijo in Stojanka Dušančič za kulturo. Člani nadzornega odbora so: Peter Grubar, Lili Štrifot in Ilija Mijatovič.

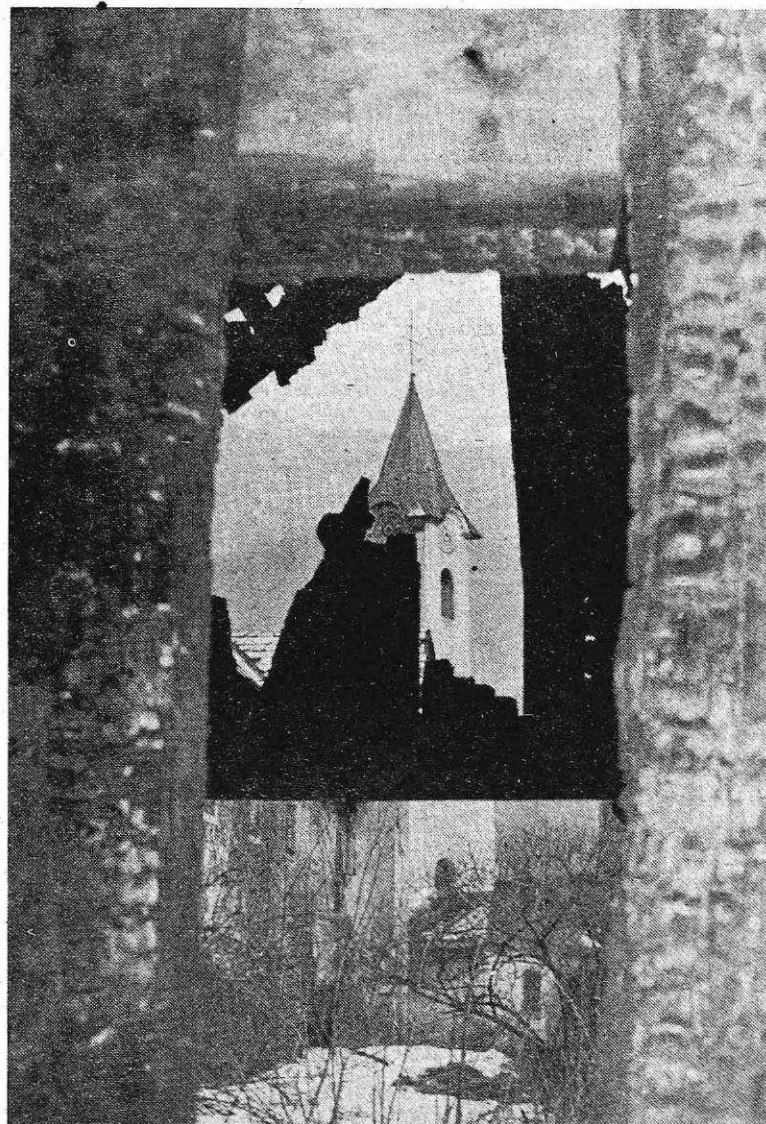
Ker je občni zbor zahteval, da morata blagajničarka in nadzorni odbor posredovati svoje poročilo na prvi sindikalni konferenci, so zahtevali njuno poročilo. Blagajničarka ga je podala le ustno, nadzorni odbor pa ga še vedno ni pripravil. Od obeh so zahtevali, da poročila v pisni obliki pripravita do prihodnje seje odbora in zato še niso razrešili blagajničarke.

Sestavljanje in varjenje podbojev (foto S. Kokalj)

A black and white portrait of a middle-aged man with receding hair, wearing thick-rimmed glasses, a dark suit jacket, a light-colored shirt, and a dark tie. He is looking directly at the camera with a neutral expression. The background is a textured, mottled gray.

**DOPISUJTE
V ŽELEZARJA**

TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČ

V letih 1975—1980 je narasla brazilska proizvodnja alkohola s 541 milijonov litrov na 4 milijarde litrov. Leta 1985 naj bi dosegli 10,7 milijarde litrov. Za to bo treba skoraj polovico brazilskih poljedelskih površin posejati s sladkornim trsom: 8 mi-

POKOJNINE V PRIMERJAVI S PORASTOM ŽIVLJENJSKIH STROŠKOV

Z januarskim povečanjem pokojnin so se te v primerjavi z izplačilom v januarju 1983 povečale za dvajset odstotkov. Povišanje pokojnin v odstotkih vedno bolj povečuje razkorak med najnižjimi in najvišjimi pokojninami. S tem se upokojencem, ki imajo majhne pokojnine življenjski standard vsak dan bolj zmanjšuje. Sicer se ta razkorak čuti tudi pri aktivnih delavcih z najnižjimi osebnimi dohodki, kjer se na enak način povečujejo osebni dohodki, čeprav istočasno lahko ugotovljamo, da visoke pokojnine, kakor tudi visoki osebni dohodki niso vedno rezultat vloženega dela.

Za upokojence je pomembno tudi to, da pokojnine počasneje sledijo povišanju življenjskih stroškov kot osebni dohodki zaposlenih delavcev. Za ilustracijo navajam podatke o višinah pokojnin po posameznih skupinah na področju občine Jesenice, kjer jedro upokojencev predstavlja upokojenci Železarne. Na višino teh pokojnin prav gotovo vplivajo nizki osebni dohodki v letih 1967, 1968, 1969 in 1970, ko so jeseniški železarji preživljali gospodarsko krizo. Po 5.000 dinarjev pokojnine prejema na Jesenicah 15 upokojencev, sicer pa v posameznih skupinah prejema:

- od 5—6.000 din 30 upokojencev
- od 6—7.000 din 44 upokojencev
- od 7—8.000 din 50 upokojencev
- od 8—9.000 din 60 upokojencev
- od 9—10.000 din 210 upokojencev

Manj kot 10.000 dinarjev pokojnine prejema od skupno 2.468 starostnih upokojencev kar 409 upokojencev ali 16,20 %.

- Od 10—11.000 din 380 upokojencev,
- od 11—12.000 din 311 upokojencev,
- od 12—13.000 din 199 upokojencev,
- od 13—14.000 din 97 upokojencev,
- od 14—15.000 din 50 upokojencev.

Od 10.000 do 15.000 din pokojnine prejema na področju občine 1.037 upokojencev ali 42 %. Torej manj kot 15.000 dinarjev pokojnin sprejema na Jesenicah kar 1.446 upokojencev ali 68,2 % vseh upokojencev. K temu podatku dodajmo še to, da je mnogo od teh upokojencev delalo 40 in več let, da je več kot dve tretjini delovne dobe delalo 48 in več ur na teden, vse nedelje in praznike in so tudi od OD odvajali v sklad za pokojnine.

- od 15—20.000 din 814 upokojencev,
- od 20—25.000 din 150 upokojencev,
- od 25—30.000 din 35 upokojencev,
- nad 30.000 din 23 upokojencev.

Imamo tudi 60 kmetijskih starostnih upokojencev; 56 jih prejema pokojnino po 4.190 dinarjev, šest pa jih prejema manjšo pokojnino.

V jeseniški občini je kar 2.546 starostnih upokojencev. Po številu prejemnikov pokojnin so na drugem mestu družinski upokojenci, ki jih je 1.476, od tega je 14 kmetijskih upokojencev. Razpored po posameznih skupinah pa je naslednji:

- do 5.000 din 59 upokojencev (od teh je 14 kmečkih zavarovancev,
- od 5—6.000 din 43 upokojencev,
- od 6—7.000 din 53 upokojencev,
- od 7—8.000 din 60 upokojencev,
- od 8—9.000 din 207 upokojencev,
- od 9—10.000 din 350 upokojencev.

Manj kot 10.000 din pokojnine prejema 758 družinskih upokojencev ali 52,20 %:

- od 10—11.000 din 300 upokojencev,
- od 11—12.000 din 200 upokojencev,
- od 12—13.000 din 92 upokojencev,

- od 13—14.000 din 50 upokojencev,
- od 14—15.000 din 20 upokojencev.

Od 10 do 15.000 din pokojnine prejema 662 družinskih upokojencev ali 46,3 %.

Nad 15.000 din pokojnine prejema le 39 družinskih upokojencev ali 1,5 % vseh družinskih upokojencev. Tudi tu se poznajo sušna leta Železarne.

Tretja grupa pa so invalidski upokojenci. Iz naslova invalidskega zavarovanja na Jesenicah prejema pokojnino kar 1.317 invalidov. Razdelitev po posameznih grupah pa je naslednja:

- do 5.000 dinarjev prejema 223 invalidov, ki so v glavnem še zaposleni in je to zanje le invalidski dodatek. Teh je kar 199, tako da je upokojenih invalidov, ki imajo manj kot 5.000 dinarjev pokojnine, le 24.
- Od 5—6.000 din 9 invalidskih upokojencev,
- od 6—7.000 din 45 invalidskih upokojencev,
- od 7—8.000 din 75 invalidskih upokojencev,
- od 8—9.000 din 120 invalidskih upokojencev,
- od 9—10.000 din 131 invalidskih upokojencev.

Manj kot 10.000 din pokojnine prejema 371 invalidskih upokojencev ali 33,2 %, seveda pri tem niso všteti tisti invalidi, ki so še zaposleni in prejema invalidski dodatek ob delu.

- Od 10—11.000 din 115 invalidskih upokojencev,
- od 11—12.000 din 130 invalidskih upokojencev,
- od 12—13.000 din 90 invalidskih upokojencev,
- od 13—14.000 din 77 invalidskih upokojencev,
- od 14—15.000 din 80 invalidskih upokojencev,
- od 15—20.000 din 492 invalidskih upokojencev ali 44 %.

Nad 15.000 din pokojnine pa prejema 255 invalidskih upokojencev ali 22,8 % vseh invalidskih upokojencev.

Jeseniški upokojenci pa poleg svojih pokojnin prejemaajo še naslednje

dodatke, ki so vračunani v izplačane pokojnine.

- Starostni upokojenci:
- 52 upokojencev prejema varnostni dodatek,
- 143 upokojencev prejema invalidski dodatek,
- 83 upokojencev prejema dodatek za tujo pomoč,
- 19 upokojencev prejema otroški dodatek,
- 3 upokojenci prejemaajo priznavalnino.

- Družinski upokojenci:
- 161 upokojencev prejema varnostni dodatek,
- 15 upokojencev prejema invalidski dodatek,
- 106 upokojencev prejema dodatek za tujo pomoč,
- 29 upokojencev prejema otroški dodatek,
- 2 upokojenca prejemaajo priznavalnino.

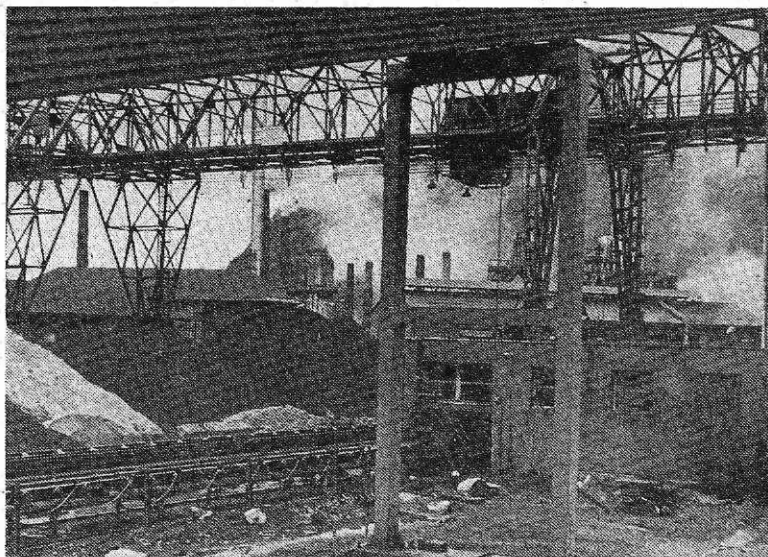
- Invalidski upokojenci:
- 93 upokojencev prejema varnostni dodatek,
- 385 upokojencev prejema invalidski dodatek,
- 82 upokojencev prejema dodatek za tujo pomoč,
- 23 upokojencev prejema otroški dodatek.

Iz podatkov je razvidno, da v občini ne stojimo najbolje s pokojninami, toda kljub temu predstavljamo upokojenci veliko število potrošnikov, kar posebno velja za našo trgovsko mrežo, saj v glavnem vse pokojnine zakupimo na območju jeseniške občine.

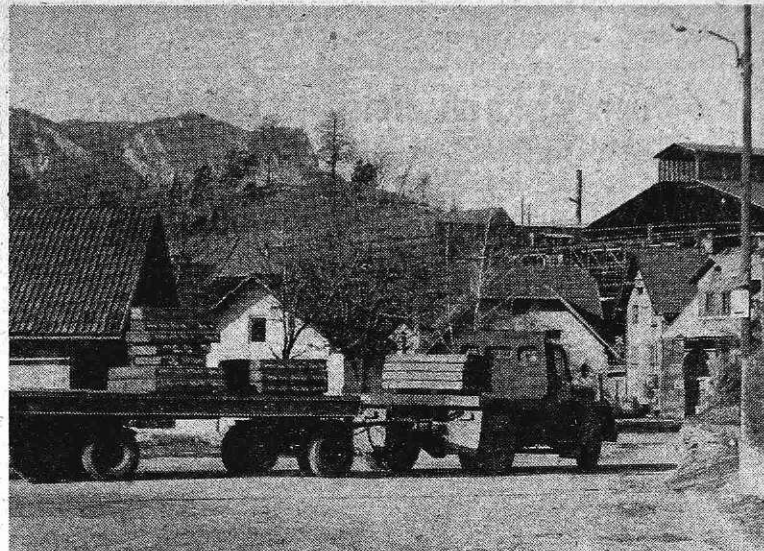
Od skupnega števila upokojencev 5.126, od tega so odšteti kmečki zavarovanci in invalidi, ki so še v združenem delu in prejemaajo samo invalidski dodatek, prejema manj kot 10.000 din pokojnine kar 1.619 upokojencev ali 31 %, od 10—15.000 din 2.191 upokojencev ali 42,9 %, nad 15.000 din pa 1.316 upokojencev ali 26,1 %. Nad 15.000 din pokojnine prejema kar 1.022 starostnih upokojencev, 39 družinskih in 255 invalidskih. Varnostni dodatek prejema 306 upokojencev, in sicer:

- invalidski dodatek k pokojnini 543 upokojencev,
 - dodatek za tujo pomoč 271 upokojencev,
 - otroški dodatek 71 upokojencev,
 - priznavalnino 5 upokojencev.
- Razne dodatke prejema 1.196 upokojencev.

Podatke o pokojninah zbral Stane Torkar

Naša železarna (foto I. Kučina)

Slabi na poti v valjarno debele pločevine (foto I. Kučina)

Železarski globus

AVSTRIJA

Avstrijska državna železarska družba VÖEST-Alpina je dobila dve milijardi šilingov pomoči iz državne blagajne, da bo lahko pokrila poslovno izgubo, ki jo izkazuje v letu 1983. Vendar je vodstvo družbe prepričano, da bo izguba v letošnjem letu znatno manjša in bo s tem tudi zmanjšana potreba po državni pomoči. Glavni vzrok za težave je premajhno število naročil za izvoz in to predvsem železarske in rudarske opreme. Da bi povečala svoje možnosti pri izvozu, namerava VÖEST-Alpina še letos odpreti štiri nova predstavništva v Angoli, Kanadi, LR Kitajski in v Hong Kongu.

SOVJETSKA ZVEZA

Prvi izmed štirih Midrex modulov za proizvodnjo železove gobe v sovjetski železarni, ki jo gradijo v bližini mesta Kursk, je pričel obratovati v sredini decembra preteklega leta. Do konca decembra so v njem že izdelali 10.000 ton železove gobe. Naslednji modul bo pričel obratovati v drugi polovici tega leta, vendar so trenutno prenesli glavne napore pri izgradnji na področje elektro jeklarne. Načrt predvideva, da bi lahko ta železarna postala največja na svetu, ki bo imela za tehnološko osnovo proizvodnjo železove gobe in elektro jeklarne. V končni fazi izgradnje je namreč predvideno 12 Midrex modulov z letno proizvodno zmogljivostjo 400.000 ton železove gobe vsak dan.

VENEZUELA

Poleg nafte je najvažnejša izvozna surovina te južnoameriške države železova ruda. Vendar sta zaradi svetovne gospodarske recesije njena proizvodnja in s tem tudi izvoz že nekaj let nazadovale. Leta 1983 se je količina izkopane železove rude v primerjavi s predhodnim letom znižala za 8,5 %, oziroma na 10,7 milijona ton. Izvoz je v tem letu zaradi večjega izvoza v ZDA po na novo sklenjeni dolgoročni pogodbi narasel s 6,62 milijona ton v letu 1982 na 7,33 milijona ton. Letos predvidevajo, glede na izboljšano gospodarsko situacijo v ZDA, večjo proizvodnjo in s tem tudi večji izvoz predvsem v to deželo.

ZVEZNA REPUBLIKA NEMČIJA

Po zahodnonemških podatkih je danes na svetu skupno 434 »šredere« naprav za predelavo odsluženih avtomobilov in bele tehnike v jekleni odpadki. Njihova skupna proizvodna zmogljivost pri obratovanju na eno izmeno je 17,9 milijona ton letno. V deželah Evropske gospodarske

skupnosti je 133 teh naprav, v ZDA 171 in na Japonskem 84. Z gradnjo teh naprav so poleg priprave jeklenega odpadka dosegli tudi to, da odsluženi avtomobili ne onesnažujejo več okolja. Celotna proizvodna zmogljivost teh naprav na danes kljub povpraševanju po te vrste jeklenem odpadku ni v celoti izkoriščena, ker ni na razpolago dovolj avtomobilov in ostalega materiala, ki ga lahko te naprave koristno predelajo.

FINSKA

Finska železarska industrija v zadnjem času vedno bolj kritizira zmeraj večji uvoz cenejših železarskih izdelkov iz vzhodnoevropskih socialističnih držav. Tako je po mnenju predstavnikov železarske industrije v zadnjem času močno povečan uvoz teh izdelkov s Poljske resno ogrozil rentabilnost finske železarske industrije. Ta uvoz je narasel v času, ko so za finski izvoz v dežele evropske gospodarske skupnosti uvedene znatne restrikcije. Zato so pozvali finsko vlado, da naj pri prihodnjih pogajanjih s predstavniki vzhodnoevropskih socialističnih držav zmanjša uvoz njihovih železarskih izdelkov na Finsko.

GABON

Gabonska rudarska družba Somifer pospešuje priprave za izkoriščanje svojih nahajališč bogate železove rude na področju Mekambo, ki leži na severovzhodu države. K tej odločitvi je pripomogel dober potek gradnje transgabonske železnice, ki bo omogočila prevoz rude od rudnika do pristanišča. Skupne zaloge železove rude na tem nahajališču cenijo na okoli 900 milijonov ton z vsebnostjo železa okoli 63 %.

JAPONSKA

Japonske železarne izdelajo okoli 25 % surovega jekla v obločnih električnih pečeh. Da bi zmanjšali porabo energije, so v železarni Toskin Steel uvedli predgrevanje jeklenega odpadka, ki ga uporabljajo kot vložek za 50 in 100-tonski obločni električni peči, z odpadnimi dimnimi plini po postopku, ki sta ga skupaj razvili železarski družbi Toskin Steel in Nippon Kokan. Jekleni odpadki ogrevajo v posebni komori: skozi zakladalno košaro z jeklenim odpadkom dovajajo vroče dimne pline, v katerih je že predhodno zgorel ogljikov monoksid. Obratovalna praksa je pokazala, da je s tem postopkom mogoče prihraniti 50 do 150 kWh električne energije na tono izdelane jekla, od 0,2 do 0,6 kg elektrod in skrajšati čas trajanja šarže za okoli osem minut.

TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČ

lijonov hektarov zemljišč. Čeprav ima Brazilija velike površine, ki jih je mogoče spremeniti v poljedelske, so sedaj že 300.000 hektarov zemljišča, na katerem so prej pridelovali žito, riž in fižol, preusmerili na pridelovanje sladkornega trsa. Zaradi naraščajočih cen sladkorja pa bi bilo bolj ugodno, če bi izvažali sladkor in zanj uvažali nafto, kot pa da predelujejo sladkor v nadomestek za nafto.

Vprašanje je tudi, če je sladkorni trs res najbolj primerna surovina, za izdelavo industrijskega alkohola. Idealna je namreč taka rastlina, ki jo je mogoče pridelovati na manjvredni zemlji in brez uporabe gnojil, ob majhni porabi energije in denarja in ki štiti zemljo pred erozijo.

Čeprav so bile raziskave nesistematične, so odkrili zanimive rastline, ki so najbolj primerne za izdelavo alkohola. Mednje spadata predvsem manioka in topinambur (sončnični podobna južnoameriška rastlina z užitim gomolji). Gojenje manioke namesto sladkornega trsa danes v Braziliji že močno pospešujejo. Vendar ima v primerjavi s sladkornim trsom to slabo stran, da nima gorljivega odpadka, ki ga je mogoče uporabiti kot nosilca energije pri destilacijskem procesu. Poleg tega je manioka tudi pomembna hrana revnejših slojev brazilskega prebivalstva in zato lahko proizvodnja alkohola tudi poslabša preskrbo s hrano.

V Braziliji proizvodnja alkohola tudi negativno vpliva na okolje, ker nekontrolirano odstranjujejo tekoči ostanek destilacije, ki je strupen za ribe in ga nastane več kot deset litrov na liter alkohola. Čeprav je odvajanje tega ostanka v reke prepovedano, vendar pride kljub temu večkrat do množične zastrupitve rib.

GAZOHOL V ZDA

Uporaba alkohola za pogon avtomobilov je skoraj tako stara kot sam avtomobil. Že Henri Ford je skušal na ta način zagotoviti ameriškim farmerjem novo tržišče za njihove pridelke. Med veliko gospodarsko krizo v 30. letih je bila pod nazivom »agrol« predvsem na ameriškem srednjem vzhodu razširjena uporaba mešanice alkohola in bencina.

Po letu 1973 je poskusila ameriška vlada s posebnimi davčnimi ukrepi pospeševati dodajanje alkohola bencinu, zato ni obdavčila etanola, izdelanega iz rastlin, če je bil uporabljen kot pogonsko gorivo. Do leta 1990 predvidevajo v ZDA, da bodo izdelali letno 40 milijard litrov etanola za te namene, kar ustreza 20 % nadomestitvi porabe pogonskega goriva. Že danes nekaj tisoč bencinskih črpalk prodaja pod nazivom »gasohol« mešanico 10 % alkohola in 90 % bencina. Ta alkohol izdelujejo iz kornice, ki je pridelajo preveč in v tem vidijo ameriški farmerji

možnost za podporo ceni kornice. Stranski izdelek destilacije uporabljajo kot visokovredno krmilo za živino.

Če bo cena nafte v bližnji prihodnosti ponovno rastla, se bodo možnosti za proizvodnjo ameriškega gazohola še povečale. Vendar se bi s tem ustrezno povečale tudi cene kmetijskih pridelkov, kar bi podražilo pridobivanje gasohola. V ZDA lahko tudi pri konstantnem številu avtomobilov z raznimi ukrepi znatno znižajo porabo goriva, kar bi bilo verjetno bolj primerno kot omejeno povečanje proizvodnje pogonskega goriva z alkoholom.

Glede tega je položaj v Braziliji popolnoma drugačen, saj pri manjši porabi pogonskega goriva izdela več alkohola kot ZDA. Čeprav izgledajo razvojni načrti Brazilije preveč optimistični, ni neuresničljivo do konca tega desetletja doseči kritje 50 % brazilске porabe pogonskega goriva z alkoholom.

Mogoče je namreč razširiti surovinske baze za izdelavo alkohola. Velike, doslej neizkoriščene možnosti, nudijo med drugim sirotka, ki nastane pri izdelavi sira, odpadki, ki nastanejo pri proizvodnji celuloze in slama.

GORENJSKO DOMOBRAINSTVO, NJEGOVA ORGANIZIRANOST IN DELOVANJE NA OBMOČJU KOKRŠKEGA ODREDA

Ordredni štab je bil že v Medvodju nad Jelendolom (Puthofom).

Tretji bataljon je vsak dan branil sovražnikove vpadne v Drago in tako varoval gibanje partizanov pod Stolum, Begunjsko in Dobro, ob tem pa še sedež odrednega štaba, ki je imel že celo vrsto odsekov in služb. Sovražnik je z manjšimi silami skoraj vsak dan skušal prodreti do raznih odrednih taborišč pod Begunjsko, vendar mu do konca novembra to ni uspelo.

Medtem si je odredni štab pripravil nov sedež v Dolini nad Tržičem. Tja se je iz Drage preselil 27. novembra, zato je poslej varovalno vlogo odrednega štaba opravljal 2. bataljon.

Konec novembra 1944 je bilo na Gorenjskem čez 6000 različnih sovražnikov: od nemških orožnikov in policistov do gorenjskih domobrancev. Bilo je 13 orožniških postojank z okoli 400 možmi, čez 2000 policistov ter čez 2000 vojakov in pripadnikov raznih varnostnih organov, pa tudi še okoli 15 domobranskih postojank z več kot 100 možmi. Največ teh postojank je bilo prav na sektorju Kokrškega odreda, in sicer 12. Zaradi njih je bilo na terenu vsak dan huje. V partijskem poročilu z dne 7. decembra 1944 je o najbolj ogroženem sektorju Kokrškega odreda napisano, da je »prišlo tako daleč, da se politični aktivisti ne morejo več gibati samostojno« in da je bilo članom okrožnega komiteja Kranj predlagano, naj se politični delavci pridružijo odrednim enotam, s čimer bodo zaščiteni. Kot je bilo že povedano, so veliko škode povzročali dezertirji, v začetku decembra pa še izdajstva prejšnjega člana okrožnega odbora OF Kranj Karla Eržena-Rastka. »Razmere pri nas so slične onim v letu 1941 in 1942 in vsled tega je še vedno potrebna stroga konspiracija«, je dalje ugotovljeno v poročilu. In to je bilo res.

Domobranska postojanka v Kovorju je postala resna zapreka ne le politični dejavnosti na terenu, temveč tudi gibanju Kokrškega odreda.

Kovor leži ob vhodu v tržiško kotlino, prislonec je k vznožju Dobro. Domobranska posadka, ki se je ugnezdila v prostrano župnišče, je s svojo obveščevalno mrežo ogrožala partizane, zlasti kurirje, obveščevalce in terenske delavce. Svoje tipalke je razpredla prav na križišču partizanskih poti in ogrožala okolico.

Zato je bila želja borcev Kokrškega odreda, da bi to domobransko oporišče napadli, vse večja, to še zlasti zaradi novega orožja in eksplozivov, ki sta ga dva bataljona že prinesla s Štajerske. O tem je odredni štab konec novembra 1944 resno razmišljal. V ušesih odrednih in bataljonskih poveljnikov je vedno močnejše odzvanjalo naročilo coneškega štaba, naj kdaj pa kdaj »skušajo napasti tudi domobranci«. Pri tem sta jih spodbujala zlasti uspeh

pri Trsteniku 12. novembra in boji v Lomu 22. novembra.

Vendar so treznejši poveljniki imeli pred očmi tudi izkušnje Šlandrove brigade, ki je v prvih oktobrskih dneh napadla domobranci v Lahovčah in Cerkljah. Če tako močna enota, kot je bila Šlandrova brigada, ni mogla zrušiti domobranske utrdbe v Lahovčah, potem je bilo o tem treba razmišljati.

Toda nekaj je bilo treba storiti, kajti ko so domobranci čakali kje zunaj, jim ti nikoli niso prišli na streh. V patroljah po 15–25 so skrivaj odhajali iz kovorskega oporišča, se pojavljali na raznih krajih in naglo udarjali po manjših partizanskih skupinah ali izdanih bunkerjih. Uporabljali so partizansko taktiko, proti kateri je bilo težko najti ustrezne ukrepe.

Kovor je bil za domobranci res ugodno izhodišče. Od tam so imeli blizu v Tržič v doline severno in severovzhodno nad njimi. Proti zahodu so udarjali pod Dobro in vse do Begunj, v vzhodno smer pa pod Storžič in v gozdove v njegovem vznožju. Tudi v ravninski vasi proti jugu so pogosto patrolirali, ponoči pa postavljali zasede. Tako so odredni prižadejali udarce v Hudem grabnu pod Dobro, terorizirali so ljudi v ravninskih vaseh, preiskovali so hiše v Lomu in drugod, hodili in stražili po Tržiču ter njegovi okolici. Njihov poveljnik Jože Perne-Jere je bil zagrižen protipartizanski bорец in domačin iz Loma nad Tržičem. Pod njegovim poveljstvom so bili tudi bratje Zupan, sovaščani iz Loma. Z Udarno četo iz Kranja je tja večkrat prihajal tudi Miha Perko-Samčev. V postojanki pa je bila še vrsta zagriženih sovražnikov: taka sta bila tudi devetnajstletni Knezov Jože-Klemenčič in njegov oče župan Vinco Klemenčič. S kovorskimi domobranci je odhajal proti partizanom tudi Jože Urbanc-Gašper iz Gorič. Poleg nasilja so daleč naokoli širili tudi svoj propagandni tisk in na vse mogoče načine škodovali osvobodilnemu gibanju. Ljudje, zlasti aktivisti OF, so se vse bolj bali vsiljivih in nevarnih domobrancev, ki so v zadnjih dneh predzno vpadali že v osrčje Storžiča; domobranci iz drugih postojank pa so se zagnali celo na Jezersko.

Še 30. novembra so iz Tupalič in iz Kranja nenadoma udarili pod južno pobočje Storžiča in nad Bašljem uničili kar štiri partizanske bunkerje. Ti so pripadali kurirjem, obveščevalcem in političnim delavcem. Očitno je spet šlo za izdajstvo, ker je sovražnik prišel nenadno in natančno k bunkerju, kjer je ubil 3 kurirje: eden je bil Jakob Javornik s Trstenika, drugi Ignac Florjančič z Visokega, tretji pa Alojz Križaj s Cegelnice; enega pa so ujeli. Dan poprej je namreč izpod Storžiča dezertiral partizanski kurir, ki je v Tupaličah tovariše izdal domobrancem.

Ze takoj naslednji dan, 1. decembra 1944, pa je Udarna četa iz Kranja vdrla na Jezersko, kjer je spet po zaslugi izdajstva odkrila štiri bunkerje. V teh je delovala partizanska tehnika. Osebe se je pred napadom sicer umaknile, vendar so domobranci dobili štiri pisalne stroje, dva radijska aparata in nekaj druge opreme. V tem napadu so poleg domobrancev iz Tupalič in Kranja sodelovali tudi pripadniki varnostne policije iz Kranja, ki jih je vodil Josef Schauer, kočevski Nemec.

Zaradi vsega tega se je poveljstvo Kokrškega odreda odločilo za napad na domobransko postojanko v Kovorju. V njeni bližini je bila podobna postojanka na Brezjah in obe sta s pogostimi vpadi na vsak način tu hoteli iztrgati iniciativo ne le političnim delavcem, temveč tudi enotam Kokrškega odreda. To njihovo dejavnost je odred hotel zaustaviti z napadom, sicer pa se je v odredu zdaj vse večkrat pojavljala želja po večjih napadih na sovražne postojanke. Če bi bili tedaj združili vse tri odredne bataljone, ki so šteli okoli 360 borcev (ves odred je štel 590 ljudi), ki so bili razmeroma dobro oboroženi, bi se bili nemara lahko lotili kake manjše postojanke. A za rušenje zidov in bunkerjev je bilo potrebno težko orožje. Odred je imel le dva »piata«, protitankovsko puško in minomet. Toda imel je tudi eksploziv, ki so ga bili drzni borci pripravljeni prinesiti vse do domobranskih zidov.

Kako se torej lotiti kovorske postojanke? Ali je bilo možno upati na uspeh? Je bila odločitev realna, da siceravno so bili taki napadi v odredih velika redkost? Spomnimo se na podoben Jožeta Urbanca-Gašperja, ki naj bi bil že 12. novembra prišel na zvezo k Trsteniku, kjer naj bi se dogovorili, kako bi poskrbel, da bi Kokrški odred brez žrtve vpadel v postojanko in posadko zajel med spanjem. Toda od tega so ostale samo želje.

Zelo lepo bi bilo, če bi uspelo vzpostaviti zvezo s kakim drugim članom kovorske posadke, ki bi omogočil vpad v postojanko, tako kot avgusta v Lescah. Toda takega moža tam ni bilo oziroma ni bilo mogoče vzpostaviti takih stikov. Napori, vloženi v to smer, niso obrodili sadu.

Se pravi: poskusiti bo treba ob takem času, da bi domobranci presenetili, potem pa bi napad začeli z miniranjem, s »piati« in bombami. Da bi strokovno okrepili minersko skupino, je bil v bližino Kovorja poklican eden izmed tistih minirerjev 1. bataljona, ki so ostali pod Stolum.

Na voljo sta bila torej dva bataljona: drugi in tretji, ki sta že imela novo orožje. Pogrešali pa so 1. bataljon, ki mu je poveljeval izkušeni Alojz Bele-Tičko, poprej komandant brigade. Vendar je bilo odločeno, da gredo v napad le z dvema bataljonom, katerih poveljstva so bila sicer trdna in pripravljena na marsikaj, a izmed članov teh štabov je le redko kdo imel ustrezne izkušnje.

Nacrtje je izdelal predvsem načelnik štaba KO, ki je bil tedaj že nad Tržičem, dokončno pa so jih potrdili na sestanku z bataljonskima štaboma. Neposredno naj bi napad vodili komandant, politkomisar in pomočnik politkomisarja odreda.

Nadaljevanje

Zdaj tiči v sorodnikovi sobi. Sorodnica jo je posredovala. Stanovanje je bilo v trgu prazno, zato. Veliki Lojz je bil kratko na dopustu. Delal je v Kölnu. Popravljajo samo, kar se za silo da popraviti: Namesto šip vdavljajo deske, deščice in plošče pri se uporabnih stanovanjih, v vagonih in zasilnih barakah. Lojz je bil ob prihodu Hitlerja še goreč SA-jevec. Prekmalu je nergal, pa je bil konec s kariero v uniformi in delati je moral kot pomožni delavec pri tesarskem mojstru.

Madona, madona, to moraš videti, kako je razbito v Kölnu! Nemci so že davno vojno zgubili! Je ves čas ponavljal in mlet presušeno skorjo kruha. Kako je jedel! Tako je užival, kot bi se zalagal z bujno svatovsko porcijo! Dijaka je imel že izza mladih nog rad.

Seveda vas mladino še hujskajo. To bi vsi radi, mladino za sabo imeli. To so se zadirali že za časa cesarja. To delajo farji! To delajo komunisti! Vsi hočejo mladino in vsi jo zavajajo v tisto smer, ki koristi edinole njim, ne pa mladini. Mladina bo enkrat vstala in bo po svoje zagodla.

Jaz jih poznam mnogo, ki niso navdušeni hitlerjanci in bodo po vojni pravi ljudje! Tudi njihovi starši so v redu. To so nekdanji socialdemokrati, komunisti in krščanski socialci!

Od vseh se meni dopadejo socialdemokrati najbolj. Samo preslabi so, da bi zakomandirali na svetu. Vsi so socialdemokrate opeharili in jih pobijali. Tako so z njimi naredili v Rusiji, ker je bil Kerenski preslab. Tako so naredili 34. leta pri nas na Štajerskem z Wallischem. Pomisli, ranjenega so ga obesili. Socialdemokrati so jih dobili od leve pa od desne. Sami so socialdemokrati preslabi, ker hočejo kar tako z volitvami priti na oblast. To so otroške želje! Svet se komandira z ognjem in mečem. Ko mogočnejši kapitalisti dovolj »gmajn folka« pobejejo, gre politika in trgovanje naprej! Kaj vse sem že jaz na svetu skušal! Same luparje! Cesar nas je vlačil za nos! Seipel in Dollfuss in Schuschnigg so nadaljevali. Hitler je nam napravil največjo falotarijo. Kaj še more dobroga priti? Ne bo prej miru, da se vse pobije. Vse nacisti in vse kapitaliste, pa še komuniste...

Dijak je vedel, da je veliki Lojz zagrenjen. V vsakem pogledu. Baba mu je popihala. Za delom se tudi ni nikdar preveč gnal. Edina sreča je, da ga niso še zabasali, ko si kot nekdanji SA-jevec dovoljuje marsikaj.

VALENTIN POLANŠEK

108

ROMAN

KRIŽ S KRIŽI

Ključ je tretji dan izročil dijaku. Naročil je, da lahko sobo po svoje uredi čez počitnice. Pa zelo vesel je bil, ker je mladec iz Prisoja le privlekel kar grešno lep kos pravnega kmečkega špeha, sicer malce žolfavega, a vendar špeha, špeha. In s tem bogastvom je bil veliki Lojz kar vidno drugačen. Pa se je vrnil v Köln med bombe in razvaline.

Tako, sedaj imaš pred sabo počitnice. Svoje stanovanje. Postelj. Posteljnino je dobil od doma. Mir imaš in svoje knjige in zvezke in svoje vroče želje in vedno prisotno sladko-boleče koprnjenje po Charlotti... Joj, ko bi bila tukaj!

Kaj si vse misli!

Zakaj se ne bi tako malo pošalil s samim seboj? Kaj me brigajo ljudje? Kaj bi rekli, ko bi prišla Charlotta iz Salzburga? Pa bi stanovala pri meni? Kaj bi rekli?

Pa vendar lahko malo posanjam. Seveda so sanje! Premlad sem še, da bi po postavi smel prebivati z dekletom skupaj. Premlad sem še... premlad sem še... in tako dalje in vedno ista glorijska: to je postava, to ni postava, tega ne smeš, to je prepovedano, to je greh, tega ne bi pustil ta, tega ne dovoli oni, vrag jih vzemi vse skupaj! Kod pa imajo določeni ljudje pravico, da kar tako razpolagajo nad nekom drugim? Pa ne samo nad enim? Nad celo skupino? Nad celimi narodi? Nad milijoni in milijoni ljudi? Kako pridejo do tega?

Huuu, kako je veliki Lojz sekal čez cerkev! Seveda, zunaj v Nemčiji nimajo katolici edino oblast. So še protestanti. Zavpil je: Veš, da farji nikdar ne rečejo: Tega pa ne vemo. Pa se izgovarjajo na Boga! Za Hitlerja imajo tudi odgovor. Božja kazen je! Preizkušnja! Priznati, da ne vem, ni grdo. To je dokaz, da sem spoznal zmoto. Da sem resničen. Turke je tudi menda Bog poslal kristjanom za preizkušnjo. Vsega je naenkrat Bog kriv za nesposobne ljudi. Kakor da ljudje ne delajo napak. Tudi kristjani. Zakaj pa pridigajo ne ubijaj! Ne laži! Samo deset zapovedi imajo, pa teh ne znajo izpolnjevati. Potem pa je Bog kriv.

Tako je začel dijak pravzaprav prvič na svojo pest živeti v stanovanju velikega Lojza. Nihče ga ni motil. Na hrano je hodil k sorodnici. Še prav ji je prišel. Ženica sama ni veliko potrebovala za pod zob. Se razume, če si v takih letih. Da je bil le nekaj sled od kave, pa je zadostovalo. Tudi po večkrat na dan. Rozinko je bilo teže hraniti. Na karte je dobivala zanjo sicer še vedno Nestle prašek. Za mleko pa je bilo huje. Dijak pa se je otepal za zajtrk s požgano juho ali z umetno maggijsko juho in ves presušeni kruh je prišel prav. Ni imel časa splesniti. Sorodnica je imela vezi na vse kraje.

(Dalje prihodnjič)

PETER PAVLOVEC

6

ČLOVEK IMA TAKOJ KAMEN V ROKI

No, ali je bil ta človek, ki je tretjič izgovoril zle besede, sploh človek, oče? Videl je moj nemir, ki je bil nemir ponižanega, pa je vseeno tretjič ponovil zle besede. Krutost je bila v tej ponovitvi bleda in to umazana krutost, podla.

»Nisem na posodo, tovariša, nisem na posodo.«

Vidiš oče, kaj pomeni biti pometat? Človek, ki je izgovoril zle besede, me je videl pometati in si je mislil, da lahko tudi z menoj pometat, kakor ga je volja. Da sem jaz nekakšna deklica za vse, za vsako delo. Toda zakaj bi moral jaz nekvalificirani delavec, Gašper Ravnik, prijati za vsako delo, pa čeprav je bilo moje delo točno določeno.

Približala sva se drug drugemu na strahotno majhno razdaljo in jaz sem nato storil nekaj, kar ne bi smel storiti. Toda tega, kar sem storil, ne bi storil, če bi bil on tiho. Toda ta človek je že četrtič izustil tiste zle besede.

»Filip, posodi mi tega človeka!«

Potem se je pa zgodilo: zgrabil sem ga z obema rokama, ga dvignil visoko proti stropu in vrgel. Nič mi ni bilo mar, kam bo priletel in kaj se bo z njim zgodilo. Nič mi ni bilo mar, kaj se bo z menoj zgodilo. Čas se je za hipce ustavil. V tem hipu brezčasnosti nisem videl nič in tudi slišal nisem nič. Vse je bilo nič in neponovljivo. Kar žal mi je bilo tega hipa, ko je izginil in se je spet pojavil čas s svojo neusmiljeno resnico. Čas je stekel takrat, ko sem na tleh uzrl nepremično ležečega človeka, za katerega sem mislil, da je mrtev. Pojava tega na tleh ležečega človeka se mi je zdela strahotna. Tako ležec na tleh v bedi

nemoči, se mi je ta človek, ki ni bil človek, spet zazdel človek. Oče, zagnusilo se mi je moje nasilno dejanje. To nisem prav storil, ne, ne. Toda kaj hudiča pa morem zato, če se me je polotil bes in tisti se me je vendar hotel sposoditi. Vem oče, da bi bilo modro molčati in požirati prah. Ja, ampak nisem še moder in najbrž nikdar ne bom. Da, molčati bi moral in ubogati. To bi že bila modrost, toda modrost hlapca.

Mislil, da sva oba pogrešila: on z zlimi besedami, jaz z nasiljem. Obe dejanji se mi zdita značilna za človeški rod.

Pogled sem odvrnil od na tleh ležečega in se zagledal v smeti, ki so bile v košku, kamor sem jih prej stresel z veliko pozornostjo. Koš je bil iz plastike, rdeče barve in ker sem tako buljil vanj, sem kmalu videl vse rdeče. Celotnega me je zagle dal, vsega rdečega, kako je vstal, se mi približal in mi podal roko, ter rekel, naj mu oprostim za zle besede. Segel sem v ponujeno roko in jo krepko stisnil, ter rekel, naj mi tudi on oprost. Dejal sem mu, da je nasilje nekaj groznega in da me je sram. Potem sem skočil do košarice za smeti in od veselja poljubil smeti v njej. Nato se je rdeča barva razblinila in pogledal sem onega, ki je še vedno ležal. Ob njem je bil mojster Filip in tovariši. Kaj misliš oče, bo kdaj prišel čas, ko bo človek pozabil na nasilje, na vsakršno nasilje: duševno in telesno?

Mojster Filip je tistemu človeku pomagal, da se je dvignil. Torej je živ. Nisem ga ubil. Občutil sem olajšanje. Bil je živ, toda bil je v obraz tudi bel, mrzel, ko je odhajal. Nekaj zlohotnega je bilo v njegovem odhodu s prizorišča. Kljub temu, da je odšel, je ostal v prostoru.

»Gašper, to kar si storil, ni bilo dobro, ni bilo dobro,« je rekel mojster Filip in zdelo se mi je, da je žalosten. Filip je bil dober človek.

»Vem mojster, da to kar sem storil, ni bilo dobro.«

»Škoda te je Gašper. Nisi slab človek,« je spet rekel Filip.

»Vem mojster, da nisem slab človek. Tudi oni ni slab človek in tudi vi niste slab človek. Zdi pa se mi, da smo včasih vsi slabi. Nam ljudem nekaj manjka ali pa imamo nekaj preveč?«

»Molčati bi moral in ubogati Gašper?«

»Saj molčim in ubogam mojster. Včasih dneve in dneve molčim, toda če kdo namenoma dela krivico, mojster, ali naj tudi molčim in ubogam?«

»Kmalu te bodo poklicali,« je rekel Filip z utrujenim glasom.

Orkanski veter, kakršnega ne pomnijo niti najstarejši ljudje, ki je divjal po Gorenjskem od 9. do 11. februarja, je močno prizadel številne gospodarske, družbene in zasebne objekte, gozdove in električne vode. V radovljiški občini so utrpeli največjo škodo v Elanu Begunje, Žitu Lesce, Iskri Otoče, hotelu Krim na Bledu, v otroškem vrtcu v Radovljici in na številnih stanovanjskih stavbah. Zaradi močno poškodovane razdelilne trafopostaje v Radovljici in okolici ni bilo elektrike, s tem pa tudi ne ogrevanja v stanovanjskih blokih in hišah. Ogromna škoda je zaradi porušenih dreves. Popadala so na ceste, zaradi tega je bil promet med Bledom in Lescami zaprt, kar je povzročilo motnje v preskrbi in druge nevšečnosti.

Izvršni svet OS Radovljica je na 74. seji 15. februarja osrednjo pozornost namenil poročilu o škodi zaradi neurja (orkanskega vetra), ki je divjalo 9. in 11. februarja. Na seji so sprejeli predlog odloka o potrditvi zaključnega računa in izvršitvi proračuna občine Radovljica za leto 1983 in rezervnega sklada ter zaključne račune drugih občinskih skladov in taks. Sprejeli so dopolnilo k predlogu resolucije o družbenoekonomski politiki v občini v letu 1984 in k predlogu odloka o spremembi odloka o komunalnih taksah. Obravnavali so tudi poročilo o izvajanju predpisov s področja pogrebnih dejavnosti.

Na 3. seji predsedstva OK SZDL Radovljica 13. februarja so obravnavali celotno gradivo za 21. sejo družbenopolitičnega zbora OS Radovljica in sprejeli ustrezna stališča. Potrdili so predloga koordinacijskega odbora za kadrovska vprašanja o kandidatih za predsednike delovnih teles pri predsedstvu OK SZDL Radovljica. Sprejeli so tudi o financiranju lokalne radijske postaje Triglav in časopisnega podjetja Glas.

Koordinacijski odbor za kadrovska vprašanja pri predsedstvu OK SZDL je na zadnji februarjski seji razen rednih kadrovskega zadev in predlogov za imenovanje v skupščinski in druga telesa ter OZD posvetil posebno pozornost organizacijsko kadrovskim vprašanjem OK SZDL. Člani odbora so oblikovali predloge za kandidate predsednikov svetov, koordinacijskih odborov, žirije za podeljevanje priznanj OF in izvršnega odbora OK SZDL. Predloge je obravnavalo predsedstvo OK SZDL na seji 13. februarja.

Predsedstvo OK ZSMS Radovljica je že razposlalo vsem osnovnim organizacijam ZSMS v radovljiški občini razpis in prijavnice za mlade, ki se želijo prijaviti v stalno mladinsko delovno brigado Anton Dežman-Tonček, ki bo delala na lokalnih akcijah v občini in na Gorenjskem. Po dogovoru bodo člani centra za prostovoljno delo obiskali osnovne organizacije ZSMS, kjer jim bodo predstavili z diafilmi življenje in delo na mladinskih delovnih akcijah in dajali potrebne informacije.

Po letnem programu družbenopolitičnega usposabljanja v zvezi sindikatov za leto 1984 načrtujejo v občinskem svetu ZSS Radovljica v februarju in marcu dva sobotna celodnevna semi-

narja za predsednike izvršnih odborov osnovnih organizacij zveze sindikatov, v marcu in aprilu popoldanske seminarje za člane izvršnih odborov OO ZS in v maju seminarje za usposabljanje delavcev, ki vstopajo v ZSS. Razen tega okvirni program predvideva sindikalno politično šolo občinskih svetov ZSS Gorenjske trikrat po tri dni, s pričetkom konec februarja. Vključili naj bi se vsi predsedniki večjih OO in konferenc OO ZS ter enomesečna šola ZSS v marcu, aprilu, maju in juniju 1984.

Na seji temeljne kandidacijske konference KK SZDL Radovljica, 9. februarja so delegati in drugi udeleženci seje razpravljali tudi o načrtih hitre železnice, avtoceste, daljnovidov in zaježitve Save Bohinjske pod Radovljico. Prenašajoč mnenja vseh krajanov so delegati po pričakovanju odločno zavrnili predlagane načrte. Sklep o tem so posredovali z zahtevo, da se posreduje na občinsko in republiško skupščino.

Pod predsedstvom Stanke Zupan je bila 14. februarja prva seja sveta za vprašanja družbenoeonomskega položaja žensk pri predsedstvu OK SZDL Radovljica v novem mandatu. Središča tema razprave je bila posvečena smernicam za praznovanje 8. marca — dneva žensk, po krajevnih skupnostih. Ocenili so tudi probleme, ki so nastali ob zadnjem praznovanju novoletnih praznikov v občini Radovljica.

Po zaključnem računu občine Radovljica za leto 1983 so znašali izvirni prihodki v letu 1983 skupaj 236.542.028 din. S prenosom sredstev iz leta 1982 ter namenskimi dopolnilnimi zneski iz SRS in Kulturne skupnosti Slovenije ter sročeni kreditnimi sredstvi pa so znašali celotni prihodki proračuna 244.113.282,57 din.

Presežek dohodkov proračuna v višini 2.376.132,82 din se bo po sklepu občinske skupščine prenesel v proračun občine Radovljica za leto 1984.

Delovni kolektiv Plamena iz Kroke je v letu 1983 kljub znanim težavam v našem gospodarstvu uspešno sklenil planske naloge. Skupaj so prodali 8.335 ton izdelkov v vrednosti 1.007.000.000 din. Od tega so izvozili na tuje v vrednosti 1.826.786 dolarjev, od tega pa skoraj polovico na konvertibilno področje. Prodaja je bila lani v celoti sicer za 8,8 % nižja, po vrednosti pa kar za 65 % višja. Skupen prihodek Plamena v letu 1983 je bil za okoli 50 % višji kot predlanskim.

Inovacijski dejavnosti v Verigi Lesce v zadnjem času posvečajo vse večjo pozornost. Lani so ustanovili Društvo izumiteljev in avtorjev tehničnih izboljšav (DIATI), v katerega se je vključilo že nad 50 inovatorjev. Skupaj je bilo lani v Verigi podanih in obravnavano 63 predlogov inovacij. Osvojenih je bilo 35, zavrženih 9, v obdelavi pa jih je ostalo še 19. Izplačanih je bilo 39 posebnih nadomestil v znesku 550.229,70 din.

Na Bledu je bilo v letu 1983 zbrano 9.987.696,35 din turistične takse. Od tega je bilo razdeljeno za potrebe Turističnega društva Bled 70 %, za potrebe krajevne skupnosti Bled pa 30 %. Za anuiteto za Kazino je bilo namenjeno 803.698 din in za sanacijo jezera 1,4 milijona din.

V letu 1983 je bilo po podatkih komiteja za družbene dejavnosti in občo upravo OS Radovljica zbrano v Bohinju skupaj 2.021.916,60 din turistične takse. Od tega je bilo razporejeno za Turistično društvo Bohinjsko jezero 80 %, za KS Bohinjska Bistrica pa 20 %.

Kmetijsko gozdarski in veterinarski inšpektorat Uprave inšpekcijskih služb za Gorenjsko je poročal izvršnemu svetu OS Radovljica, da je bila v letu 1983 zaključena akcija tuberkulizacije goved, ki je potekala tri leta, zajela pa je 6.999 goved, od katerih je le pet reagiralo sumljivo. Izvršeno je tudi cepljenje vseh ovac. Proti steklini je bilo cepljeno 1.064 psov. Ugotovljeno je, da stekline na območju radovljiške občine niso opazili, pač pa je bila v sosednji Avstriji in občinah Kranj in Škofja Loka.

Na slovesnosti ob slovenskem kulturnem prazniku na Univerzi Edvarda Kardelja v Ljubljani je študentovsko Prešernovo nagrado prejela tudi Nina Čebulj iz Radovljice. Nagrajenka študira peti letnik veterinarske fakultete. To visoko priznanje je prejela za pomembno znanstveno delo.

Letos mineva 20 let, odkar je izšla prva številka glasila delavcev Gozdnega gospodarstva Bled »Preseki«. Ta naziv je glasilo dobilo na predlog Ivanke Kocjančič, izbran v široki anketi. »Preseki« v letošnji prvi številki prinašajo uvodni zapis, posvečen svojemu jubileju, letni plan proizvodnje GG Bled za leto 1984, zapise o proizvodni problematiki, o 12-letni uporabi računalnika z GG Bled, o delu mehaniziranega skladišča Rečica in zapise o življenju in aktivnostih delavcev na družbenem, kulturnem in športnem področju.

Na občnem zboru komornega moškega zbora A. T. Linhart pri KUD Radovljica so 4. februarja ocenjevali štiriletno delo. Zbor združuje 18 članov, lani so pristopili štirje novi mlajši pevci. Zadnja tri leta uspešno vodi zbor pevovodja Tone Iskra. Tedensko imajo pevci po dve vaji, letno pa okoli štirideset javnih nastopov. Za predsednika zbora so ponovno izvolili Jožeta Rebeca, za tajnika pa Svetozarja Pezdica.

Kulturni praznik slovenskega naroda so počastili tudi člani Fotokino kluba Radovljica, ki so 10. februarja zvečer odprli v galeriji Pasaža v radovljiški graščini fotografije Fotokino kluba LTH Škofja Loka. Z umetniškimi fotografskimi izdelki se predstavlja devet avtorjev s 30 deli. Razstava je na ogled do konca februarja.

Lep kulturni dogodek je bilo gostovanje gledališča Svoboda-center iz Trbovelj, ki je gostovalo v Ribnem v soboto, 18. februarja zvečer z dvema enodejankama — Prihranjeni funt in Analfabet. Gostje iz Trbovelj so pred tem nastopili na Jesenicah.

V Bohinju je bilo od 13. do 17. februarja deveto mednarodno prvenstvo v veleslalomu in smučarskih tehik kontrolorjev zračnih poletov. Zbralo se je okoli 300 udeležencev iz 18 držav sveta. Organizator prvenstva je bilo Jugoslovansko združenje kontrolorjev poletov, kateremu so pomagali razen KAT in AA tudi Alpina, Almira, Elan in Vezanine.

NAMEN IN POMEN SAMOUPRAVNEGA ORGANIZIRANJA POTROŠNIKOV

6

ZAKAJ OZD NIMAJO DELEGATOV V SP?

Delegati v svetu potrošnikov so lahko samo občani-potrošniki z območja, kjer prebivajo. Zaposleni v organizacijah združenega dela, njihovih enotah in skupnostih so lahko izvoljeni v SP le kot občani-potrošniki, ne morejo pa biti delegati teh organizacij v SP.

V nekaterih krajevnih skupnostih so sedaj člani SP tudi delegati OZD proizvajalnih, trgovskih in storitvenih dejavnosti. Za tako sestavo SP so se odločili zato, da bi lahko na sejah sveta sproti razčističevali in razreševali vse aktualne, zlasti pa vse sporne zadeve, ki se pojavljajo med proizvajalci oziroma posredniki potrošnih dobrin ter potrošniki.

Tako stališče je neustrezno in praktično tudi težko izvedljivo, kajti samo en predstavnik določene TOZD na seji SP ne more dokončno odločiti o razrešitvi konkretnega spornega primera ali pa sprejeti oziroma zavrniti predloge potrošnikov. To je naloga delavskega sveta ali celotnega delovnega kolektiva prizadete organizacije združenega dela.

Tako sestavljen svet potrošnikov — po določilih zakona o združenem delu — tudi ne bo mogel sklepati samoupravnih sporazumov med TOZD in organiziranimi potrošniki.

Pomisliti je treba tudi na to, da bi zaradi velikega števila TOZD v razvitih KS v tamkajšnjem svetu potrošnikov močno prevladovali interesi TOZD nad interesi potrošnikov, kar bi nedvomno oteževalo sporazumno razreševanje v bistvu skupnih vprašanj, o katerih pa imajo prvi in drugi večkrat zelo različna stališča.

Po drugi strani pa je potrebno in tudi v obojestransko korist, da predstavniki delovnih organizacij redno in obvezno sodelujejo na sejah sveta potrošnikov (brez pravice glasovanja), kadar ta obravnava vprašanja, ki so neposredno povezana s poslovanjem teh organizacij.

KONSTITUIRANJE SP

Ko so delegati-člani sveta izvoljeni, se na prvi seji konstituirajo. Izvolijo predsednika, njegovega namestnika in tajnika. Predsednik sveta potrošnikov naj bo hkrati član sveta skupščine krajevnih skupnosti. To olajšuje delovanje SP v okviru krajevnih skupnosti in širše. Predsednik predstavlja svet in vodi njegovo delo. Namestnik ali podpredsednik ga nadomešča v odsotnosti. Tajnik skrbi za organizacijo sej in sestankov, piše zapisnike sej ter opravlja druga administrativna dela. Pri tem mu pomaga predvsem strokovna služba krajevnih skupnosti.

Svet sprejme poslovnik o svojem delu in program dela. Svet potrošnikov deluje na sejah. Na njih člani razpravljajo o zadevah po dnevnem redu, se dogovarjajo o najprimernejših rešitvah posameznih vprašanj, sklepajo o novih akcijah. Predloge in stališča posredujejo na ustrezna mesta z zapisnikom ali s posebnim dopisom. SP deluje tudi kot akcijsko jedro za vsebinsko pripravo in sklic zborov potrošnikov. V tem primeru skrbi tudi za dosledno uresničevanje sklepov in dogovorov na zboru občanov-potrošnikov.

VSEBINA DELA SVETOV POTROŠNIKOV

Iz pregleda normativnih predpisov je razvidno, kako različna in obsežna so vprašanja, s katerimi se ukvarjajo sveti potrošnikov v krajevnih skupnostih. Praktično skoraj ni področja, na katerega sveti potrošnikov ne bi mogli posegati, če le neposredno zadeva življenjske interese potrošnikov.

TEMELJNI INTERESI POTROŠNIKOV

Na področju materialne proizvodnje so zlasti živo zainteresirani za redno preskrbo z energijo, za urejen promet in zveze, za redno delovanje vseh komunalnih dejavnosti, obratov v okviru družbeno organizirane prehrane, za preskrbo z živilskimi in drugimi predmeti — oblačili, tehničnimi predmeti itd.

Tu je še vrsta drugih dejavnosti, kjer nastopa krajan kot potrošnik, udeleženec, uporabnik, naročnik, stranka ipd. To so družbene in druge negospodarske dejavnosti, kjer se potrošniki soočajo s samoupravnimi interesi skupnosti oziroma njihovimi temeljnimi enotami, zlasti na področju otroškega varstva, izobraževanja, zdravstva, kulture in telesne kulture.

Dalje je v življenju občanov, delovnih in družbenih organizacij in skupnosti zelo pomembno poslovanje bank in drugih denarnih zavodov, državnih upravnih organov, pravosodnih organov in raznih organizacij ter skupnosti, katerih dejav-

nost zadeva interese krajanov in njihovih organizacij kot potrošnikov.

VPRAŠANJA, KI JIH UREJAJO SP

V bolj zgoščeni obliki lahko vprašanja, za urejanje katerih so potrošniki zelo zavzeti, opredelimo približno takole: predvsem jih zanima, če so dnevno zagotovljene vse potrebne vrste potrošnih dobrin (živila in druge potreščine) v zadostnih količinah, ustrezne kakovosti in izbire, če ne upoštevamo še oblikovanje njihovih cen, kar pa je vprašanje zase.

Za storitve, ki jih vsakodnevno potrebujemo, je zlasti pomembno, da so pravočasno in kakovostno opravljene. Sem sodijo vzdrževalna in servisna dela na raznih napravah, aparatih in strojih, dajanje informacij, kulturne storitve, dostava pošte, storitve v bankah, upravnih organih, na sodiščih, v prometu in drugod.

Potrošniki imamo pri zadovoljevanju svojih potreb večkrat razne predloge in zahteve za izboljšanje preskrbovanja, kot npr.: za določitev meril za izbiro blaga, za postopek o določitvi ali kontroli cen, za pravno varstvo, za določitev ali spremembo obratovalnega časa, za vzpostavitev informacijske ali svetovalne službe, za sklenitev samoupravnega sporazuma, za uvedbo inšpekcijskega pregleda in podobno; dalje za vpogled v poslovne knjige in kalkulacije, ki bo aktualen zlasti pri skupnem določanju cen in pri urejanju dohodkovnih odnosov.

Ovsem tem je v mnogih krajih nujno potrebno razširiti in urediti poslovne prostore in nove gradnje: urediti ali posodobiti staro prodajalno, obrat v sklopu družbeno organizirane prehrane, servis za vzdrževanje in popravila stanovanj, gospodinjstvih in drugih aparatov in naprav, povečati skladiščni prostor, zlasti za sadje in zelenjavo ter drugo lahko pokvarljivo blago, urediti parkirni prostor, vodovod, ceste oziroma ulice, zdravstveno ambulantno itd.

Pri tem seveda ne gre samo za posamezne predmete in zadeve urejanja, ampak za vpliv potrošnikov na celotno poslovanje organizacij gospodarskih in družbenih dejavnosti za potrebe potrošnikov, vključno z dejavnostmi posebnega družbenega pomena. Gre za poslovno politiko, za oblikovanje in izvajanje planov, za način urejanja in sporazumno urejanje določenih vprašanj med organiziranimi potrošniki kot sestavnega

dela združenega dela in delavci v TOZD in njihovih enotah.

DELEŽ SP PRI NAČRTOVANJU RAZVOJA KS

Plan razvoja krajevnih skupnosti in deloma občine vsebuje tudi naloge, ki neposredno zadevajo interese potrošnikov. Poleg nekaterih že prej naštetih potreb so v planih prikazane najpomembnejše investicijske naloge. Tako je pri izgradnji večjih stanovanjskih enot ali sosesk čisto zanemarljivo vprašanje zadostnih prostorov za dnevno prodajo življenjskih potrebščin, za razne storitve, za otroško varstvo, ureditev igrišč, prostorov za družbeno udejstvovanje ipd. Zato je nujno, da se za zagotovitev takih potreb sveti potrošnikov aktivno vključijo v priprave za novi srednjeročni plan v krajevni skupnosti. Po sprejemu planov pa bo naloga svetov, da spremljajo njihovo izpolnjevanje ter se zavzemajo za uresničevanje tistih postavk, ki zadevajo potrošnike.

POZNAVANJE POTREB OBČANOV

Podlaga za smotrno oblikovanje plana KS ter nadaljnega učinkovitega delovanja svetov potrošnikov mora biti dobro poznavanje stanja glede potreb in interesov potrošnikov v krajevni skupnosti ter danih možnosti in pogojev za zadovoljevanje vseh teh potreb.

Pri ugotavljanju teh potreb na podlagi razpoložljivih dokumentov, informacij in pomoči upravnih organov občine bo moral svet med drugim poiskati odgovore zlasti na naslednja vprašanja:

- kolikšne so potrebe krajanov po določenih predmetih in storitvah, ki morajo biti na voljo vsak dan;
- katere organizacije združene dela oziroma njihove enote proizvajajo te dobrine in v kolikšni meri;
- ali zadostujejo dobrine, ki jih ponujajo OZD v okviru KS, kjer občani prebivajo, ali morajo (tudi) v oddaljene kraje po tako blago oziroma storitve;
- ali sta kakovost tega blaga in storitev zadovoljiva;
- kakšna je preskrba z drugimi vrstami proizvodov (tehničnih), ki jih le občasno potrebujejo ali ki imajo daljšo življenjsko dobo in je za njihovo vzdrževanje potreben tudi servis;

Nadaljevanje

Na nasipu naše železarne (foto S. Kokalj)

JESENIŠKI ZDRAVNIKI MED NOB — IŠČEMO PODATKE

»Že v letu 1941 sem pričel sodelovati z OF. Povezan sem bil s partizanom Šavljem, ki je marca 1942 padel blizu Potok. Jeseni tega leta sem zdravil prve partizane v stari bolnici na Jesenicah. Kolikor se spominjam, je bila prva neka partizanka, ki je imela zlomljeno roko. Večkrat mi je kakega partizana, ki so bili tedaj večinoma še terenci, pripeljal Ivan Saksida, bolničar v stari bolnici. Najino sodelovanje je bilo tesno povezano ...

Še bolj aktivno sem začel sodelovati z narodnoosvobodilnim gibanjem leta 1942. K meni v ordinacijo so prihajali aktivisti, katerim sem dajal zdravila in sanitetni material, ki sem ga nabavljal v tukajšnji lekarni. V ta namen sem jim pisal tudi recepte na račun bolniške blagajne. Pri meni se je pogosto oglasila Ivana Koren, ki je pošiljala partizanu Viktorju Kiršnerju zdravila za potrebe ranjencev na Mežakli.

Poleti ali jeseni 1942. leta sva z dr. Debevcem, tedanjim zdravnikom v Radovljici, zdravila partizana Šifrerja iz Žirovnice v Novi vasi pri Radovljici, ki je bil ranjen v roko. Operiral in zdravil sem ranjena partizana Roglja in Vovka (Živana), in sicer najprej pri Jožetu Mežeku v klavniči na Jesenicah, nato pri Furlanu na Murovi.

Mnogo sem na Jesenicah sodeloval s Francem Koritnikom. Tako sta me on in Ivana Koren decembra 1943 obvestila, naj grem na Mežaklo k težko ranjenemu partizanu ...

Tako je leta 1966 v vlogi za priznanje dvojne delovne dobe zapisal direktor splošne bolnice na Jesenicah in vodja kirurškega oddelka dr. Jože Hafner.

Z odgovornim urednikom zbornika Jeklo in ljudje sva se dogovorila, da bi objavili zapis o sodelovanju (in sploh o življenju) jeseniških zdravnikov z Osvobodilno fronto in narodnoosvobodilnim gibanjem. Takšen spominski zapis naj bi jim bil tudi namo za zahvala. Kajti dokazano je, da so vsi jeseniški zdravniki, bolničarji in bolničarke, sodelovali s partizansko vojsko, z aktivisti. Med njimi ni bilo niti enega izdajalca in nikogar, ki bi bil proti NOB. Jeseničani so lahko na to ponosni.

Toda brez pomoči občanov, nekdanjih aktivistov in partizanov ter njihovih sorodnikov takega zapisa ni mogoče napisati. Nihče od jeseniških zdravnikov, ki so bili med vojno v jeseniški bolnici, pa ni več živ. Naj jih omenim: dr. Milan Čeh, dr. Bartol Keržan (od decembra 1941 v Ljubljani in nato v italijanski internaciji), dr. Jože Hafner, dr. Viktor Marčič, dr. Franc Bergelj in dr. Avgustin Tancar. Umrli je tudi bolničar Ivan Saksida, ki je bil vseskozi povezan s partizani. Bolničarja sta bila še Vik-

tor Krevselj iz Žirovnice in Kristan s Koroške Bele. Umrli sta bolničarki Roza Pikon z Javornika in Katarina Mencinger z Jesenic, v Ljubljani pa živi težko bolna višja medicinska sestra Anka Kuharič, ki je enkrat v Podmežakli pomagala dr. Hafnerju pri amputaciji noge ranjenemu partizanu. Na Jesenicah živi Mimi Premrl, ki je bila v pisarni jeseniške bolnice zaposlena od leta 1939 in mi je že pomagala z nekaterimi podatki.

Vse, ki karkoli vedo o tem, jih prosim, da pošljejo podatke na moj naslov, ali me povabijo na pogovor ali pa me osebno obiščejo. Naslov: Jože Vidic, Povšetova 104/d, Ljubljana — 61000.

Jože Vidic

ZA APARTEID V AVSTRIJI NE SME BITI PROSTORA

»Za apartheid (to je politika rasne diskriminacije, kakor jo poznajo v Južni Afriki, kjer izvajajo popolno ločitev med belci in črnci — op. ured.) v Avstriji ne sme biti prostora,« je rečeno v skupni izjavi, ki sta jo objavila Zveza slovenskih organizacij na Koroškem in Narodni svet koroških Slovencev v zvezi z najnovejšimi posegi svobodnjaške stranke in heimatdiensta za odpravo dvojezičnega šolstva.

Obe slovenski osrednji organizaciji apelirata na avstrijsko zvezno vlado in na avstrijsko javnost, da se odločno zoperstavi getoizaciji učiteljev in šolarjev na južnem Koroškem.

Osnovni cilj koroške svobodnjaške stranke, kot se izraža v njenem predlogu koroškemu deželnemu zboru, in koroškega heimatdiensta, izraženega v njegovem osnutku izvedbenega zakona k manjšinskemu šolskemu zakonu za Koroško, ki ga hoče uveljaviti s pomočjo referenduma, je stroga delitev otrok na dvojezičnem ozemlju Koroške pri vzgoji in izobraževanju na osnovi priznanevalnega načela, je rečeno v izjavi slovenskih organizacij. Oba predloga nasprotujeta vrsti pravnih norm,

predvsem pa nista v soglasju z večjo demokratizacijo avstrijskega šolstva. Poleg tega sta v nasprotju z avstrijsko ustavo in s splošno sprejetimi vzgojnoizobraževalnimi načeli avstrijskega vzgojnoizobraževalnega sistema, ki prihajajo do izraza v skupnem šolanju ne glede na poreklo, spol, raso, socialno pripadnost, jezik in veroizpoved, kakor tudi v učnem načelu socialnega učenja. Predlog koroškega heimatdiensta kljub spretnemu besedilu osnutka ne more prikriti osnovnega namena, to je ločevanja otrok, kar pomeni ustanovitev geto-šol ter ločenih razredov. Ne nazadnje predloga pomenita siromašenje šolske mreže, stopnje organiziranosti šol in s tem infrastrukture južnokoroškega prostora.

Kampanja proti dvojezičnim učiteljem na ljudskih in glavnih šolah na južnem Koroškem, ki so vsi po vrsti študirali na avstrijski pedagoški akademiji ali na učiteljski in so tam tudi napravili izpite pred državno komisijo, vrhu tega v tendenci pomeni »berufsverbot« za pripadnike slovenske narodne skupnosti na delnem področju javnih služb, zaključuje izjava slovenskih osrednjih organizacij.

(Slovenski vestnik, 17. februar)

PESTER PROGRAM DELA DRUŠTVA INVALIDOV JESENICE V LETOŠNJEM LETU

Člani Društva invalidov Jesenice so tudi za letošnje leto pripravili bogat program svoje dejavnosti. Razdeljen je na več področij, ki zajemajo različne oblike aktivnosti.

Tako bodo na področju socialno rehabilitacijske in zdravstvene dejavnosti sodelovali pri zagotavljanju socialnega minimuma članov društva invalidov občine Jesenice, pri urejanju stanovanjskih problemov, zdravstvenega varstva in drugih problemov. Skrbeli bodo za urejanje statusnih vprašanj invalidov, reševali probleme socialno šibkih invalidov, bolne invalide bodo obiskovali na domu, skrbeli za starejše invalide občane, organizirali letovanja in klimatska zdravljenja, odkrivali

vzroke invalidnosti in nesreč ter skrbeli za sosedsko pomoč v krajevnih skupnostih. Pri reševanju problematike invalidov bodo sodelovali z ustreznimi službami in humanitarnimi organizacijami.

Pestro dejavnost načrtujejo na področju rekreacije in športa ter kulturne in izletniške dejavnosti. Tako bodo skrbeli za množično rekreacijo vseh članov društva, sodelovali bodo na različnih meddruštvenih tekmovanjih v različnih športnih panogah. Organizirali bodo več plovov in prireditvev, med drugim slavnostno akademijo v počastitev mednarodnega dneva invalidov, tradicionalno srečanje težjih invalidov Gorenjske, piknik za težje invalide ter prireditvev »srečanje med seboj«. Če bo med člani dovolj zanimanja, bodo priredili razstavo likovnih in drugih izdelkov članov, organizirali pa bodo tudi več rekreacijskih izletov, obiskali obeležja iz narodnoosvobodilne borbe in druge zanimivosti.

V okviru splošne dejavnosti pa čaka člane društva še veliko drugih nalog in obveznosti, tako v izvršnem odboru kot tudi v posameznih komisijah. Tako se bodo še naprej zavzemali za sodelovanje z družbenopolitičnimi in drugimi organizacijami, z drugimi invalidskimi društvi, prizadevali si bodo za ustanavljanje novih aktivov zaposlenih invalidov, za odstranjevanje arhitektonskih ovir, nadaljevali bodo z urejanjem enotne statistične evidence vseh članov, spodbujali bodo zaposlene invalide za usposabljanje za opravljanje dela na primernejših mestih, tudi v prihodnje pa bodo vso skrb namenjali obveščanju o delu društva.

J. R.

PETDESET SKUPNIH LET ALOJZA IN MARIJE KORBAR

V soboto, 28. januarja, sta Alojz in Marija Korbar praznovala zlato poroko. Ob tej priliki smo ju obiskali in povedala sta nam nekaj malega o svojem življenju.

Alojz Korbar je bil rojen 25. maja 1909 na Javorniku. V družini je bilo 16 otrok, od katerih danes živita le še dva. Stanovali so v majhni hišici na Kidričevi cesti, ki še danes nosi številko ena. Lojze je že zelo mlad začel delati v tovarni Kranjske industrijske družbe, kjer je delal tudi njegov oče. Leta 1934 se je poročil z Marijo Rabič, naslednje leto pa je sodeloval v delavski stavki.

Marija Rabič je ugledala luč sveta 2. avgusta 1914 na Jesenicah. Že pri šestih letih je izgubila očeta. Svojo mladost je preživela pri starih starših v Brdih, potem pa se je vrnila na Jesenice, kjer je do poroke služila kot gospodinjna pomočnica.

Zakončema so se rodili štiri otroci, ki vsi še živijo. Mama Marija je s skromno moževno plačo kaj težko gospodarila, a z veliko ljubeznijo in iznajdljivostjo je zmogla pripraviti otroke za samostojno življenje.

Družino je zelo prizadelo leto 1941, ko je hčerka Jožica zbolela za otroško paralizo. Požrtvovalni starši so jo negovali in ji ob pomanjkanju zdravil in primerne zdraviljenja poskušali kar najbolj olajšati življenje. Pri devetih letih je Jožica spet shodila, vendar še danes čuti posledice bolezni.

Leta 1965 je oče Alojz po 35 letih dela v Železarni odšel v zasluženi pokoj. Z mamo sta se preselila v sodobno stanovanje, kjer ju pogosto obiskujejo njuni otroci s sedmimi vnuki in prav toliko pravnuki.

Slavljenčema čestitamo ob njunem prazniku in jima želimo še veliko tih sreč v jeseni skupnega življenja.

(Prešeren)

So brž pridrevili se črni oblaki,
zasliši na nebu se strašno gromenje,
zasliši vetrov se sovražno vršenje ...

»Lahko noč,« sem zaklicala, preden sem legla spat. Premišljevala sem o športnem dnevu.

»Prima,« sem si mislila, »jutri ne bo pouka.«

Sredi prelepih misli na jutrišnji dan se je močno stresla šipa. Prestrašena sem se pokrila čez glavo. Tedaj je v šipo priletela vejica. Ta neznačni šum se mi je zdel kot grom. Nenadoma je začelo žvižgati in bobneti. Nekaj je padlo s strehe. Od strahu nisem vedela, kaj bi. Spet je zažvižgalo in zabobnelo. Tokrat sem skočila iz postelje in zbežala v sobo, kjer sta mirno spala ati in mami.

»Mami, mami!« sem zaklicala.

»Kaj je?« je mami s težavo odprla oči. Tedaj je spet zagrmelo. Mami je vstala in hotela prižgati luč. Električne ni bilo. Zato je prižgala svečo in pogledala skozi okno. Ni se dobro videlo. Kljub temu je ugotovila, da pihha močan veter.

»Pojdj spat,« je rekla in se trudila, da bi njen glas zvenel mirno. Ni se ji najbolje posrečilo. Kljub temu sem šla v posteljo, zaspati pa še dolgo nisem mogla.

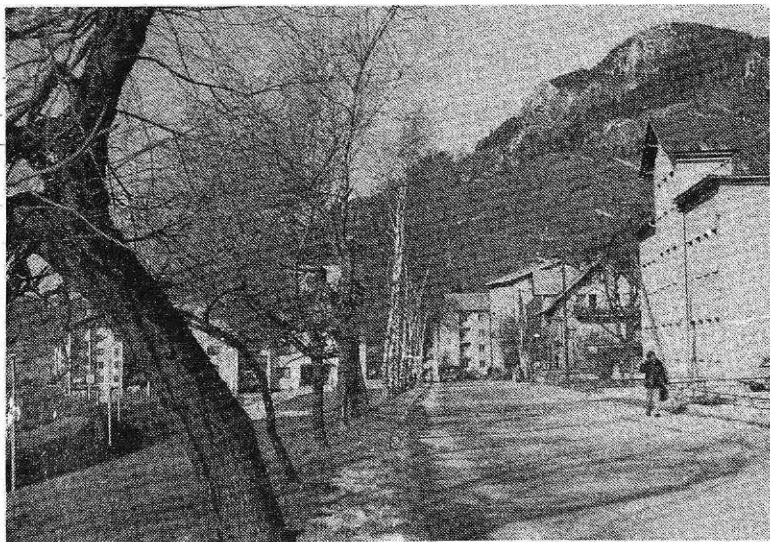
Zjutraj je bila moja prva misel, kaj je povzročil veter, zato sem stekla k oknu. Mali bor in breza sta bila izruvana. Dolga deska, ki smo jo imeli pribito na balkonu, je ležala na travi.

»Oh,« sem vzdihnila prestrašeno in presenečeno hkrati, ko sem pogledala na blok v daljavi. Strehe na enem delu sploh ni bilo. Začelo se je dolgo telefoniranje v šolo in k sošolcem. Spraševala sem, če bo pouk. Ker je veter spet grozovito pihal, ni bilo ne pouka ne športnega dneva. Tudi šoli ni prizanesel: razkrival je strehe, pobil stekla, potrgal okna. Groza, kakšna moč!

Čudno, tokrat se prvič in mislim, da tudi zadnjič, nisem veselila, ker je odpadel pouk.

Ko sem naslednji dan šla v šolo, so se ob poti vrstila podrtá drevesa, razbite šipe, odkrite strehe ... kot po bombardiranju ali potresu. Ne, tega ne želim nikoli več doživeti.

Suzi Adžič, 7. b
OŠ F. S. Finžgar, Lesce

Novi del Koroške Bele (foto I. Kučina)

POHVALE ZA POSEBNO PRIZADEVANJE V AKCIJI »LEPE ROŽE IN VARSTVO OKOLJA«

Pohvale za posebno prizadevanje v akciji »Lepe rože in varstvo okolja« so za leto 1983 prejeli naslednji:

Ulica Staneta Bokala 3: Valentina ANDREJČIČ, Marija BREZOVEC, Alma HOMAN, Ivanka JELOVČAN, Boga JUNEŽ, Angela KAC, Umija KOVAČ, Ivica PRIMOŽIČ, Marija RAJHARD, Poldka STANCAR, Anica ZIMA; ulica Staneta Bokala 5: Marija MIRTIC, Mica RAJHMAN, Barbara ŽGAVC; ulica Staneta Bokala 6: Nada BRANC, Vinko FLORJANČIČ, Karolina KLEMENC, Micka MEDVED, Marjeta KOŠIR, Fanika KUS, Vilma ŠULIGOJ; ulica Staneta Bokala 9: Milka BEZNIK, Lojzka BINDER, Ema DELAVEC, Ivanka DEMŠAR, Rozalija DIVJAK, Anton GAŠPERŠIČ, Francka KOBLAR, Pavla MOHORIC, Vida RABIČ, Fanika ROŽIČ, Gizela VELIKONJA; ulica Staneta Bokala 16: Anica BAZNIK, Nada ŠMID, Ljuba ŠPENDOV, Marija ZIDAREVIC; ulica Staneta Bokala 17: Marija KOŠIR.

Za Gornjim Plavžem: Francka BRANC, Francka DEMŠAR, Judita SALBERGER, Vanda in Tina ŠRANC, Tončka ŠTUPAR, Katarina ZEVIK.

Na Spodnjem Plavžem: Pepca BEDEN, Milka KAVČIČ, Pavla RAJHMAN in Angela ROBIČ.

B. B.

NOVOSTI NA POLICAH JESENIŠKE KNJIŽNICE

Dashiell HAMMETT: **Malteški sokol**. Drž. založba Slovenije 1983. (Labirint — zbirka detektivskih in vohunskih romanov)

Stabilizacijskim pogojem moramo biti hvaležni, da so naše založbe vpele zadnja leta nekaj komercialnih, t.j. željam bralcev prilagojenih knjižnih zbirk, kot so **Lara, Krimi, Labirint**. In končno **Dotik** — ki ga zdaj napovedujejo. Ne vem, kakšen je knjigotrški uspeh teh zbirk, v knjižnici je najbolj priljubljen prav **Labirint**. Verjetno tudi zato, ker je razmeroma drag. (Česar ne moreš kupiti, ti je vseeno dostopno v knjižnici.) Res je pa tudi, da se **Labirint** drži pridih resnosti. Recimo, oprema je na višku. Spretno besedo piše mladi filozof Slavoj Žižek. Take spremne besede lahko precej storijo pri vzgoji bralcev, razen tega pa so tudi učinkovita propaganda (za zbirko, zvrst, avtorja). Bolj kot katerokoli drugo blago potrebuje knjiga (dobra knjiga) osveščeno občinstvo. Ravnanje založb, ki nas prikrajšajo za informacijo o novem avtorju, je kajpak neodgovorno in neopravičljivo.

Hammett — eden izmed duhovnih očetov takimenovanega »trdega« detektivskega romana je pri nas nov avtor. O njem in o njegovih delih smo lahko brali v knjigi **Memento umori** (teorija detektivskega romana), tu je bil prav **Malteški sokol** večkrat omenjen in naveden kot klasično delo svoje zvrsti. Torej smo dobili razlago pred prevodom samega dela. Sicer pa, tudi s Freudom je bilo tako: preden je v slovenščini izšel prevod kake Freudove knjige, smo dobili sramotilno protifreudovsko knjigo: ko da je Slovenec treba posvariti pred »čarovnikom«, čigar dela nam takrat v našem jeziku niso bila dostopna!

In kako je s Hammettom? Dobrih petdeset let — od 1929. leta pa do lani — so bile duše naših rojakov varne pred pohujšanjem, ki bi jim ga bil lahko prinesel. Ta ameriški pisec je bil zaradi članstva v ilegalni KP ZDA pol leta zaprt. V tem sestavku se ne moremo spuščati v razglabljanja o povezavi med Hammettom in marksizmom in dejstvom, da je pisal detektivke. Naj zadostuje informacija, da je ta posel očitno jemal zares. Posrečilo se mu je napisati nekaj del, ki so klasična, t.j. vzorčna: ustvaril je nov tip detektivke. Tako Hammetta kljub vsemu že dolgo časa poznamo po neštetihi akcijskih romanih, ki so jih spisal njegovi učenci, razen tega pa po naštetih filmih, ki so se gledovali pri istem viru.

Sam se nad detektivkami ne zgražam, pa najsi so mehke (t.j. analitične) ali trde (t.j. akcijske). Tudi pravega navdušenja ne čutim zanje. Komu in kaj lahko da branje **Malteškega sokola**? Vsekakor bo ob njem več profitiral razmišljujoči bralec — filozof ali sociolog — in manj tankočutni esteti. Vsakdo pa bo moral priznati, da je množična umetnost dejstvo današnjega sveta. Se ob njej zgolj zgražamo ali jo poskušamo razumeti? Vsekakor je zdaj tu pred nami eden njenih pravzorcev.

Meni nič tebi nič smo se prisiljeni soočiti s pojavi kot je takimenovani »ameriški mit«, pa socialni darvinizem, pa množični razosebljeni človek. Reči hočem: ne le v knjigah, tudi in predvsem v stvarnosti! Detektivke se bojimo tudi zato, ker si neredno priznamo, da so stare vrednote v usodni krizi. Laže je zapirati oči kot pa priznati vsesplošno polumorijo in začenjati znova od temeljev: kako, zakaj, čemu živeti? No, sam sem ta hip pred odločitvijo: kako bi od morda nepotrebnega modrovanja prešel k stvari. Zasebni detektiv Spade (in nak **Malteškega sokola**) nas mehko dušneje kaj hitro odbije s svojo navidezno (?) cinizmom. Ko da mu manjka čustvenega odnosa, pietete do mrtvih, morale. Avtor pa ga ne opravičuje. Takega ga postavi pred nas in pričakuje, da nam bo imponiral. In množično občinstvo je tega junaka (in njegovih tisoč naslednikov) posvojilo. Tak junak se edini obnese v tem pokvarjenem svetu! Kjer težav morda ni kriva človeška zloba niti pokvarjenost pisateljev, pač pa nezdrava družba. Tu pa že ni težko najti stično točko z marksizmom.

Kako Spade ravna z moškimi: kos jim je golorok in s pištolo v roki, nič manj, kadar jih je treba v pogajanju prelistati. Sicer pa je ves čas obdan od žensk. Z ženskami si je ves čas zelo na roko, le ena med njimi je zanj posebno nevarna. V svetu, kjer vlada zlo, se ljubezen izkaže kot absurd. Čutimo, da je junak vseeno zmožen ljubezni, vendar se morilki, ki naj bi ga pogubila, ne pusti pretehtati. On, ki je edino upanje tega sveta, bralec veliki dvojnik. Nikakor ni mogoče spregledati kako je

Spade neke soroden pravljicnim junakom.

Če je med bralci, ki detektivke nasploh odklanjajo, kdo, ki bi se s stvarjo vseeno rad seznanil, mu svetujem, naj vzame v roke prav priučeno knjigo. Vsaka stvar je pri izviru najbolj čista, najbolj bogata. Tu lahko zaznamo tudi globoke povezave s takimenovano resno književnostjo.

Sicer pa: posebna vrtilna trde detektivske zgodbe naj bi bila ta: z njo zvrst stopa iz kabineta v stvarnost predmestij, slumov, tolp in korupcije. Zdi se mi pa, da ima prav ta knjiga razen tega še nekakšen težko dohljiv čar. Morda mi le predsodki branijo reči, da se tudi tu srečamo s pojavom, ki mu pravimo sicer umetniška ustvarjalnost. Marko Hudnik

JANEZ RAVNIK S SVOJIMI SLIKAMI V RAZSTAVNEM SALONU DOLIK

Jutri, v petek, 24. februarja, bodo ob 18. uri v razstavnem salonu DOLIK na Jesenicah odprli že četrto letošnje razstavo, in sicer se bo tokrat ljubiteljem likovne umetnosti s svojimi slikami predstavil akademski slikar Janez Ravnik z Bleda. Krajši otvoritveni koncert bo tokrat imel moški vokalni oktet DPD Svoboda France Prešeren Žirovnica — Breznica.

Akademski slikar Janez Ravnik je znan ljubiteljem likovne umetnosti na Jesenicah, saj je bil že večkratni gost jeseniških razstavnih prostorov, pred slabimi dvema leti pa smo občudovali njegove kompozicije, grajene na biološki osnovi oziroma orehovih jedrih. Takrat so ga z velikim navdušenjem in občudovanjem sprejeli predvsem mladi in prepričani smo, da jih tudi letos ne bo razočaral, saj slikar načrtno razvija in dograjuje svoj likovni izraz, svoje likovno sporočilo.

Janez Ravnik je bil rojen 17. decembra 1929 v Bohinjski Bistrici. Šolo za oblikovanje je obiskoval od leta 1947 in jo leta 1950 uspešno zaključil in nadaljeval študij na slikarski akademiji v Zagrebu, kjer je leta 1955 tudi diplomiral. Od leta 1956 dalje je likovni pedagog v osnovni šoli prof. dr. Josipa Plempla na Bledu. Poleg odgovornega in zavzetega pedagoškega dela v šoli, ki se odraža tudi na številnih skulpturah v okolici šole,

le, vztrajnega in načrtnega likovnega ustvarjanja, je tudi nosilec likovno-razstavnih dejavnosti na Bledu.

S samostojnimi razstavami se je večkrat predstavil v Kranju, Ljubljani, Radovljici in na Jesenicah. Na skupinskih pa je sodeloval v naslednjih krajih: Ajdovščini, Bledu, Bohinju, Novi Gorici, Ljubljani, Piranu, Mariboru, Murski Soboti, Lendavi, Radovljici, Škofji Loki, Radencih, Kranju, Portorožu, Zagrebu, Beogradu, Subotici, Zrenjaninu, Somboru, Bački Palanki, Bečeju in Innsbrucku v Avstriji.

Za svojo likovno ustvarjalnost in uspešno pedagoško delo je prejel Prešernovo nagrado gorenjskih občin in srebrno Linhartovo plaketo občine Radovljica.

Njegova razstava bo na Jesenicah odprta do vključno 7. marca, in sicer vsak dan, razen nedelj in praznikov in sobot popoldan, od 9. do 11. ure in od 16. ure do 18.30.

KAJ MI POMENI KULTURA

Nikoli ne razmišljam, kaj mi pomeni kultura, saj jo srečam na vsakem koraku. Kultura se je nekako vsidrala v srca današnjega človeka in težko bi si zamišljali življenje brez te duševne hrane.

Naši dedje in pradedje so se morali boriti za slovenski jezik v boju z Nemci in Italijani, ki so izvajali hudo poitalijančevanje in pomencčevanje. Počasi so dodajali kamenčke v mozaik naše kulture. To je bil težak in trd boj za uveljavljanje literarnih, likovnih in drugih umetnin, kar pa je hkrati dokazovalo, da smo narod, ki ima svojo kulturo, da se tudi v slovenskem jeziku da ustvarjati mojstrovine.

Vendar se ni kultura kazala samo v delih, ki so za zmeraj ostala na papirju ali na platnih velikih mojstrov. Kultura se je razvijala tudi med preprostimi kmečkimi sloji, ki niso imeli denarja, da bi si ogledali gledališko predstavo ali si kupili in prebrali knjigo. Ti preprosti ljudje so imeli svoje običaje, ki jih prav tako štejejo h kulturi. Folklorne plesne naših kmečkih ljudi poznajo tudi drugod po svetu, saj so v njih mali narodi izražali svoje veselje, delo, običaje. Marsikje so pozabili stare običaje kot so jurjevanje, kresovanje, ki so bogatili delovne dni kmečkih ljudi,

ki so srce dali zemlji, jo obdelovali, saj jim je dajala kruh. Zdi se mi, da danes premalo delamo na tem, da bi oživili in ohranili stare običaje.

Temelje, ki so nam jih v preteklosti postavili naši dedje, pridno gradimo v veliko stavbo kulture, v kateri so zajete vse izpovedne vrednosti naroda. Tako so iz Prešerna in njegovih prvih pesmi nastali sodobni pesniki, ki so se učili na Prešernovih delih in so sedaj priznani drugod po svetu kot dobri pesniki in branijo čast naše kulture in našega jezika. Danes je naša kulturna dediščina in sodobna ustvarjalnost dostopna vsakomur, ki čuti potrebo ali ima interes za to.

Zdi se mi, da je kultura vse premalo prodrla v vasi in zaselke stran od mest, muzejev, galerij in na tem področju bo treba še veliko storiti.

Kultura mora biti za vse plasti in sloje naroda enako dostopna, saj vemo, da naroda brez kulture ni.

Alenka, 8. r.,
literarni krožek
OŠ 16. december Mojstrana

UMETNOST IN USTVARJALNOST PLEMITITA NARODE

Najbrž na svetu ni človeka, ki bi lahko postavil najbolj popolno razlago o tem, kaj je sploh umetnost. Najlepše se je razlagi o umetnosti približal L. N. Tolstoj, ki je dejal, da nastane umetnina takrat, kadar svoje občutke in doživljanje z besedo, barvo in glasom skušaš posredovati drugim in potem drugi čutijo s teboj.

Zares se le redkokdaj rodi umetnik. Tak umetnik, ki zna iz nas izvesti solze, radost ali srečo, ki nas prevzame in nas spravi v drugo, posebno razpoloženje. Čudno, kako je pravzaprav človek že od nekdaj težil za tem, da bi ustvarjal. Že pračlovek je svoja bivališča v jamah Altamire in Lascausa krasil s prelepimi podobami jelenov, bivolov in srn. S tem je izražal svoja čustva, srečo in veselje, ker je ostal živ na lovu in prepričanje, da ga bo naslikana žival zaščitila.

Neprecenljiva so dela tisočev sužnjev, ki so v Egiptu gradili grobnice faraonom. Keopsova, Kefrenova in Mikerinova piramida, dvorec kraljice Hačepsut v Gizah, Abu Simbel v Asuanu, veličastne sfinge še danes po več tisoč letih kažejo na enkratno umetniško ustvarjalnost starih Egipčanov. Občudujemo dela Grkov in Rimljanov, akropole, svetišča, odeone in amfiteatre in se nehoti vprašamo, če niso stari narodi več pozorno-

sti posvečali umetnosti kot pa jo posvečamo danes.

Ogledovala sem nekaj sto let staro kmečko hišo v našem kraju. Preprosti kmetje niso poznali »super« arhitektov, ki si postavljajo spomenike, ampak so gradili sami po svojem občutku za lepoto, čistost in prava razmerja. Take kmečke hiše in kozolci se vključujejo v okolje in ga dopolnjujejo. Žal mi je, da so naše vasi zdaj postale kot sračja gnezda in da arhitekti in urbanisti ne spoštujejo več izročil naših dedov.

Kako lepe so mogočne stare domačije! Izrezljani ganki, majhna okna z gavtri, strme strehe in obokana vrata. Preveč teh stvari je izginilo, čeprav moderno življenje zahteva novo arhitekturo. Ko takole premišljam, spoznavam, da bi se tudi pri umetnosti morali zgledovati po starih izročilih.

Diana — Maja, 8. r.,
literarni krožek
OŠ 16. december Mojstrana

PREGOVORI, DOMISLICE IN REKI V ŠALJIVI PREOBLEKI

Čas se ustavi na obrazu — in svetloba razklene prostor...

Ljubezen ima en sam pogled na svet: LJUBEZEN.

Življenje je odgovor smrti: na vprašanja o večnosti.

Ko boš znal s sveto ljubeznijo zakuriti ogenj, ozvesti kruh, pobožati otroka, poljubiti ženo in zažetli srečo sosedu — bo prihodnost spet zorela...

Pri vseh spiritističnih seansah se pogovarja z Evo, ki vztrajno trdi, da je po smrti ljubezen na daljinsko upravljanje.

Potešena ženska je kakor mirna reka; daleč od izvira in izteka.

Sodoben kritik: prinese kost s pogrnjene mize, ljubeznivo jo z vami ogleda — in pasjo pojedino, začinjeno z vašimi mislimi, teroristično opiše.

Ste kdaj branili — v kačjem gnezdu — človeško dostojanstvo?

Benjamin Gracer

USPEŠEN OBRAČUN ENOLETNEGA DELA GODBENIKOV

V soboto, 18. februarja, so se na rednem letnem občnem zboru sestali člani pihalnega orkestra Jeseniških železarjev in pregledali ter ocenili enoletno bilanco svojega dela, ki je izredno uspešna, saj je vsak godbenik v lanskem letu za vaje in nastope poprečno prostovoljno žrtvoval 550 ur svojega prostega časa.

Poročilo o lanskoletnem delu, uspehih, težavah in problemih je pred 88 odstotki prisotnih godbenikov, poleg predstavnikov godbe na pihala Gorje, predsednika sindikata Železarne Štefana Ščerbiča, predsednika Zveze kulturnih organizacij Joža Varla, predstavnika Planinskega društva Jesenice Janeza Košnika in nekaterih starejših godbenikov, podal predsednik Stefan Nemeč. V svojem poročilu je ugotovil, da je bil lanskoletni program dela, nastopov in prireditvev v celoti izpolnjen, težje pa je ocenjevati strokovni nivo orkestra ob tem, da v lanskem letu ni bilo na Slovenskem nekih primerjalnih srečanj, srečanje pihalnih orkestror Gorenjske v Kranjski gori pa vsekakor dokazuje, da je orkester v gorenjskem vrhu. Nadaljnja kvaliteta rast pa je povezana tudi s pridobivanjem in vključevanjem v orkester mlajših godbenikov.

Orkester je sodeloval na vseh pomembnejših prireditvah in proslavah v občini, na mednarodnih športnih prireditvah in ob sprejemu olimpijskega ognja, na srečanju slovenskih planincev v zamejstvu (Trst, Zabnica — Italija), na srečanju pihalnih orkestror Gorenjske in delovnih organizacij SOZD Slovenske železarne. Imel je tri samostojne koncerte, med katerimi je bil najbolj pohvaljen novoletni koncert, sodelovali pa so tudi na Festivalu revolucija in glasba, skupaj z Godbo milice Ljubljana. K temu je treba dodati še šest koncertov na Bledu in 47 sodelovanj na pogrebih.

Poleg sodelovanj na pogrebih je orkester v letu 1983 38 krat sodeloval na proslavah in koncertih, s poprečno udeležbo 35 godbenikov. Za priprave koncertov in nastopov so imeli 95 vaj s poprečno udeležbo 35 godbenikov. Poprečno je za to aktivnost vsak godbenik žrtvoval 550 ur svojega prostega časa.

Predsednik je poudaril tudi zelo dobro delovno, strokovno in tovariško sodelovanje z nekaterimi orkestri v Sloveniji. Manj pa so bili, zaradi pomanjkanja denarja, uspešni pri izboljševanju materialnih pogojev za delo. Pri tem je še posebej izpostavil vprašanje pomanjkanja prostorov za sekcijske vaje, opremo in drugo, čeprav je bila rešitev že dogovorjena, vendar se klub zdravljanih alkoholikov ne more odločiti za preselitev iz gledališke stavbe v Delavski dom, kar zelo ovira delo godbenikov.

Nihče ne podcenjuje dela kluba, vendar bo treba pametno presoditi dejstvo, da družba od orkestra veliko zahteva in pričakuje in da mu zato moramo tudi omogočiti ustrezne pogoje dela, kar je s preselitvijo zagotovljeno tudi klubu.

V drugem delu svojega poročila je predsednik predvsem omenjal priprave na praznovanje 110-letnice godbe na pihala na našem območju, ki poleg večje aktivnosti vseh godbenikov, zahtevajo več finančnih sredstev in s tem tudi naporov upravnega odbora godbe in pripravljalnega odbora za obeležitev tega visokega jubileja. Poleg jubilejnega koncerta imajo v programu izdajo velike samostojne gramofonske plošče in biltena ter nekatere materialne izboljšave.

Ob sklepu svojega poročila se je predsednik Nemeč zahvalil dirigentu Ivanu Knificu in vsem godbenikom za obsežno opravljeno delo, izrekal pa je tudi zahvalo zunanjim sodelavcem godbenikov: Štefi Muhar, Majdi Rebernik, Veri Smukavčevi, Franciju Pogačniku in Mitju Verovšku ter nekaterim organizacijam združenega dela in družbenim organizacijam.

Poročilo predsednika je dopolnil dirigent Ivan Knific, ki je dejal, da gre velika zasluga marljivim godbenikom, da so vse programe tudi dostojno kvalitetno izvajali. Izrazil je tudi zadovoljstvo, da je v orkestru vedno več mladih, kar je prav gotovo posledica in zasluga normaliziranja odnosov z jeseniško glasbeno šolo. Omenjal je tudi veliko delo in odgovornost, ki stojita pred godbeniki v pripravah na praznovanje jubileja.

Po poročilih blagajnika, nadzornega odbora in drugih je sledila razprava, v kateri je bilo največ govora o pripravi na jubilej, materialnih težavah in pomanjkanju prostora, omenjena pa je bila tudi majhna udeležba na koncertu na Dovjem ob tem, da je želja, da bi tudi s koncerti pokrivali širše občinsko območje.

Predsednik Zveze kulturnih organizacij Jesenice je v svojem prispevku dejal, da vrednost orkestra v občini in širšem prostoru ni potrebno posebej poudarjati, kajti preveč očitno je, da se stalno stopnjuje njegov ugled, vzporedno s tem pa tudi moralna in materialna podpora družbe. Nesporno je, da je bilo v lanskem letu opravljenega ogromno dela, vendar pa bo po njegovem mnenju v prihodnje potrebno več pozornosti namenjati čisti koncertni dejavnosti, kajti prava škoda je, da na primer, novoletni koncert ni bil ponovljen tudi v drugih krajih občine. Tako usmeritev pa bo zahtevala tudi nekoliko spremenjeno programsko in vadbena politiko. Seveda, je poudaril, pa bi ta čas morali tudi že imeti občinski kolektor praznovanj in prireditvev, da bi lahko bremena kolikor toliko enakomerno porazdelili na več izvajalcev, da bi se razbremenili pihalni orkester. Omenjal je tudi stabilizacijska prizadevanja na področju kulture, potrebno varčevanje in prizadevanja, da bi kultura pridobila tudi več denarja z neposredno menjavo dela z delavci v materialni proizvodnji, to je z dogovarjanji za koncerte in prireditve.

Ob sklepu občnega zbora so potrdili zaključni račun za leto 1983 in program dela za leto 1984, ki skupaj zajema 145 aktivnosti. Seveda pa bo o programu dela potrebno še spregovoriti, ko bodo znana sredstva za leto 1984.

Za predsednika in podpredsednika so ponovno izvolili Štefana Nemeča in Petra Muharja, za svojega delegata v izvršnem odboru ZKO Bertija Krmelja in v Združenju pihalnih orkestror Slovenije Ivana Knifica.

Prepričani smo, da bo ta 57 članski glasbeni kolektiv letos dostojno praznoval 110-letnico pihalne godbe na našem območju in da bo za svoje marljivo delo tudi prejel ustrezno materialno in moralno podporo družbe, kakor tudi posameznih organizacij združenega dela in družbenih organizacij, ki so mu že doslej nudile največjo podporo.

IZ SPOMINOV F. S. FINŽGARJA: »POBERI KRUHEK IN GA POLJUBI«

V prvem desetletju tega stoletja je pisatelj Franc Saleški Finžgar v bližini Medvod opazoval fantička, ki je po njivah trgal žitna klasja. Posvaril ga je, da ne sme delati škode; žito je naš vsakdanji kruh, hrana, seme za prihodnje leto... Na vprašanje, zakaj to počne, mu je šolarček odgovoril:

»Gospodična učiteljica so mi ukazali.«

Finžgar, ki je bil tedaj župnik v Sori pri Medvodah, utihne, gre naprej, ko pa prvič sreča učiteljico, jo vpraša: »Zakaj ste to veleli fantu?«

»Zato, ker jaz ne poznam žita po klasju, fant pa loči pšenico od rži in ječmena, da sem v šoli potem pokazal...«

Pisatelj Finžgar je to opisal v knjigi Leta mojega popotovanja, ki jo je napisal med minulo vojno, izdala pa jo je Mohorjeva družba v Celovcu.

Kot rojak prebivalcev krajevne skupnosti Žirovnica ali nekdanje brezniške fare, v kateri je bilo rojeno toliko znamenitih mož, se ob slovenskem kulturnem prazniku vselej vprašam: Zakaj v dneh praznovanja bolj tesno ne povežemo imeni Prešerna in Finžgarja? Prešeren je umrl 8. februarja 1849. leta, Finžgar pa se je rodil 22 let in en dan po pesnikovi smrti, to je 9. februarja leta 1871. Njemu pripada največ zaslug, da so Prešernovo rojstno hišo odkupili in preuredili v muzej. Bil je pobudnik akcije, da vsak šolar za to prispeva en dinar, premožnejši pa lahko nekaj več. Pred sedemnajstimi leti pa je slovenska šolska mladina na pobudo jeseniške osnovne šole Tone Čufar začela zbirati denar za odkup in preureditev Finžgarjeve rojstne hiše v muzej, ki je bil slovesno odprt 8. februarja 1971 za kulturni praznik.

Pisatelj Finžgar se je pri opisovanju svoje življenjske poti večkrat oslonil na modre Prešernove misli. Pri opisu, kako je doživel bombni napad na Ljubljano marca 1945. leta, je med drugim zapisal:

»Da bi bil konec mojega popotovanja skozi življenje bolj hrupno sloves, je bilo treba postaviti mogočno piko v obliki bombe. Vojskovanje z bombami je strašna človeška zabloda. Koliko stvaritev človeške pridne roke so bombe porušile. Celi deli velestnih Londona, Berlina, Dunaja in Petrograda so se sesuli v razvaline. In kje so še tisoči človeških življenj, ki so ali nenadno ugasnili ali pa so dolge noči na pol mrtvi čakali strašnega konca.«

Kako strašna slepota je človeka, je po pravici vzklil naš Prešeren. Res že modri državniki govorijo zoper tako strašno orožje. Zagreti pa bi moralo vesoljno človeštvo, da bi jeknilo do neba: 'Proč in konec vojska s strašnimi bombami.'

Za večne čase naj je konec takih vojska. To je preklestvo, poživljenje in podivjanje človeštva, pehanje ljudskih množic v smrt, nedolžnih otrok v lakoto, rušenje dragocenih stavb in spomenikov...«

Nisem pa še slišal za dogodek blizu Jesenic, ki ga je Finžgar po pripovedovanju drugih takole opisal:

»Dne 27. julija 1941 je prišel v Rovte nad Jesenicami član pete kolone in zagrizen Nemec Ravter. Šel je v cerkev, vrgel križ z oltarja, ga treščil na tla, v oltar pa obesil podobo Hitlerja. V kleti zapuščene župnišča je dobil sodeček mašnega vina. Napil se je s spremeljvalci, da so potem vinjeni šli z avtom na Jesenice. Med potjo se je avto zaletel v skalo, se razbil in Ravter je odletel iz vozila ter mrtev obležal...«

Res bi bilo zanimivo vedeti, koliko resnice je v tem dogodku. Če kdo kaj ve, naj sporoči na uredništvo Železjarja.

Tako Prešeren kot Finžgar (seveda tudi drugi umetniki, pisatelji in pesniki) sta nam dala mnogo koristnih napotil za življenje. pomislimo samo, koliko sestankov, sej, konferenc, simpozijev in razprav v strokovni literaturi in časopisih je že bilo o usmeritvi šolstva in učnih programov po vojni pri nas. O tem je Finžgar v knjigi Leta mojega popotovanja zapisal:

»Da, šolska modrost. Kaj vse so ubogo mladino po šolah nepotrebne učili prej in slej. Da bi pa kmečki fantje kaj vedeli, kako se ravna s poljedelskim strojem, kake so pasme živine, za to ni šola!«

Kaj menite, ali vsi prosvetni delavci, učitelji in profesorji razlikujejo žitna klasja?

Finžgar je pred prvo svetovno vojno z veliko težavo v Sori in okolici spravil vkup dvanaest kmetov, da so si kupili skupno mlatilnico na motorni pogon. Mlatili so pri kozolcih, ker za tako velik stroj na nobenem skednju ni bilo prostora. Mlatilnica, ki je zamenjala »pikapakanje«, kakor se je izrazil pisatelj, se je večkrat po-

kvarila. Ker ni bilo večjih ljudi, ki bi jo znali popraviti, jo je Finžgar razstavil na dele, da bi ugotovil, kako deluje. In kadar se je pokvarila, so kmetje poklicali župnika Finžgarja.

Vsem je znano, da je bilo pred večkratnimi podražitvami živil vedno precej kruha v posodah za odpadke in smeti. Ne bo odveč, če se spomnimo, kako so nekoč spoštovali kruh. O tem zvedo tudi iz Finžgarjevih spominov:

»Nekoč sem se uprl, češ da ne maram ričeta. Nihče mi ga ni ponujal in ne silil. 'Prav, prav', je rekel oče in vrel postaviti moj obrok v skledici na peč. Ob dveh popoldne sem že prosil kruha.«

»Se nisi južinal (kosil). Malica se dobi šele po kosilu.' In tako sem čakal do štirih popoldne. Ko mi je le preveč krulilo po želodcu, sem splezal na peč in poobedoval svoj ričet...«

ZAKAJ LJUBIM PREŠERNA: MOKRO CVETEČE ROŽCE POEZIJE...

Tovarišica nam je vzbudila pri razlagi precej zanimanja za človeka, o katerem se Slovenci učimo že od mladih nog. O Prešernu sem slišala že marsikaj, toda kdo je pravzaprav ta človek? Kaj mu je ležalo na duši, da so iz njega privrele tako čudovite pesmi. Gazele za njegovo najdražjo Julijo, soneti ljubezni kot biseri med poezijo, mokrocveteče rožce poezije sonetnega venca!

Kaj je doživljal ta človek, ki mu je sreče dar bila klofuta in ki mu je koža čez in čez podplata postala? Zakaj ni našel tedaj več ljudi, ki bi ga razumeli in mu pomagali, da bi lažje prebrodil svoje osebne težave ter spore z družbo? Potem morda Prešernov portret ne bi bil vedno žalosten in razočarano zagledan v prihodnost. Njegove pesmi so težko razumljive in se moramo vanje dobro poglobiti. Je pesnik vedno videl vse okrog sebe preveč kritično? Ni bil nikoli vesel? »Le redkokdaj«, mi odgovarja tovarišica. Le prve njegove pesmi so vesele in radožive, potem pa pesnik vse pogostejše spoznava, da je svet umazan, poln svetočlinstva, da v njem človek le »toliko velja, kar plača, da le petica da ime sloveče«. Ta spoznanja so njegovemu srcu vsekala krvave rane. Modrost, pravičnost in učenost nimajo veljave, uspeva le tisti,

ki goljufa in laže. Ko se Prešeren poslavlja od mladosti, mu je hudo, kajti njegovo srce je prazno in ni več srečno, nazaj si želi upanja in ljubezni, ki ni bila nikdar uslišana.

Včasih si zastavim vprašanje: »Kaj pa, če bi se Prešeren prilagodil času in razmeram, v katerih je živel?« Najbrž bi našel takoj dobro službo, kup prijateljev, imel bi dovolj denarja in ugled v družbi. Toda potem to ne bi bil več naš Prešeren, zvrhan, ponosen in čvrst Gorenjec, ki se nemškutarjem in ljubljanski gosposki ne bi nikoli uklonil, tudi ne za ceno lastne sreče. Zaradi njegove upornosti in ponosa Prešerna ljubim in sem srečna, da se je prav nam Slovincem rodil tak velikani, neupogljiv genij in domoljub.

Mojca, literarni krožek
OŠ 16. december, Mojstrana

297 TEKAČEV NA SREDNJI DOBRAVI

Pod pokroviteljstvom KEMIČNE TOVARNE PODNART je bilo v soboto, 18. februarja, na Srednji Dobravi pri Kropi tekmovalno patrolje v teku na smučeh, posvečeno narodnemu heroju Stanetu Žagarju in soborcem. Čeprav je bila delovna sobota, se je na startu zbralo 297 tekačev, ki so bili razdeljeni v devet skupin.

REZULTATI:
Moške patrolje do 45 let skupne starosti: 1. Športno društvo Stranje — Robert Sitar, Metod Močnik, Franci Jelinič, 2. Osnovna šola Lucijan Seljak Kranj — Borut Nunar, Robi Bešter, Boštjan Pogačnik, 3. Klub maratoncev Mali vrh — Milan Katrišnik, Klemen Lotrič, Vili Šturm.

Ženske patrolje do 45 let skupne starosti: 1. TVD Gorje — Petra Zupan, Romana Pogačnik, Mateja Kunstelj, 2. Osnovna šola Lipnica — Romana Velikonja, Lea Zlodej, Nada Primožič, 3. Osnovna šola Lipnica — Ksenija Solar, Brigita Ropić, Tanja Drobnik.

Moške patrolje do 90 let: 1. TVD Gorje — Jože Cigler, Gorazd Ovsenik, Janez Kosmač, 2. TVD Gorje — Branko Gomilar, Florijan Frčej, Peter Kosmač, 3. TO Škofja Loka — Pavel Kalan, Bernard Sraj, Jure Humer.

Moške patrolje od 90 do 150 let skupne starosti: 1. TO Škofja Loka — Srečko Pirnat, Niko Šoljšak, Tomaž Kalan, 2. Klub maratoncev Mali vrh — Pavle Močnik, Peter Pajk, Srečo Bešter, 3. SD Mojstrana — Rado Pristov, Ivo Skumavc, Andrej Janša.

SMUČARSKO TEKMOVANJE NA PRISTAVI

V nedeljo, 19. februarja, je Planinsko društvo Javornik-Koroška Bela organiziralo smučarsko tekmovalno v veleslalomu na Pristavi. Tekmovanja se je udeležilo 112 tekmovalcev.

REZULTATI:
Predšolski — deklice: 1. Tina Rajgelj 17,0, 2. Polona Mišič 18,5, 3. Saša Lavtižar 19,0.

Predšolski — dečki: 1. Roman Mali 17,5, 2. Grega Sredanovič 18,0, 3. Grega Veber 18,5.

1. in 2. razred — deklice: 1. Mateja Noč 23,5, 2. Katja Svetina 24,5, 3. Urška Smolej 25,5.

1. in 2. razred — dečki: 1. Janez Markelj 22,0, 2. Rok Zukanovič 23,0, 3. Grega Alič 23,5.

3. in 4. razred — deklice: 1. Urška Noč 22,0, 2. Mojca Noč 23,0, 3. Mojca Pervanja 23,5.

3. in 4. razred — dečki: 1. Tilen Markež 20,5, 2. Gaber Šega 21,0, 3. Peter Šimnec in Anže Sodja 21,5.

5. in 6. razred — dekleta: 1. Barbara Javornik 32,5, 2. Romana Bohinc 33,0, 3. Mojca Smolej 35,5.

Moške patrolje nad 150 let skupne starosti: 1. ZTKO Radovljica — Stane Anderle, Viktor Repinc, Boris Ahac, 2. Rekreativci Naklo — Ivan Jošt, Alojz Jošt, Milan Dolinšek, 3. SK Jesenice — Zdravko Hlebanja, Franc Košir, Tone Pogačnik.

Ženske patrolje do 90 let skupne starosti: 1. Jamnik — Milena Bešter, Marija Bešter, Ivica Bešter, 2. Naklo — Metka Jošt, Janja Stanovnik, Špela Ahačič, 3. SD Dobrava — Marinka Čvetko, Darinka Grilc, Zdenka Tonejc.

Ženska patrolja nad 90 let skupne starosti: 1. SD Dobrava — Slava Čop, Anica Pfajfer, Sonja Zupan, 2. SD Dobrava — Janika Pogačnik, Irena Čop, Majda Novak, 3. TVD Partizan Podnart — Danica Kalan, Lenčka Prime, Marjana Zivlakovič.

Patrolje v uniformah s terenskimi smučmi: 1. LM Logatec — Ivan Porgovnik, Zdravko Godjavec, Dušan Deglerja, 2. ZEM RSZN I — Zeni Koščak, Bojan Kovačec, Goran Likar, 3. ZEM RSZN II — Jože Vobrin, Franc Rožman, Janko Končar.

Patrolje ZZB NOV: 1. patrolja Janko Pristavec, Ivan Cerkovnik, Ivan Štular-Ciro, 2. patrolja Franc Hrovat, Rudi Solar, Srečo Mesarič.

Tekmovalci so pohvalili progo in organizatorje prireditve in obljubljali, da se bodo udeležili tudi pte prireditve, ki bo v letu 1985 na Srednji Dobravi.

Ciril Rozman

Udeleženci prvega pohoda na Stol, 25. februarja 1962 (Foto Izidor Trojar.)

NA LETOŠNJEM POHODU NA STOL PREDVSEM VARNOST IN DISCIPLINA UDELEŽENCEV

Konec tega tedna, od 24. do 26. februarja, bo letošnji 19. zimski spominski pohod na Stol. V petek, 24. februarja, bo najprej pohod šolske mladine iz radovljske in jeseniške občine »po poteh Cankarjevega bataljona«. Odhod skupin učencev bo ob 8. uri s Koroške Bele in iz Žirovnice. Ob 11. uri bo pri Valvasorjevem domu proslava s kulturnim programom. Zbranim bo spregovoril udeleženec bitke na Stolu 20. februarja leta 1942 Franc Konobelj-Slovenko, v kulturnem programu pa bodo nastopili učenci osnovne šole Karavanških kurirjev NOB Koroška Bela. Vsi udeleženci pohoda bodo prejeli spominsko značko in topel čaj.

V soboto, 25. in nedeljo, 26. februarja, bo pohod ostalih udeležencev na najvišji vrh Karavank. Vzpon izpred Valvasorjevega doma bo možen od 5.30 do 11. ure. Ob odhodu bo vsakdo prejel kontrolni listek in ga zamenjal pri Prešernovi koči na Stolu, z njim pa bo ob povratku v gostilni »Pod Stolum« dokazal udeležbo in dobil ustrezno značko. Oba dneva bo na Stolu krajša spominska slovensnost ob spominski plošči padlemu partizanu Jožu Kodru, osrednja proslava pa bo oba dneva ob 12. uri pred Valvasorjevim domom. V soboto bo zbranim spregovoril predsednik Planinske zveze Slovenije Tomaž Banovec, v nedeljo pa predsednik Skupščine občine Radovljica Boris Setina. V soboto bodo v kulturnem programu sodelovali člani moškega vokalnega okteta DPD Svoboda France Prešeren Žirovnica-Breznica, v nedeljo pa člani moškega pevskega zbora DPD Svoboda Podnart. Oba dneva bodo v kulturnem programu sodelovali recitatorji DPD Svoboda France Mencinger Javornik-Koroška Bela. Na omenjenih proslavah bodo podelili plakete desetkratnim udeležencem pohoda.

Odbor za pohod na Stol si tudi letos prizadeva zagotoviti čim večjo varnost za vse udeležence. Ob tem so člani odbora prav pred letošnjim letom nemalo preseñeni nad številnimi govoricami, da bo letos na vsak način pohod prav na vrh Stola. Ob tem je treba ponovno opozoriti, da bodo v četrtek, 23. februarja, gorski reševalci in milicijski pregledali pobočja Stola in zatem ocenili, ali je pot dovolj varna ali ne. Izključno njihova strokovna ocena bo dokončno odločala, po kateri poti bo pohod potekal. Brez dvoma razmeroma ugodne vremenske razmere in skromne snežne padavine vabijo tokrat planince in druge ljubitelje gora na vrh Karavank, ki pa na svojih pobočjih skrivajo nešteto poledenelih opasti. Mimogrede naj pomenimo, da je bil zadnji pohod na vrh leta 1980, ko je bil jubilejni 15. pohod. Marsikdo je morda že pozabil, da je bilo takrat več težjih nesreč, med njimi tudi smrtna, čeprav je pohod potekal v idealnih vremenskih razmerah. Vzrok za nesreče sta bili premajhna disciplina pohodnikov in prevelika samozavest, da se na sončnih pobočjih ne more nikomur nič zgoditi.

Zadnja tri leta je bil pohod vedno po planinah pod Stolum, ker razmere niso

dopuščale, da bi bil možen varen vzpon na vrh. Marsikdo se je morda že naveličal vsako leto hoditi le po »prehajalni poti« pod Stolum, vendar moramo reči, da je tudi ta pot včasih dosti zahtevna. Zakonitosti, čeprav nenapisane, v gorah obstajajo, še posebno so izrazite v zimskih mesecih, zato bi bilo skrajno neodgovorno izzivati goro za ceno človeških življenj. Tega se marsikdo ne zaveda, cilj spominskega pohoda vidi le v vzponu na vrh. Ob tem pa prav ti planinci očitno ne vedo, da je pohod množična planinska manifestacija z več tisoč udeleženci, za katere je tudi v idealnih razmerah težko zagotoviti popolno varnost. Če odpove disciplina (to se je doslej že dogajalo), potem glavno breme odgovornosti za posledice nosi prav odbor za pohod.

Člane odbora je letos še posebno presenetila novica, da je vodstvo Planinskega društva Celje pozvalo svoje člane enostavno prek časopisa Novi tednik (!), da se bodo letos udeležili pohoda na Stol in da bodo odšli na pot tokrat preje, ne bodo pa čakali uradnega začetka pohoda, kajti želijo se povzpeti prav na vrh Stola. Prav neverjetno je slišati, da vodstvo društva poziva svoje člane, da enostavno ne spoštujejo odločitve organizacijskega odbora in se skušajo za vsako ceno povzpeti na vrh. Kdo so torej odgovorni tovariši v tem društvu, ki takorekoč javno silijo ljudi v nevarnost? Očitno jim je planinska etika kaj malo mar, da o neodgovornem obnašanju in zavajanju v nevarnost ne izglubljamo besed.

Stališče odbora za pohod na Stol je tudi pred letošnjim pohodom jasno. Če bo pot varna, bo vzpon na vrh, v nasprotnem primeru pa bo po planinah pod Stolum. Dokončno odločitev o smeri poti bodo organizatorji objavili v petek, 24. februarja, v oddajah lokalne radijske postaje Triglav, radiu Ljubljana in dnevnem časopisu.

In še nekaj posebnih opozoril za vse udeležence. Pohod na Stol je v zimskih mesecih zahtevna planinska tura, zato naj se ga udeležijo le dobro telesno pripravljene planinci in drugi ljubitelji gora. Pohodniki ne smejo pozabiti na primerno zimsko opremo. Vsakdo mora imeti v nahrbtniku toplo zimsko obleko in perilo, rokavice, kapo, snežna očala, gamaše, vetrovko, volnene nogavice, čevlje s profiliranimi podplati, po možnosti derese, cepin ali smučarske palice. V nahrbtniku naj ima vsakdo kalorično hrano za en dan in toplo pijačo v termovki, ne alkohola!

Ob koncu pa še naslednje posebno opozorilo. Vsi udeleženci naj upoštevajo opozorila gorskih reševalcev in alpinistov, ne glede na to, ali bo pohod na vrh ali ne. Predvsem naj bodo disciplinirani in naj se držijo označene poti. Le z največjo disciplino bo mogoče zagotoviti kar največjo varnost vseh udeležencev, to pa je letos še posebno pomembna in odgovorna naloga organizatorjev. Naj še zapišemo, da v dneh pohoda ne bo mogoče prenočevati v Valvasorjevem domu.

J. Rabič

USPEŠNI NASTOPI JESENIŠKIH SANKAČEV

Konec prejšnjega tedna so tekmovalci sankarskega kluba Jesenice sodelovali na treh tekmah na naravnih progah. V soboto, 18. februarja, je na tekmi za pokal Korožorog v Trziču Janko Meglič osvojil drugo mesto za Teom Kališnikom iz Trziča. Naslednji dan je bilo na isti progi v Trziču še republiško prvenstvo v sankanju, kjer je Janko Meglič z odlično vožnjo premagal vse tekmece in osvojil naslov republiškega članskega prvaka. Uspeh sta v dvosedu dopolnila Vinko Lavtižar in Janko Meglič, ki sta osvojila bronasto kolajno. Z vožnjo sta razveselila tudi mladina Tomaž Luznar in Boštjan Cesar, ki sta dokazala, da se lahko kosata z deseti najboljšimi slovenskimi mladinci, čeprav sta šele letos začela tekmovali.

Jesenjski sankalci Poldi Krašovec, Mirko Klinar in Marjan Meglič pa so se udeležili tekmovalnega velike nagrade Italije, ki je poleg letošnjega svetovnega prvenstva najbolj kvalitetna sankarska tekma v letošnji sezoni. Med 57. tekmovalci je Poldi Krašovec osvojil 20. mesto, Marjan Meglič pa 23. mesto. Oba sta imela precej majhen zaostanek za zmagovalcem Koglerjem iz Avstrije, letošnjim svetovnim prvakom. Mirko Klinar je žal v prvi vožnji padel, na cilju pa se je poskoval tudi Marjan Meglič, tako da v letošnji sezoni verjetno ne bo mogel več nastopati.

Jesenjski sankalci so se pred nedavnim udeležili tudi tekmovalnega za Obirski pokal na avstrijskem Koroškem z navadni-

mi in tekmovalnimi sanmi, ki so ga priredili koroški Slovenci, s katerimi člani sankarskega kluba Jesenice že več let uspešno sodelujejo. Na tekmovalcu je bil odličen Stane Hrovat iz Zelezarje, ki je osvojil prvo mesto med starejšimi člani. Dobro so vozili tudi mlajši tekmovalci, posebej Milomir Kondić, Dragan Kuveč, Ivan Kuveč in Marko Cesar, ki je bil s šestimi leti najmlajši udeleženec tekmovalca.

J. R.

CICIBANI V BEGUNJAH

TVD Partizan Žirovnica je preteklo nedeljo pripravil na desetermetrski skakalnici v Begunjah odprto klubsko tekmo za starejše in mlajše cicibane. Nastopilo je okoli dvajset mlajših iz območja Žirovnice in Begunj, zmagala pa sta Pravič iz Begunj med mlajšimi ter Kaltnekar iz Zapuž med starejšimi cicibani.

Rezultati — MC: 1. Pravič, 2. Kajdič, 3. Bizjak, 4. Anžič, 5. Maurer itd; SC: 1. Kaltnekar, 2. Ravnik, 3. Tomaževič, 4. Mali, 5. Sedovnik itd.

M. G.

Planinsko društvo Jesenice vabi člane, da se udeležijo SPOMINSKEGA POHODKA NA SNEŽNIK, ki bo v soboto, 10. marca, z odhodom avtobusa ob 5. uri jutraj od zdravstvenega doma.

Cena prevoza je 250 din. Prijave sprejemajo na upravi PD Jesenice do 5. marca.

Planinsko društvo Jesenice vabi člane in ljubitelje planin na REDNO LETNO KONFERENCO, ki bo v spodnjih prostorih Kazine na Jesenicah v petek, 2. marca, ob 18. uri z običajnim dnevnim redom.

Ob 16. uri bo istega dne v istih prostorih letna konferenca mladinskega odseka PD Jesenice.

Vabimo člane k čimvečji udeležbi.

OSNOVNA ŠOLA POLDE STRAŽIŠAR JESENICE
— DELAVNICE POD POSEBNIMI POGOJI

obvešča občane, da v delavnici pod posebnimi pogoji izdelujejo tapiserije po naročilu in ugodnih cenah. V delavnicah na Jesenicah, Ledarska 4, se lahko oglasite vsak dan od 7. do 14. ure, kjer boste dobili tudi vse informacije.

Ob izgubi drage žene, sestre, sva-
kinje in tete

se najtopleje zahvaljujemo vsem dobrim sosedom za cvetje in znančen za izrečena sožalja. Posebno se zahvaljujemo Kati Dakskofler, družinam Žmuc, Zorman in Tolar za usluge in prevoze. Lepa hvala pevcem za zapete žalostinke in vsem, ki ste jo spremili na njeni zadnji poti.

Njeni

Ob boleči izgubi drage mame in babice

se iskreno zahvaljujemo dr. Millner-jevi in sestri Barbki za zdravljenje in nego na domu, dr. Mencingerju in Dr. Resmanu ter sestram in strežnicam za pozornost in zdravniško pomoč v bolnici na Jesenicah ter gojenecem srednje zdravstvene šole, sestri Sonji in Miči za obisk na domu.

Najlepše se zahvaljujemo zvezi borcev NOV KS Cirila Tavčarja na Plavžu in zvezi borcev NOV KS Sava za podarjena venca, še posebej Francu Konoblju-Slovenku za besede ob slovesu.

Zahvaljujemo se kolektivu zobne ambulante in sostanovalcem s Tavčarjeve 3 za podarjeno cvetje, železarski godbi, sorodnikom, znancem in prijateljem za podarjene vence in cvetje ter vsem, ki ste nam izrekli pisno ali ustno sožalje in jo spremili na njeni zadnji poti.

Hčerka Binka z družino

Ob boleči izgubi našega dragega očeta, starega očeta, tasta, svaka, brata in strica

se najlepše zahvaljujemo vsem soro-
dnikom, znancem, prijateljem in
sosedom za izrečena sozolja in po-
darjene vence in cvetje. Hvala družini
Bartelj za pomoč v težkih trenut-
kih. Posebej se zahvaljujemo zdrav-
stvenemu osebju bolnišnice Jeseni-
ce, ko so mu v času bolezni lajšali
bolečine. Hvala družbenopolitičnim
organizacijam Javornik-Koroška
Bela, društvu upokojencev, planin-
skemu društvu in nosilec praporov
za izkazano pozornost in spremstvo
na njegovi zadnji poti. Zahvaljujemo
se tov. Svetinu za poslovilne besede,
pevcem in pihalnemu orkestru Je-
seniških železarjev za zapete in za-
igrane žalostinke.

Vsem in vsakemu posebej še enkrat hvala.

Hčerka in sin z družinama

Iskreno se zahvaljujem Društvu upokojencev Javornik-Koroška Bela za prejeto čestitko ob mojem življenjskem jubileju.

Franc Podlipnik

Ob odhodu v pokoj se sodelavkam in sodelavcem TOZD Remontne delavnice, oddelkov DES, ERD in EZ Jesenice, iskreno zahvaljujem za lepo darila. Hvala za vse dobre želje, iskrene besede, za lepo slovo. Vsem želim še mnogo delovnih in življenjskih uspehov!

Milka Radonjič

V soboto, 25. februarja, bo-
sta, na Jesenicah od 7. do
18. ure odprti trgovini:

EMONA MARKET — Pre-
šernova 1/a, Jesenice in
ROŽCA — sam. trgovina na
Javorniku, O. Novaka 8, Jese-
nice.

V februarju je za občini Jesenice in Radovljica dežurna lekarna na Jesenicah.

NEDELJA, 26. februarja, ob 10. uri: VAŠA MATINEJA — lutkovna predstava Prešernovega gledališča Kranj **TRIJE ROKOMAVHI** — v okviru srečanja lutkovnih skupin Gorenjske.

**PONEDELJEK, 27. februar-
ja, ob 19.30: Žarko Petan: OB-
TOŽENI VOLK — predstava
za abonma in izven.**

TOREK, 28. februarja, ob 19.30: Žarko Petan: OBTOŽENI VOLK — predstava za abonma in izven.

SREDA, 29. februarja, ob 19.30: Žarko Petan: OBTOŽENI VOLK — predstava za abonma in izven.

Remb, Pt, srk, Ontario, Tar,
zimske, LE, vlada, olimpijske
igre, SI, Reed Carol, som,
Astarta, UL, Trier, Emir, rtić,
Sal, rastilo, ŠA, Te, prodaja,
Hoveida, ČV, Lena, Este, Idri-
ja, Ub, AŠ, kov, uličica, raćilo,
Visoko, rig, Rat, Inkret, Anita,
čoln, očetomor, Rakar, Rae,
rele, Ane.

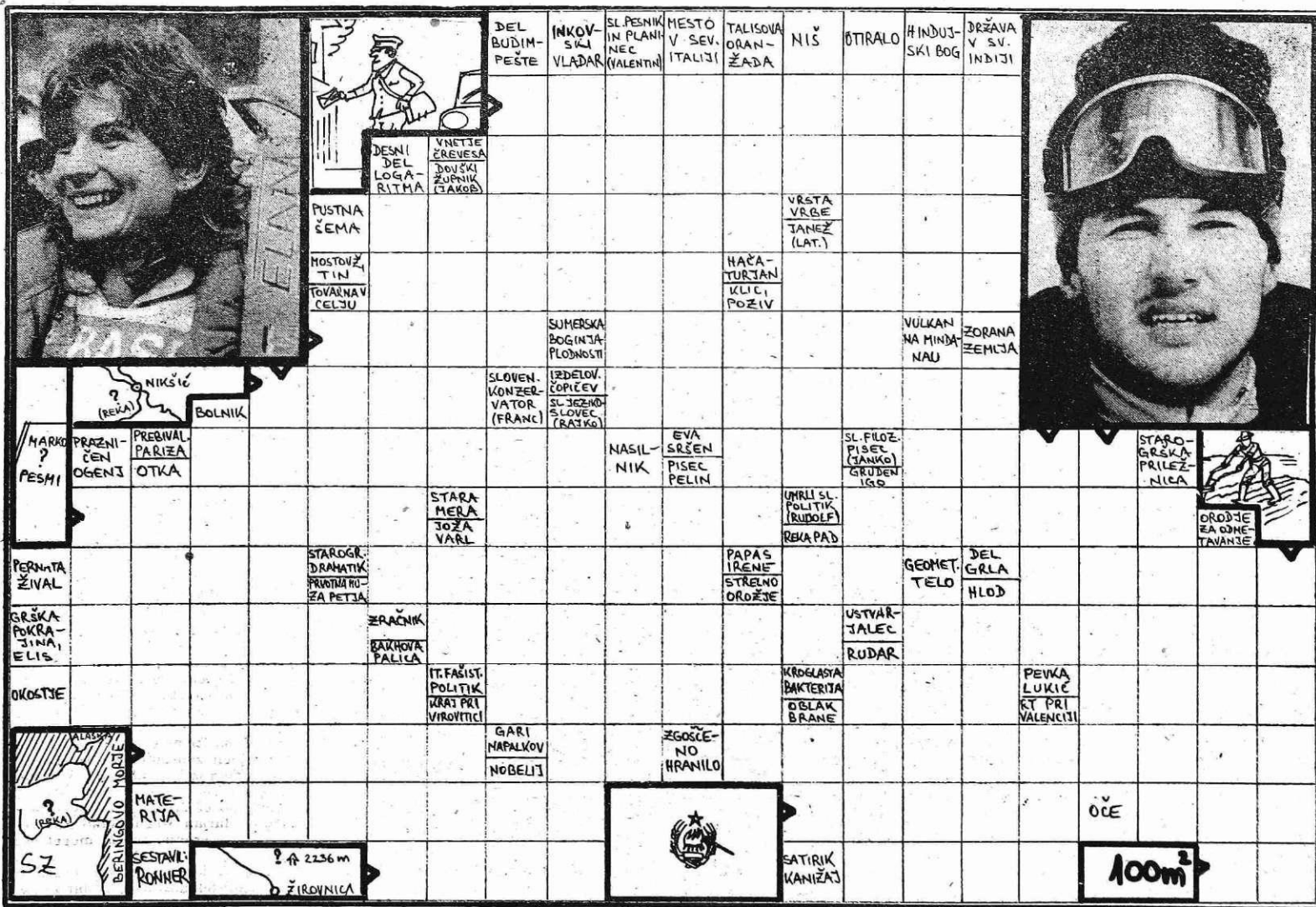
AJSHIL — starogrški dramatik, utemeljitelj atiške tragedije

GOLOUH — že umrli slovenski politik in časnikar (Rudolf)

HETERA — V starih Atenah igralka na flavto ali plesalka ter priležnica

INANA — sumerska bogi-
nia plodności

NAHTIGAL — slovenski jezikoslovec (Rajko, 1877–1958)

SUPER FINALE

V soboto, 25. februarja se bosta ob 18.30 v športni hali v Podmežakli pomerili najboljši jugoslovanski hokejski moštvi

JESENICE : OLIMPIJA Ljubljana

v prvi tekmi super finala, jugoslovanskega državnega prvenstva.

HOKEJ NA LEDU: »SUPERFINALE« SE ZAČENJA

Po uspešnem nastopu na XIV. zimskih olimpijskih igrah v Sarajevu se bodo naši najboljši hokejski moštvi pomerili med seboj v »super-finalu«, ki bo odločil, kdo bo prvak Jugoslavije v sezoni 1983-84. O tem bosta odločali moštvi Olimpije in Jesenice, ki sta imeli v olimpijski reprezentanci po deset igralcev. Spomnimo se jeseniškega deleža: Pretnar, I. Ščap, M. Pajič, Mlinar, Šuvak, Hafner, Raspet, Klemenc, Bešić in D. Horvat.

Revija olimpijcev in borba za prve točke »super finala« se bosta začeli v soboto, 25. februarja, ob 18.30 v dvorani v Podmežakli. Naj ob tem omenimo, da bo potrebno za prvaka zmagati trikrat, s tem, da ni

neodločenega izida. Če se bo tekma končala z neodločenim izidom, bodo izvajali kazenske strele. Tako bo potrebno odigrati najmanj tri tekme, največ pa pet. Pri tem imajo Jeseničani prednost, kajti če bo potrebno, bodo odigrali eno tekmo več na domačem ledu.

Prvo srečanje bo v soboto v dvorani v Podmežakli na Jesenicah, drugo v sredo, 29. februarja, v hali Tivoli v Ljubljani, tretji dvoboj pa bo v nedeljo, 4. marca, ob 16. uri na Jesenicah (TV prenos), nato pa, če bo potrebno, v sredo, 7. marca, v hali Tivoli in še 10. marca v dvorani v Podmežakli.

D.

POZDRAVILI SMO OLIMPIJCE

Ponedeljek, 20. februar, bo mnogim ostal v lepem spominu, kajti v dvorani v Podmežakli je bila enkratna prireditev v pozdrav uspehu naše reprezentance v alpskem smučanju, ki nam je na XIV. zimskih olimpijskih igrah v Sarajevu priborila prvo kolajno, in to srebrno.

Sedemsto obiskovalcev je prišlo pozdravit srebrnega Jureta Franka, našega najuspešnejšega smučarja vseh časov, Bojana Križaja, v moštvo pa so bili tudi Strel, Benedik, Kuralt, skakalec Bajc, pa tudi naši mladi alpinci Lavtizar, Robič, Petrovič...

Prireditev je potekala pod pokroviteljstvom Skupščine občine Jesenice in železarne Jesenice. Članom olimpijske reprezentance so podelili posebna priznanja: plaketo železarne Jesenice, srebrnemu Franku pa so izročili kip livarja.

Naši alpski smučarji so nato oblečeni malce nenavadno, namreč v hokejsko opremo, odigrali srečanje z »zlati selekcijo«, v kateri so nastopili znani slovenski

športniki in nekaj novinarjev, med njimi: Brane Oblak, Borut Bassin, Brodnik, Manfreda, Norčič in drugi. Čeprav so hokejski »zlate selekcije« lanske sezono premagali smučarje, je bilo očito, da so se ti precej popravili, saj so že v prvi tretjini povedli s 4:0, ob koncu pa slavili visoko zmago s 7:1 (4:0, 2:0, 1:1). Nemara so smučarjem pomagali treningi hokeja, ki so jih imeli prav v dvorani v Podmežakli septembra lani, ko so se v Kranjski gori pripravljali na olimpijsko sezono.

Poleg igralcev hokeja so se gledalcem, ki so do zadnjega kotička napolnili obe tribuni v dvorani v Podmežakli, predstavili tudi ansambel »Lačni Franc«, Andrej Sifrer ter Rifle v vlogi Švejk.

Bil je to nepozaben večer, v katerem se je v dvorani v Podmežakli zbralo več gledalcev kot na najbolj obiskanem derbiju med Olimpijo in Jesenicami, izkupiček prireditve pa bodo namenili razvoju našega alpskega smučanja in hokeja na ledu.

D.

NAMIZNOTENIŠKI IGRALCI SO NEUTRUDLJIVI

Skoro ne mine teden, da ne bi imeli mladi jeseniški igralci namiznega tenisa kakšnega tekmovanja, bodisi doma ali v gosteh. V zadnjem času so nastopili mladinci na regijskem ekipnem prvenstvu v Kranju. Med osmimi nastopajočimi ekipami so osvojili tretje mesto za ekipama Triglav in Save. Vse tri ekipe so si s tem priborile pravico do nastopa na republiškem prvenstvu, ki bo v marcu na Ravnah. Ekipo so sestavljali: Veber, Pajk, Džukić in Sovine.

Na podobnem regijskem prvenstvu je preteklo soboto v Hrastniku nastopila tudi ekipa mladink, ki se je prav tako uvrstila na republiško prvenstvo. Med dvajsetimi ekipami, ki so se uvrstile na zaključni del prvenstva Slovenije, je ekipa mladink Jesenic osvojila deveto mesto.

Člani in članice pa so nastopili v tret-

jem krogu republiške lige. Člani so igrali v Novem mestu v I. B ligi za uvrstitev od petega do osmega mesta. Osvojili so šesto mesto, v skupni oceni pa so zaenkrat še vedno na sedmem mestu. Zadnji krog lige bo na Jesenicah, kjer pa bo v njihovi ekipi tudi Robert Babič, ki se je te dni vrnil iz JLA.

Ženska ekipa je nastopila v Ljubljani v I. A republiški ligi za mesta od prvega do četrtega. Osvojili so. 4. mesto, v skupni oceni vseh treh delov pa so še vedno na tretjem mestu. Zadnji del bo prav tako na Jesenicah, kjer bodo poskušale obdržati dosedanje mesto.

V soboto, 25. februarja, bo na Jesenicah regijski selekcijski turnir mladink, naslednjo soboto pa prvenstvo Gorenjske za pionirje in pionirke posamezno in dvojice.

S

JESENICE : METKA (CELJE) 86:40 (30:19)

Jeseniske košarkarice so na tekmi, ki je bila v soboto, 18. februarja, zabeležile še eno zmago, in sicer proti ekipi Metke iz Celja. To pot se domače igralke niso pustile presenetiti in so se nasrotnicam pošteno oddolžile za poraz v prvem kolu prvenstva. V Celju so namreč Jeseničanke nepričakovano izgubile s precej visoko razliko v koših, kar pa sicer ni realen prikaz kakovosti obeh ekip. No, to pot je bilo povsem drugače kot v gosteh. Igralke Metke iz Celja so nudile zelo slab odpor in domačinke so zlahka dosegale koše. Proti agresivni obrambi Jeseničank so gostje s težavo prenašale žogo, kar je v veliki meri vplivalo na izid tekme.

Ob odlični igri Nade Vulete so se ponovno izkazale mlade igralke, ki so razliko v koših ne le obdržale, ampak jo celo povečale.

Za JESENICE so nastopile: Vuleta 28, Deretić 4, Krznarić 6, Bartelj 2, Lah 2, Vrdoljak 14, Ulčar 12, Smolej 4, Vavpotič 14.

Prihodnje kolo bo v soboto, 25. februarja, ko se bosta v telovadnici ŽIC ob 17. uri srečali ekipi JESENICE in KLADIVAR (ZIRI).

Ponovno bi vas radi opozorili, da košarkarski klub Jesenice na pobudo ljubiteljev košarke 3.marca organizira enodnevn izlet v MURSKO SOBOTO.

Odhod avtobusa z Jesenic ob 5. uri zjutraj. Tekmovalke in izletniki bodo namreč v hotelu Radin v Radencih, kjer bo počitek in možnost kopanja v hotelskem bazenu. Po kosilu v hotelu bo odhod v Gornjo Radgono in ogled vinske kleti s poskušajo penecih vin in naprej do Murske Sobote, kjer bo ogled košarkarske tekme, nato povratek proti domu.

KONEC TEDNA ZIMSKE SINDIKALNE ŠPORTNE IGRE JESENIŠKE OBČINE

Svet za šport in rekreacijo ter izrabo prostega časa pri občinskem svetu zveze sindikatov Jesenice bo v soboto, 24. in nedeljo, 25. februarja, organiziral letošnje zimske športne igre. V soboto bodo najprej osme zimske športne igre v veleslalomu in tekih v Mojstrani. Začetek veleslalom bo ob 10. uri, tekov pa ob 12.30. Za tehnično izvedbo obeh tekmovalj bodo poskrbeli člani Športnega društva Mojstrana.

V nedeljo, 26. februarja, bodo pri Savskih jamah v Planini pod Golico prve zimske športne igre v sankanju. Začetek bo ob 10. uri, za izvedbo pa bodo poskrbeli člani sankarskega kluba Jesenice. Tudi letos se bo vseh tekmovalj udeležilo veliko število ljubiteljev zimskih rekreacij iz številnih osnovnih organizacij sindikata. J. R.

JESENICE : LOKAINVEST 72:86 (33:44)

Telovadnica ŽIC, gledalcev 50, sodnika Turk (Ljubljana) in Uršič (Nova Gorica).

Čeprav so pred tekmo mislili, da imajo nekaj možnosti za zmago, Jeseničani niso mogli premagati edine neporažene ekipe v ligi. Gostje so se predstavili kot homogeno moštvo, ki ve, kaj hoče in takoj prevzeli pobudo. Domači so v deveti minuti prvega polčasa prvič in zadnjič na tej tekmi izenačili rezultat, več pa klub borbeni igri niso mogli doseči.

Jesenice: Domevšek 8, Malkoč 8, Rizvanović, Lunder 14, Smolej 32, Berginc 4, Brgant, Narobe 6, Subotič.

RADOVLJICA : JESENICE 76:78 (43:45)

Telovadnica OŠ A. T. Linhart v Radovljici, gledalcev 150, sodnika Lilik in Džordžević (oba Ljubljana).

V zaostali tekmi so jeseniški košarkarji zaslužno premagali favorizirano ekipo domačinov, ki je na Jesenicah zelo visoko zmagala. V izenačenju in razburljivi tekmi sta se moštvi nekajkrat zamenjali v vodstvu. Prvi polčas so dobili gostje s 45:42 in so ob koncu tudi tesno zmagali.

Jesenice: Domevšek 18, Malkoč 8, Rizvanović 2, Subotič, Lunder 21, Smolej 19, Berginc, Brgant 10, Trifković, Narobe.

Naslednji teden gostujejo jeseniški košarkarji v Kamniku pri istoimenskem moštvo.

J.

KOŠIR SREBRN NA REPUBLIŠKEM PRVENSTVU ML. PIONIRJEV

Smučarski klub Matajaur je na smučišču Livek nad Kobariдом vzorno organiziral letošnje republiško prvenstvo za mlajše pionirje in pionirke v slalomu in veleslalomu.

Prvi dan je bil veleslalom, kjer je lanskoletni slovenski cibanski prvak Jure Košir, SK Kranjska gora, dosegel odlično drugo mesto. Za zmagovalcem Blažem Breznikom, SSL, ki je leto starejši, je zaostal samo za 15 stotink sekunde. Njegov klubski kolega Teodor Albreht je zasedel dobro 11. mesto.

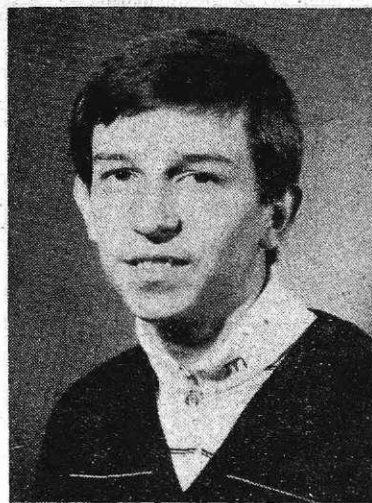
V slalomu je Albreht zasedel odlično 8. mesto, Košir pa je padel.

Omeniti moramo še cibane, ki so imeli pravico do nastopa (po deset cibank in cibinov). Odlično so nastopili Janez Slivnik, Marko Klotfutar, Sandra Kotnik (vsi SK Kranjska gora) in Barba Koblar, SK Jesenice.

Po tem lahko pričakujemo, da se bodo tudi na cibanskem republiškem prvenstvu, ki bo v soboto in nedeljo, 25. in 26. februarja, v organizaciji SK Kranjska gora v Kranjski gori, tekmovalci naše občine dobro uvrstili.

K.

TOMAŽ DOLAR EDEN OD JUNAKOV IGMANSKE SKAKALNICE

Tomaž Dolar

Olimpijski zastor se je zaprl. Junaki olimpijskih aren so se vrnili domov. Nekateri so uspeli, drugi niso, nekateri so izpolnili pričakovanja, drugi so razočarani. Tako veselo presenetil pa nas ni nihče drug kot prav Tomaž Dolar. Ob že priznanih asih, kot so Primož Ulaga, Miran Tepež in Vasja Bajc, je bil kot četrti na papirjih zgolj številka, z dvema izredno lepima skokoma pa se je nenadoma znašel na robu deseterice najboljših na svetu, pred mnogimi zvenečimi imeni, kot so Bulau in Collins, Wallner in Felder, Buse in Ostwald, pa kompletna ekipa Norveške. Dosegel je črto najboljšo uvrstitev jugoslovanskega skakalca na olimpijskih igrah in po besedah Ota Giacomelija je bil doslej najmlajši med tistimi, ki so kovali zgodovino skokov s tako imenitnim nastopom.

Opaziti je bilo, da poročevalci z olimpijade v prvem trenutku niso opazili veličine Tomaževega uspeha, šele pozneje je »prišlo za njimi«. Nanj niso bili pripravljani, pa tudi v svojih beležnicah niso imeli kaj prida podatkov o njem. Enkrat je bil doma v Kranju, pa na Jesenicah, šele pozneje so ugotovili, da je doma v Vrbi na Gorenjskem.

Na domu njegovega očeta, trdnega samostojnega kmetu, sem ga obiskal v ponedeljek popoldne, ko je poležaval po naporni poti iz Sarajeva. Pokazal mi je spominke z olimpijade, med katerimi mu največ pomeni spominski srebrnik, ki ga je prejel kot najuspešnejši jugoslovanski skakalec, spominski plaketo, ki so jo prejeli vsi udeleženci športniki, listino s podpisi njegovih tovarišev, udeležencev olimpijade. Skupaj z domačimi smo si ogledali še pokale (prek petdeset jih je

nabral do sedaj) in kolajne, potem pa je ob sodelovanju vseh domačih odgovoril na nekaj vprašanj.

Skakati je začel zelo zgodaj ob spodbudi očeta, ki se je takrat (pa tudi še sedaj) ukvarjal z različnimi športi. Na prvo tekmo, to je bil pokal Slovenije v Sebenjah, se je odpravil v tretjem razredu osemletke. Vpisali so ga v domači klub TVD Partizan Zirovnica, še sedaj pa se spominja, kako mu je opremo na dom prinesel Franc Legat, ki je dolga leta vodil ta šport v Zirovnici. Menjal je več trenerjev, vseskozi pa mu je bil glavni trener oče. Spodbujal ga je, usmerjal, vozil na treninge, skratka, skrbel za njegovo napredovanje. Iz teh časov ima med drugim tri naslove republiškega prvaka in tri naslove pokala Slovenije, po novem pokala Cockte. Ob tem pa brez številnih zmag na tekmah doma, pa tudi izven meja, v glavnem v zamejstvu.

Treba je zapisati tudi to, da se ve, da olimpijski uspeh ni naključje, ampak sad skoraj desetletnega trdega dela!

Pred dvema letoma je prestopil h kranjskemu Triglavu, da bi naprej nemojeto delal po sistemu, ki sta ga zastavila z očetom, hkrati pa je kot član mladinske reprezentance dobil novega trenerja. To je bil Danilo Pudgar, ob katerem zdaj, ko je Pudgar na čelu prve reprezentance, dela še bolj. To je pravzaprav največja sreča, pravi Tomaž, saj mi je Danilo dosti več kot trener. Je tovariš, prijatelj, zaupnik...

»Je bilo lepo na Igmanu?«
»Nepozabno! Na taki lepi skakalnici, ob tako številnem in tako hvaležnem občinstvu najbrž nikdar več ne bom imel priložnosti nastopiti.« Oče potem ponosno doda: »Že ko so ga napovedovali in med letom je kar bučalo od gromkega navdušenja.« Tomaž pa: »Vsega tega sem se zavedal šele potem, ko sem se ustavil v izteku!«

Pripovedoval nam je tudi, kako dobro je bilo poskrbljeno za športnike v olimpijski vasi. Jedel in pil je, kar je hotel, pa tudi zabave je bilo dovolj za vsak okus.

Kako so ga sprejeli doma, sem ga spraševal dalje. »Doma prisrčno in veselo, kako ga ne bi!«, pristavijo domači. »Živahno je bilo že dva dni, prijatelji in znanci so se oglašili od vsepovsod in tako smo imeli kar malo veselico.«

»Kakšni cilji so zastavljeni v tvoji »beli knjigi« za naprej?« sem bil radoveden.

»Nobene bele knjige. Cilj je samo eden. Na vsaki tekmi skočiti dobro oba skoka.«

Tomaž ima na vrhu »sancov« iz lesa in blazin, prek katere s pomočjo posebne rolke imitira skoke. Ne samo on. Navdušil je celo vodstvo reprezentance, ki je poleti precej trenirala na napravi, ki jo je izdelal oče, iteje pa je iz Avstrije prinesel Tomaž. Prepričan je, da mu je ta reč precej pripomogla k znanju, ki ga ima danes.

Čestitamo, Tomaž, še tako naprej!

A.

DRŽAVNO PRVENSTVO V JUDU V KRANJSKI GORI 25. IN 26. FEBRUARJA

Judo sekcija TVD Partizan Jesenice organizira v soboto, 25. in v nedeljo, 26. februarja, državno prvenstvo v judu za članice. Na blazinah v telovadnici osnovne šole Jeseniško-bohinjskega odreda v Kranjski gori se bodo pomerile najboljše jugoslovanske judoistke.

V soboto ob 11. uri bodo nastopile tekmovalke v kategorijah do 61, 66 in 72 kg ter nad 72 kg. Ob 18. uri bodo slovesna otvoritev ter finalne borbe.

V nedeljo ob 11. uri bodo na blazine stopile judoistke v kategorijah do 48, 52, in 56 kg ter v absolutni kategoriji.

Nastopile bodo tudi štiri jeseniške judoistke: Zoja Beriša, Irena Wolf, Marija Triplat in Erika Cerin.

V soboto in nedeljo se torej vidimo v Kranjski gori, kjer bomo spodbujali najboljše jugoslovanske judoistke in držali pesti tudi za jeseniške tekmovalke.

KJE SO DANES GORJANSKI TEKAČI NA SMUČEH?

To vprašanje se danes večkrat sliši v Gorjah in morda še kje drugje, kjer so poznali gorjanske tekače na smučeh. Odgovor lahko iščemo samo v krutem dejstvu, da smo izgubili Lovro Žembo!

27. decembra lani je preteklo dve leti, odkar se je zgrudil na progi, ki jo je že tolikokrat trasiral za spominski tek Marjana Jakopiča, njegovega učenca, odličnega in obetavnega tekača. Lovro je bil že v predvojni letih odličen tekač in kombinanec. Bil je tudi olimpijec in več let je z zelo dobrimi rezultati zastopal državne barve v tujini. Bil je vedno skromen in nikoli ni hotel svojih odličnih dosežkov v svetovni beli areni obešati na veliki zvon.

Med drugo svetovno vojno ni bilo tekaških tekmovalj, toda takoj po vojni je Lovro že začel zbirati nove smučarske vrste in že leta 1946 sestavi (prvo povojno državno prvenstvo) tudi štafeto iz Gorij v sestavi: Lovro Žemba, Franc Poklukar in Jože Ambrožič (oba iz Poljsice). Pri takratni smučarski opremi in brez treninga rezultat ni bil bolj viden, toda začelo se je. Lovro je tekmoval še leta 1948 in bil to leto tudi državni prvak. S tem naslovom se je poslovol od aktivnega tekmovalja in se s svojim bogatim znanjem in izkušnjami v smučni ves posvetil vzgoji mladega rodu. Sadovi njegovega vztrajnega dela so bili kmalu vidni. Vzgojil je celo vrsto odličnih smučarskih tekačev in predolg bi bil seznam, če bi navajal vse gorjanske tekače, ki so na republiških in državnih prvenstvih osvojili odličja, kajti ni bilo tekmovalja, s katerega bi se gorjanski tekači vračali domov brez kolajn.

Mnogi so zastopali naše barve tudi v tujini. Na svetovnem prvenstvu v Tatrach (Poljska) sta leta 1970 sodelovala Pavle Koblica in Pavle Dornik, leta 1974 pa v Falunu (Finska) Pavle Dornik in Filip Kalan. Zadnje prvo mesto v članski štafeti na državnem prvenstvu je bilo doseženo v zimi 1981-1982 v Bohinju, v sestavi

Vinko Poklukar in brata Podlogar, ko že Lovra ni bilo več.

In kaj se z gorjanskimi tekači dogaja danes, dve leti po Lovrovi smrti? Vrstijo se smučarska tekaška tekmovanja, toda kot je razvidno iz poročil, gorjanski tekačev skorajda ni omenjenih, vsaj med prvimi ne. Se celo, ko je bilo tekmovalje za memorial Lovra Žemba (prej Marjana Jakopiča) konec decembra lani v Gorjah, ni nobeden domačih tekačev dobil odličja, kaj šele prehodni kipec, medtem ko so prej vedno domačini dobivali odličja in kipece! Očitno je, da dvaindesetletno nesebično in strokovno delo Lovra Žemba zelo hitro voden.

To so neizpodbitna dejstva, nad katerimi bi se morali zamisliti. Člani nimajo skupnih treningov, kajti pravega jedra ni več (razen bratov Podlogar) in vsak dela po svoje, kar pa ne vodi do vrhunskih rezultatov. Za mlade skrbi znani odlični tekač Pavle Koblica, ki pa tudi nima vedno časa, posebno poleti. Danes pa napredek tekaškega športa zahteva, da nad njim stalno bedi oko strokovnjaka, trening pa mora potekati preko celega leta.

V Gorjah je mladega tekaškega kadra dovolj, tudi šolani strokovni kader je, treba bi bilo samo načrtno začeti z delom. Lovrova dela so še dobro vidna in sedanjí upravni odbor TVD Partizana Gorje bi se moral resno zagrizti v vprašanje: kako nadaljevati njegovo zapuščino? Upravni odbor nima denarja, da bi zaposlil rednega trenerja prek celega leta, poleg rednega dela pa bo težko katerega dobiti, vsaj takega ne, kot je bil Lovro, da bi delal zastoj, kajti »zastojnikarji« so pomrli. Možnost je, da bi trenerja namestili za celotno radovljiško občino in da bi imel v posameznih krajih svoje pomočnike, ki bi delali pod njegovim vodstvom. Nekaj bo vsekakor treba narediti.

Jože Ambrožič

Na poti v Sarajevo se je pred 14 dnevi ustavil olimpijski ogenj tudi na Jesenicah. Na sliki je nastarejši olimpijec in eden od mnogih, ki jih je dala Kurja vas, France Smolej s plamenico v športni hali v Podmežakli (foto S. Kotalj)